

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Katedra / ústav: Ústav pro archeologii

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Archeologie pravěku a středověku (AP)

Josef Kubát

2020

Příspěvek k poznání každodenního života domácnosti na Novém Městě pražském.

Studna a jímka z Václavského náměstí čp. 837/II.

Vedoucí práce:

Mgr. Petr Starec

Konzultanti:

prof. PhDr. Jan Klápště CSc.

Mgr. Adéla Pokorná, PhD.

Prohlášení autora

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla předložena jako splnění studijní povinnosti v rámci jiného studia nebo předložena k obhajobě v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu (s výjimkou případů upravených mezinárodními smlouvami týkajícími se studijních programů typu joint degree či double degree).

.....

Josef Kubát

Anotace

Práce přinese prezentaci, celkové zhodnocení a srovnání archeologických informací získaných exkavací studny a jímky zachycených na Václavském náměstí čp. 837/II a rozbor nálezové zprávy vypracované PhDr. Václavem Humlem, CSc. Vytvořením metodického systému na případu jímky a studny tak práce připraví materiální rámec zpracování zbylých objektů daného výzkumu. Systematickým zpracováním nálezové zprávy Václava Humla zas vytvoří teoretický rámec pro zasazení tohoto výzkumu do širšího kontextu. Lokální problematiku zpracování dat z jímek a studen zasadí do souvislostí pražské archeologie. V neposlední řadě poukáže na výhody spolupráce archeologů a botaniků rozbořením pylové analýzy RNDr. Vlasty Jankovské CSc.

Obsah

Prohlášení autora	1
Anotace.....	2
I. Úvod.....	5
1. Formulace badatelského tématu	5
II. Lokalita.....	7
1. Přírodní podmínky.....	7
2. Výzkumy v okolí.....	8
3. Historie středověkého domu a parcely do roku 1628	9
4. Archeologický výzkum	10
4.1. Okolnosti a metody výzkumu.....	10
4.2. Popis terénní situace.....	11
4.2.1. Plocha A (východní část parcely).....	12
4.2.2. Plocha B (střední část parcely).....	13
4.2.3. Plocha C (západní část parcely)	16
III. Rozbor artefaktů a ekofaktů	18
1. Keramika	18
1.1. Základní (hrubá) typologie keramiky přelomu 15. a 16. století na parcele bývalého OD Darex podle Václava Humla	19
1.2. Chronologie.....	20
1.2.1. Kategorizace a metodologie	22
1.2.2. Statistika a kvantifikace.....	23
2. Sklo.....	25
2.1. Základní (hrubá) typologie skla přelomu 15. a 16. století na parcele bývalého OD Darex podle Václava Humla	25
3. Osteologický materiál.....	27
4. Pylové vzorky.....	27
5. Ostatní nálezy	33
5.1. Kovové předměty	33
5.2. Dřevěné předměty	33
5.3. Kožené předměty.....	33
6. Rozbor terénní situace	33
6.1. Sonda č. 2 (Část A2 plochy A).....	34
IV. Kritika a interpretace pramenů	36
1. Keramika	36
2. Pylové analýzy	37
2.1. Ke konkrétním zjištěním	39
3. Osteologická analýza.....	40

V. Závěr.....	42
VI. Prameny a literatura.....	46
VII. Přílohy	50
1. Seznam příloh.....	50

I. Úvod

Na začátku stála má ambice zpracovat interdisciplinární výzkum. Původní plán přesahu do humanitních věd jako etnologie, které je mým druhým studijním oborem, historie, sociologie, ekonomie apod., nakonec ustoupil prozatím do pozadí. Představa rozboru odpadního materiálu, na jehož konci proběhne jeho identifikace s konkrétními lidmi (majiteli domu čp. 837), tak zůstane mým závazkem pro další práci.

Poté, co jsem se seznámil s okolnostmi výzkumu parcely č. 578 bývalého obchodního domu Darex jsem se totiž najednou ocitl v přílivu pramenů přírodovědné povahy. Bylo tedy nutné se v první řadě uvést do kontextu archeo-botanické spolupráce a vůbec do kontextu environmentální archeologie jako takové. Klíčové tak bylo se hned na začátku zorientovat v základních otázkách využití dat přírodovědné povahy, a uvolnit si tak ruce při dalším zpracování archeologického materiálu a písemných pramenů. A právě z tohoto důvodu je v této práci rozebrán fond pylových analýz ze všech zkoumaných studen.

Následně jsem se pustil do rozboru dvou konkrétních archeologických objektů, které byly v superpozici. Cílem bylo využít jejich časovou následnost rozbořením jejich nálezového fondu a terénní dokumentace a připravit tak systém vyhodnocování nálezů i pro ostatní objekty na parcely č. 578.

Největší oporou mi při práci byla nálezová zpráva Václava Humla a samozřejmě jeho terénní dokumentace. Nebylo lehké proniknout do celého systému dokumentace, jelikož se na ní kromě Václava Humla podílelo i mnoho dalších vědců nejrůznější formou, ať to byla Vlasta Jankovská, Josef Beneš, Miroslava Baštová a Olga Novosadová, ale také Hedvika Sedláčková, Linda Pilzová a další. Celou nálezovou zprávu jsem tak musel podrobit zevrubné kritice, proto abych mohl pochopit kontext všech nálezů, především pak dokumentaci, zprávy a analýzy související s nálezovou zprávou Václava Humla.

1. Formulace badatelského tématu

Práce tedy stojí na třech pilířích:

- A. rozbor pylové analýzy Vlasty Jankovské, který má přinést odpovědi na otázky jejího přínosu a přínosu přírodovědeckých analýz vůbec pro archeologickou interpretaci především jímek a studen.
- B. rozbor materiálu jímků a studny, který má vytvořit analytický rámec pro práci s materiálem z dalších objektů parcely č. 578.

C. rozbor nálezové zprávy Václava Humla, dokumentů a dokumentace s ní spojených, který má vytvořit teoretický rámce pro další práci s prameny vázaných na výzkum parcely č. 578.

II. Lokalita

1. Přírodní podmínky

Reliéf Nového Města je nepříliš členitý (*Havrda 2018*, 33). Střední a dolní část Václavského náměstí leží na terasovém stupni VIIa (vlastní terasa maninská). Vznik šterkopískových říčních náplavů maninské terasy spadá do závěrečné doby ledové, období mladšího pleistocénu – würmského glaciálu (přehledně např. *Kovanda et al. 2001*).

Dnešní hydrogeologické podmínky Václavského náměstí a okolí neodpovídají stavu ve středověku a raném novověku, kdy ještě před výstavbou novoměstského opevnění byla novoměstská aglomerace bohatě napájena zavodněním vyšších teras. Založení města muselo ale i tak počítat s komplikovaným vodním režimem, který byl negativně ovlivněn obranným příkopem a stavebními aktivitami (*Havrda 2018*, 37).

Parcela čp. 578/II bývalého obchodního domu (dále jen „OD“) Darex (Obr. 1) se nacházela na historickém území Nového Města pražského (Obr. 2), které bylo již v raném středověku součástí pražské sídelní aglomerace. Celá plocha dnešního Václavského náměstí byla po roce 1348 zahrnuta do obvodu Nového Města.

Založení Nového Města pražského nepochybně vedlo k rychlé změně přírodního prostředí, avšak je při tom nutné si uvědomit, že v té době měla daná krajina jen máloco společného s divokou přírodou. Již před 14. stoletím byl prostor za hradbami Starého Města kompletně odlesněn a udržoval si spíše venkovský charakter (*Pokorná 2008*, 274).

Dnešní ulice pražského Nového Města V Tůních a Na Rybníčku připomínají původní využití krajiny před založením Nového Města. Krajina, která byla zřejmě tvořena venkovskými dvorci, v jejichž blízkosti se nalézala mozaika polí a luk protkanými potůčky a cestami, které plynule směrem k aglomeraci přecházely v prostředí spíše rumištního charakteru. Zahrádky, malá políčka a nepochybně i velké skládky odpadu za hradbami tak roku 1348 zmizely v prachu jednoho velkého staveniště městských domů, dílen a zahrad (*Pokorná 2008*, 274). Z rozboru pylových spekter pražské aglomerace (*Kozáková et al. 2009*) vidíme znatelný pokles diverzity biotopů. Ve starších obdobích bylo i v rámci aglomerace více různých typů vegetace někdy až polopřirozeného charakteru a později s intenzitou využívání se vegetace homogenizuje, protože zůstává spíše jen čistě městská ruderní vegetace.

Tento předpoklad potvrdil i archeologický záchranný výzkum pod vedením Petra Starce roku 2008 v dolní části Václavského náměstí. Odhalil souvislou vrstvu (šedou jílovou plochu), která navazovala na podloží v celé ploše náměstí a pravděpodobně byla pozůstatkem rozbahněného povrchu ještě před lokací Nového Města. Následně byl celý prostor zřejmě zarovnan snad i za pomoci skládek odpadů, které tam ležely z dřívějších dob, a celá úprava terénu byla zakončena posypem říčních oblázků (*Pokorná 2008, 276*).

2. Výzkumy v okolí

Nejstarším zaznamenaným a dnes nezvěstným nálezem z Václavského náměstí je „zlomek velké hrubé nádoby nezdobené“, který našel Kalina z Jäthensteinu v základech domu **čp. 800/II** v horní části Václavského náměstí v hloubce 2,5 m (*Sklenář 1992, 187; položka 598/2 s lit.*).

V rámci komplexu raně středověkého pohřebiště, které sahalo i do prostoru dnešního Václavského náměstí byly v zadním traktu domu **čp. 707/II** (*Tryml 2004, 382*) ve Vodičkově ulici prozkoumány čtyři hroby. Pět stříbrných záušnic nevelkých rozměrů, nalezených ve třech hrobech, společně s blízkou polohou hrobů v takřka sousedním **čp. 784/II** na Václavském náměstí (*Huml – Starec 1994, 454-463*), pomohly hroby datovat do druhé poloviny 10. století. Osamocený hrobový nález byl také odkryt v horní části Václavského náměstí v **čp. 806/II** v roce 1996 (*Starec 1998, 284*).

V letech 1997-1999 byl prováděn záchranný výzkum v objektu **čp. 1282/II** v severní frontě domů v horní části Václavského náměstí. V úzkém dvorku domu bylo zjištěno několik úrovní dláždění, odpadní jámy a studna s obložením z lomových opukových kamenů (*Starec 2000, 384-385*). Výplně vydaly soubory reprezentující hmotnou kulturu středověké novoměstské domácnosti, doplněné o výsledky přírodovědných analýz výplní. Nálezový horizont je pravděpodobně uzavřen zkázou domu na sklonku třicetileté války. V roce 1995 byla provedena sondáž na parcele domu **čp. 823/II** před výstavbou podzemních garáží (*Bureš 2000, 384*).

V severní frontě domů ve střední a dolní části Václavského náměstí byly při stavebních pracích ve sklepech provedeny výzkumy několika studní a jímek: v **čp. 831/II** v roce 1967 (*Huml 1969, 117*) a v **čp. 835/II** v letech 1980-1981 (*Huml 1984, 99*).

Na vlastní ploše Václavského náměstí začal soustavný archeologický výzkum poměrně pozdě spolu s budováním **podchodu** uprostřed náměstí v letech 1967-1968 (*Huml 1975, 223-230*;

týž 1979). Další záchranné archeologické akce byly realizovány v souvislosti s výstavbou a v dnešní době revitalizací inženýrských sítí na ploše náměstí: výstavba **STL plynovodu** (Huml 1977), v horní části náměstí (Šírová 1977), blíže k současnosti např. **před čp. 837/II** v roce 1996 (Starec 1998, 284 - 285) a **před čp. 816/II** v letech 1997-1998 (Starec 1999).

V prvním dvacetiletí 21. století bylo na Václavském náměstí uskutečněno několik navzájem na sebe navazujících stavebních akcí. Většina těchto záchranných akcí probíhala formou archeologického plošného odkryvu v malých sondách a jsou předmětem dalšího zpracování¹.

3. Historie středověkého domu a parcely do roku 1628

Typická gotická, hluboká a úzká stavební parcela domu č. 578 vznikla po založení Nového Města **8. března 1348**. Tímto dnem totiž začala nová etapa této lokality a parcely č. 578 dříve využívané jako zahrady Konráda Hauera (Baštová – Novosadová 1993, 1).

Po obou stranách dnešního Václavského náměstí byly v první etapě postaveny domy řemeslníků, zvláště těch, kteří svojí činností zatěžovali chod města. K roku **1378** se váže záznam toho, že Bartoň kupuje od Zikmunda Hulera jedno a od Františka a Jakuba, dětí staroměstského sládka a měšťana Konráda Hauera druhé městiště. Roku **1387** je popsán na tomto místě "*magna domus*"² a v jižní části menší dům soukeníka Jaxe a jeho manželky Anny. Někdy v této době získává větší dům s pivovarem Prokop Galman. Anna následně ovdoví a vezme si Prokopa Galmana a do manželství přinese jako věno "menší dům". Roku **1398** byl v jedné zprávě Prokop Galman uváděn jako hofrychtér³ a jeho dům na parcele č. 578 nazýván „*hofrychtéřovým*“. V době před vznikem této zprávy tedy již zřejmě proběhlo právní i stavební spojení většího a menšího domu a obou parcel do jedné společné, jelikož se napříště již nikdy se nevyskytl záznam, který by tyto dva stavební objekty odlišoval (Baštová – Novosadová 1993, 1).

Roku **1419** na základě husitských konfiskací získali tento dům novoměstští husité. Roku **1433** dům koupil husitský vůdce⁴ Jan Roháč z Dubé a stál ho **60 kop míšeňských grošů**. Po vítězství panské jednoty byl Roháčovi majetek zabaven a vrácen synu Prokopa Galmana Janovi. Roku **1437** se Roháčovy sestry Zdena a Barbora soudily o dům s Janem. Někdy v této době zemřel syn Prokopa Galmana Jan. Roku **1458** soud pro dosud žijící Zdenu skončil

¹Za upřesnění děkuji Petru Starci.

² Velký dům.

³ Vysoký úředník, soudce.

⁴ Generus dominus.

neúspěšně, ale nový majitel Ludvík z Luníkovíc manžel Doroty vdovy po Janu Galmanovi, ji z milosti vyplatil **3 kopy grošů** (*Bařtová – Novosadová 1993, 2*).

Roku 1474 prodal Ludvík dům za **240 kop grošů**. Roku **1502** se stal novým majitelem domu Jan Vladyka z Kutné Hory. Stál ho **300 kop míšeňských**. Roku **1612** byl dům znovu prodán a podle svých dosavadních majitelů se nazýval "*U Tunských*". Kateřina Tunská z Kaprštejna a Eva Vildová z Landštejna ho prodali Matyáři Borboniovi, zemskému lékaři císaře Rudolfa II. (1576-1610) a posléze i Matyáše (1611-1619). Borbonius dům zhodnotil renesanční přestavbou patrnou ještě na plánech z roku 1831 (*Bařtová – Novosadová 1993, 2*).

Roku **1620** byl dům vydrancován císařskými vojsky a po odsouzení Borbonia z protihabsburského povstání vykraden českými dvorskými úředníky. Čeští dvorští úředníci odvezli nábytek na 3 vozech a dům předali do užívání Johanu Chrysostomu Šreplemu ze Šreplsberku. Roku **1628** z nařízení Ferdinanda II. se stal právoplatným majitelem Šrepl ze Šreplsberku, přičemž ho stál jen **1/7 odhadní ceny** (*Bařtová – Novosadová 1993, 2*).

4. Archeologický výzkum

4.1. Okolnosti a metody výzkumu

Archeologický výzkum parcely č. 578 v místě bývalého OD Darex 837-II (Obr. 1) probíhal roku 1994 od dubna do listopadu. Byl vyvolán investičním záměrem, při němž došlo ke komplexní rekonstrukci celého areálu a výstavbě podzemních garáží. Všechny terénní situace tedy měla čekat nenávratná likvidace (*Huml 1994, 17*). Výzkum prováděl Václav Huml⁵, specialista Muzea hlavního města Prahy.

Jednalo se o plošný odkryv po mechanických vrstvách terénních partií parcely č. 578. Práce proběhly v jedné etapě. Výzkum začal na východní nepodsklepené a nezastavěné části parcely (Plocha A). Pokračoval směrem do středu parcely (Plocha B), kde se nacházely zastavěné části parcely. Střední část parcely byla poničena staršími stavebními úpravami. Na konci léta

⁵ Václav Huml nejprve působil v Muzeu husitského revolučního hnutí v Táboře a od roku 1967 jako první specialista na archeologii středověku v Muzeu hlavního města Prahy. Prováděl záchranné výzkumy při stavbách v historickém centru Prahy (Václavské náměstí), rekonstrukcích kostelů (sv. Klimenta, sv. Hařtala) i drobných šlechtických sídel (Chodov a Čimice). Byl autorem výstavy „Rudolfinská lékárna Matyáše Borbonia na Koňském trhu očima archeologa“ (Boháčová – Podliska – Šmolková 2018, 317).

roku 1994 proběhlo bourání podsklepeného suterénu hlavní budovy (Plocha C), stavební dělníci vyčlenění pro výzkum odstranili mladší zasypy a rozebírali zdi (Huml 1994, 13).

Překvapivě se nakonec během výzkumu ukázalo, že západní část (Plocha C), kde stál původní OD Darex, je podsklepena původním středověkým základem. Od září 1994 se pak začala odkrývat jihozápadní část parcely (jižní část domu – stále Plocha C), kde předtím stála rampa z parcelní suti (Huml 1994, 13).

V rámci bakalářské práce se budu zaměřovat na sondu č. 2 v tzv. severovýchodním kvadrantu (část A2), kde se odkryla superpozice starší studny (studna č. 1) a mladší odpadní jámy (objekt č. 1).

4.2. Popis terénní situace

Václav Huml v nálezové zprávě popisuje umístění sond různým způsobem (kvadrant, strana parcely, část parcely atp.). V jeho nálezové zprávě však chybí ucelení tohoto popisu ať již v rámci textu, nebo v obrazové dokumentaci. Pro sjednocení jsem se rozhodl ve své práci tento přístup převzít s tím, že ho systematicky přizpůsobím s ohledem na počty objektů v jednotlivých částech. Systém, který jsem vypracoval v podobě plánu (Obr. 1) není nijak v rozporu s textem nálezové zprávy a nemění podstatu rozdělení parcely tak, jak ji naznačil Václav Huml, pouze ji systematizuje.

Vyčlenil jsem tedy západní část parcely – „Plochu C“ (dále členěnou podle místností/prostor podsklepeného domu) se středověkým domem a studnou č. 5. Dále prostřední část parcely (Plochu B), která byla poničena již dříve při stavebních úpravách, a která byla tvořena jižní (B3) a severní (B4) stranou tzv. kryté dvorany a jižní (B2) a severní (B1) zastavěnou nepodsklepenou plochou parcely. Nakonec východní část rozdělenou na severní (A2) a jižní (A1). V popisu terénní situace OD Darex nemohu čerpat z jiného zdroje, než je nálezová zpráva Václava Humla a jeho dokumentace. Proto uvádím jeho citaci souhrnně k sondám a stavebním fázím a své případné názory a postřehy výslovně odlišuji.

V textu celé bakalářské práce odkazuji na konkrétní střepy formou jejich čísla kurzívou v závorce např. (162.375). Odkazuji tak na přílohy „Obr. 18 – kresebná dokumentace keramických kusů odpadní jámy“ a „Obr. 19 – kresebná dokumentace keramických kusů studny“.

4.2.1. Plocha A (východní část parcely)

Popis začínám stejně jako Václav Huml u východní části parcely (Plocha A) o rozměrech 20 x 3 metrů (Obr. 4).

Plocha A rozdělena na dvě poloviny (A1 a A2) byla nepodsklepená a měla funkci hospodářského zázemí domu. Můžeme u ní sledovat nárůst terénu od 14. do 19. století, přičemž šterkopískové podloží bylo zachyceno na kótě 193,78 metrů n. m. V hloubce 3 metrů od povrchu nad písky ležela půdní vrstva humusu, zřejmě sloužící před založením Nového Města jako zahrada (viz kapitola II:1.). Nad touto ornici byla hnědá hlinitá vrstva obsahující nálezy ze 14. století. Nadloží tvořily závažkové vrstvy se zlomky keramických nádob s vnitřní polevou z 16. století. Do této vrstvy byla zapuštěná východní parcelní zeď s konstrukcí kanálku (Huml 1994, 5).

4.2.1.1. Část A1 (jižní část plochy A)

Sonda 1 (Huml 1994, 6)

Sonda byla prostorově umístěna mezi východní parcelní zdí a zástavbou z roku 1891 (Obr. 17). Po odstranění svrchních vrstev sonda odhalila **objekt č. 2**. Jámu vyplňoval hlinitý jíl prostoupený mezi vrstvičkami písčité hlíny, zásyp obsahoval keramický materiál z 16. století: nádoby s oboustrannou polevou jako hrnce, džbány s i bez malování dvěma červenými linkami, zlomky kachlů komorového typu a části trojnožek.

Z nekeramického materiálu byl nalezen neurčitý bronzový zlomek a přelomený bronzový pásek. Taktéž bylo vypreparováno ohniště o průměru 0,6 metru.

Mimo objekt č. 2 byl v Sondě 1 odkryt i **objekt č. 3**. Jámu vyplňoval šedý hlinitý zásyp s kuchyňským keramickým odpadem z konce 15. a počátku 16. století s vnitřní polevou. Pravděpodobně v 16. století byla zahrada využívána k hospodářským účelům a do těchto jam byl uložen odpad chronologicky staršího keramického materiálu.

4.2.1.2. Část A2 (severní část plochy A)⁶

Sonda 2 (Huml 1994, 5-6)

⁶ Václav Huml ji uvádí jako severovýchodní kvadrant. Tato část je předmětem výzkumu mojí práce.

Svrchní vrstvy Sondy 2 (Obr. 4 – část nalevo) tvořila destrukce hospodářských budov. Pod touto destrukcí čekalo na své objevení sídlištní souvrství s keramikou ze 14. až 15. století. Vrstvy ležely na ornici a štěrkopískovém podloží, do nich pak byla zapuštěna superpozice odpadní jámy se studnou a jámkou (Obr. 6).

Objekt č. 1 o velikosti 2x2 metru (Obr. 7). Jeho funkce byla zřejmě odpadní, proto tedy dále objekt č. 1, nebo odpadní jáma (viz rozbor v kapitole III:6). V západní části objektu č. 1 byla zčásti „*in situ*“ **studna č. 1** (Obr. 13). Ohraničující plochu 1,4x1,4 metru, po celé své hloubce hráněna dřevěnou konstrukcí do sebe zaklenutých trámů o průřezu 0,2x0,2 metru a spojená čtyřmi kůly v rozích (Obr. 8-9). Na dně ležely čtyři spadlé cihlové dlaždice z nadzemní konstrukce.

Víc k popisu a rozboru Části A2 najdete v ostatních kapitolách (III. až VII.).

4.2.2. Plocha B (střední část parcely)

Tato část byla zastavěná, a proto musela nejdříve proběhnout destrukce kryté dvorany (Obr. 3). Odhaleny byly základy z plánů z roku 1835 (Obr. 3), neboli dvě domovní křídla na severu a jihu s volným dvorkem mezi nimi. Po odstranění betonové podlahy ze suterénních prostor se podařilo odkrýt kamenné zdi náležející do 18. století. V superpozici s touto strukturou se objevila starší zástavba, kterou nelze rekonstruovat vzhledem k častým zásahům. Tím se splnil předpoklad, že základy na úrovni původního náměstí budou zachyceny i pod suterénem OD Darex (Huml 1994, 7).

4.2.2.1. Část B1

Sonda 6 (Huml 1994, 9)

V severní části Sondy 6 byl odkryt **objekt č. 11**. Tato jáma měla rozměr 3x3 m a hloubku 1,7 m. Zřejmě sloužila jako smetiště ve štěrkopískovém podloží. Keramický materiál chronologicky spadá do druhé poloviny 14. století. Tvoří ho střepy, okraje a dna režných nádob (džbánů, hrnců, mís a pokliček) s nerovným povrchem. Vznikla tak v první etapě stavby domu a získával se z ní písek.

Sonda 7 (Huml 1994, 9)

Objekt č. 10 byla zděná jámka široká 1,32 m, dlouhá 2,14 m. Výplň byla tvořená dvěma vrstvami ve štěrkopískovém podloží s kusy cihel. Nálezový fond tvořil sklo a keramiku z 16. století, konkrétně např. skleněné úlomky z číší s dovnitř vytlačeným pupkem.

V sondě byl též vyžděný komín s očazenými stěnami hluboký 2,65 m a široký 0,65x0,75 m, který sousedil s objektem č. 10 na jeho východní straně. Jeho výplň byla stavební suť novodobé destrukce.

Objekt č. 12 byla jáma široká 2,2 m a dlouhá 2,6 m, vyplněna hlinitým pískem s kameny, valounky a části dřev ve štěrkopískovém podloží. Nálezový fond z 16. století tvořily zlomky těl nádob s vnitřní polevou a zlomky starší keramiky. Ve východní části objektu byla kamenná zeď z nadzemní konstrukce OD Darex. Na jihovýchodní straně byly kameny větších rozměrů.

4.2.2.2. Část B2

Tato část parcely byla zastavěná, a proto proběhla destrukce nadzemního zdíva. Po odstranění betonové podlahy ze suterénních prostor se podařilo odkrýt kamenné zdi náležející do 18. století.

Sonda 5 (*Huml 1994*, 8)

Objekt č. 6 byla pravoúhlá jámka široká 2 m, dlouhá 1,3 m, vyplněna tmavě šedou hlinitopísčitou zeminou. Keramický materiál měl polevu.

Sonda 3 (*Huml 1994*, 7-8 a 11-12)

V sondě 3 byly odkryty tzv. viktuálie (zásoby potravin). Zřetelné je to např. u **objektu. č. 4**. Jáma o průměr 2,8 m a hloubky 2,4 m byla nahoře vyplněna tmavě hnědým pískem a od hloubky 1,6 m šedohnědou hlínou s jílem. Při dně byly patrné zbytky po dřevěné výztuži . V hlinitém zásypu byla keramika ze 14.-15. stol. Nalezeny tak byly džbány, hrnce, částí pánví, kachel s přední vyhřívací stěnou, jež nesla blíže neurčený městský znak, kónická nádoba s rozevřeným okrajem a uchem.

Studna č. 2 měla válcový tvar z kamenů o průměru 2 m. Keramika nesla chronologické znaky 16. století až počátku 17. století – oboustranná poleva, okraje z keramických střepů i celých hrncovitých a miskovitých sřepů. Nálezový fond studny byl tak velice bohatý na počet nálezů. Konkrétně datovaný typ nádob z počátku 17. století tvořily různé hrnce, džbány, mísy, kachle a kameninové nádoby a technická keramika a v neposlední řadě leštěný chalcedon šedého zbarvení.

Objekt č. 5 byla kotlovitá jáma o průměr 2 m, s hloubkou 1,8 m. Objekt byl již pod základovými zdmi OD Darex. Vyplněna byla tmavě šedým hlinitopísčitým zásypem ve

šterkopískovém podloží. Keramický fond tvořily polévané nádoby, hrnky, pokličky, džbány, mísy.

Objekt č. 7 byla jáma široká 1,7 m, dlouhá 1 m a hluboká 1,8 m. Vyplňoval ji tmavě hnědý hlinitý zásyp o mocnosti 1,9 m ve šterkopískovém podloží. V hloubce 0,8 - 0,5 m se nacházely zlomky nádob s oboustrannou polevou, tak i s polevou pouze na vnitřní straně. Objekt narušila studna č. 3.

Sonda 4 (*Huml 1994*, 6-8)

Studna č. 3 měla kruhový tvar o průměru 1,8 m a hloubky 6 m. Nad písčitém dnem v hloubce 6,5 m v podložním jílově hlinitém materiálu byly nalezeny zlomky mísy z 16. století oboustranně polévané. Celkově keramický nálezový fond tvoří hrnce, džbány, hluboké mísy s třmenovým uchem, talíře (*162.507*), aj. Fond lze zařadit do 16. století až poč. 17. století, a to vzhledem ke kolekci nádob odpovídající typově studni č. 2., tzn., že k zasypání došlo ve stejnou dobu.

Objekt č. 8 byla jáma široká 2 m, dlouhá 2,1 m, hluboká 0,5 m, vyplněná tmavě šedým hlinitým jílem s drobnými kaménky ve šterkopískovém podloží.

Objekt č. 13 byla jáma se zaoblenými rohy, dlouhá 1,9 m, široká 0,94 m, vyplněná tmavě šedým hlinitým jílem bez nálezů. Obvod jámy byl ohraničen nastojato kladenými kameny.

Objekt č. 9a byla jáma široká 3 m a dlouhá 3,6 m. Vyplňoval jí jednotný hlinitý zásyp se střepy ve šterkopískovém podloží. V propálené vrstvě o mocnosti až 0,6 m byla nalezena keramika s polevou i bez. Většinou to byly okraje a části těl hrncovitých nádob a mís. Střepy nádob ze zbytku studny pocházely z 15. stol. až 16. stol. a měly vnitřní polevu.

4.2.2.3. Část B3 (jižní strana)

Objekt č. 9b byl popsán společně s objektem č. 9a viz kapitola II:4.2.2.2.

Objekt č. 14 (*Huml 1994*, 10) byla cihlová jímka o šířce 2,1 m, délce 3,2 m a hloubce 3,6 - 4 m. Její výplň tvořil zásyp cihel a dlaždic, spadlých kamenů, písku, vápna a malty.

V nálezovém fondu byly i sekundárně použité gotické cihly "buchty" (tloušťka 7 cm), nebo čtvercové dlaždice. Do roku 1831 zde podle plánů stála studna a zůstalo po ní několik kamenů z koruny obrubně. Výstavba jímky tedy proběhla v 19. století.

4.2.2.4. Část B4 (severní strana)

Část terénního kontextu parcely byla poškozena stavbou kotelny a betonovými pilíři nesoucími střechu přízemní haly. Tuto část tvořilo zbourané severní křídlo, které bylo mechanicky odstraněno spolu s podlahy a dlažbou pod ní. Znehodnocení terénních souvislostí mladšími stavebními aktivitami (zejména novověkými) však nedovolilo vyvodit žádné další závěry. Zbyly pouze fragmentárně zachovalé pozůstatky staveb z kamenů a cihel, které se nepodařilo datovat (*Huml 1994*, 10-11).

Studna č. 4 (*Huml 1994*, 11-12). měla válcový tvar z opracovaných opukových kamenů spojovaných maltou. Byla překryta zdivem založeným do štěrkopískového podloží terasy. Hloubka studny nebyla zaznamenána. V posledních dvou vrstvách se v malém množství našly i zlomky komorového kachle s architektonickou výzdobou a sytě zelenou polevou. Nálezový fond zmíněných vrstev lze datovat do 14. století. Tvoří ho zlomky okruží a též spodní části nádob se vsazovanými dny a na povrchu opatřenými podsýpkou. Poloha studny v interiéru pozdějšího křídla ze 17. a 18. století svědčí o tom, že původně byla umístěna na volném prostranství rozkládající se východně od obytné budovy postavené v prvním období existence Nového Města.

4.2.3. Plocha C (západní část parcely)

V západní části parcely se rozprostírala hlavní budova bývalého OD Darex obrácená směrem na Václavské náměstí.

Studna č. 5 (*Huml 1994*, 15) měla válcový tvar s kamennou obrubou o průměru 1,5 m a dno dochované do hloubky 1,7 m. Její horní část tvořila vrstva zasypu s renesančními střepy. Zásyp byl zjevně proveden najednou a nabízí se úvaha o jeho provedení roku 1627. Nálezový fond tvořily nádoby s vnitřní i oboustrannou polevou. Spodní část studny tvořila vrstva u dna, která se na základě keramického materiálu datovala do druhé poloviny 14. století až první poloviny 15. století. Pro to svědčilo technické zpracování střepů a použití podsýpek na vsazovaných dnech, dále se našly střepy pokliček, hrnců džbánů a mís, nebo tyglíkovitý kachel.

Při vybírání suti během demolice podsklepeného suterénu se ukázalo, že jsou v základech domu zakonzervované obvodové zdi předchozích staveb jejichž základová spára odpovídala výškovým poměrům náměstí, které v době založení Nového Města bylo o 3 metry níže, než bylo v době výzkumu. Nepotvrdil se tak předpoklad vzešlý ze stavebně-historického

průzkumu (Baštová – Novosadová, 1993), že se na parcele budou nalézat dva odlišné domy a v západní části nepodsklepený mázhauz.

Po odstranění nájezdní rampy pro techniku, která byla na jihozápadní části parcely, se odkryly zdi starších staveb ze čtyř stavebních fází:

1. fáze gotika (období Václav IV.; *Huml 1994*, 14-15)

Do této fáze spadá suterén troj-prostorového domu (Obr. 15). Zdivo suterénu se dochovalo v základech domu až do jeho demolice roku 1994. Rozměry domu byly 20x10 m s velkou centrální místností původně zaklenutou klenbou. Náběhy klenby jsou znatelné na vnitřní straně severní a jižní zdi. Na omítkách zbytků klenby byly zjištěny znatelné otisky prken, svědčících o stavební technologii obvyklé v gotice. Severní a jižní místnost měli stejné rozměry 6,6x2,65 m, zatímco centrální část byla o 2 m širší (6,6x4,7 m).

2. fáze renesance (*Huml 1994*, 15-16)

Půdorysně a výškově se změnila dispozice domu, vložila se cihlová klenba, která vertikálně rozdělila prostor na dvě patra (Obr. 16). Valená cihlová klenba byla založena na 0,3 m širokém odstupu, znatelném na vnitřní straně obvodových zdí, přičemž na východní zdi zanechalo přímo otisky. Na koruně této klenby byla položena podlaha, půdorys samotného suterénu se však nezměnil. Podlaha suterénu byla opět tvořená valounky. Změna výškové dispozice suterénu však přinutila majitele zřídit nově zaklenutý vchod do jižní místnosti. Odtud je zdokumentovaný cihlový oblouk nad gotickým portálem.

3. fáze baroko (*Huml 1994*, 16)

Původní goticko-renezanční půdorys byl rozdělen vestavěnými příčkami do řady menších sklepů 18. století. Příčky byly v původním zdivu dochovány jen do výše 1,3 m od povrchu valounkové dlažby. Horní partie vestavěných zdí byly dostavěny kamenným a cihlovým zdivem. V jižní místnosti prostor rozdělen, a to na 3 části (tyto části nejsou v nálezové zprávě dále popsány).

4. fáze 19. století a 20. století (*Huml 1994*, 16-17)

V této době proběhla demolice původní stavby a stavba OD Aschermanna (po Druhé sv. válce Darex). V době výstavby se mimo jiné některé místnosti přehradily příčkou. Všechny původní prostory od hloubky 3,8 m pod úrovní náměstí byly zasypány stavebním rumem (sutí).

III. Rozbor artefaktů a ekofaktů

1. Keramika

Obsah jímek a studní poskytl velkou kolekci keramiky, ať to byly nádoby celé, zrekonstruovatelné, nebo jejich střepy. Obsah studní tvořil převážně jednorázový zásyp, někdy i s celými nádobami. Celkově keramický soubor můžeme dělit na dva základní chronologické typy, přičemž u druhého typu máme jednu jasně chronologicky datovatelnou skupinu nálezů (**Typ 2a**), která zjevně souvisí s životem Borbonia a konfiskací jeho majetku roku 1627 (Huml 1994, 19).

Dva hlavní typy keramických nálezů, s kterými Václav Huml pracuje v nálezové zprávě můžeme chronologicky definovat de facto takto (Huml 1994, 18-20):

Typ 1 tvoří keramika z druhé poloviny 14. a první poloviny 15. století.

Typ 2 tvoří keramika druhé poloviny 16. století a první třetina 17. století, tato keramika nenese žádná specifika vymykající sociálnímu statusu běžného obyvatele ranně novověkého města.

Pro složení sortimentu „běžných nádob“ (viz Typ 2a), které nesouviseli s lékařskou praxí Borbonia, ale chronologicky by odpovídal době pobytu Borbonia v domě, je podstatné to, že šlo o materiál křehký. Svou roli v případné identifikaci „běžných“ artefaktů s životem Borbonia hraje i skutečnost, že Borbonius až do roku 1601 (kdy se stal měšťanem Mladé Boleslavi) neměl žádné stálé bydliště.

Typ 2a je specifický soubor nálezů, který lze přiřadit výlučně životu Borbonia v domě, tzn. léta 1612 až 1627. Část, ne-li většinu tohoto fondu tvořily importy pravděpodobně z Porýní. Výskyt lékárnického sortimentu můžeme spojovat s trvalým pobytem Borbonia a jeho lékárnickou laboratoří, a to i proto, že výzkumem získaný soubor nádob z keramiky a skla dokládá vysokou úroveň stolování a vybavení Borboniovo lékárny a domácnosti z počátku 17. století (Huml 1994, 19).

Získáváme tak dobrou představu o vybavení lékárny počátku 17. stol. a v tomto bodě je třeba vyzdvihnout to, že se v případě: lékovek, dóziček, částí destilačního přístroje, káděnky na chlazení a dalších předmětů jedná o nejstarší nálezy tohoto druhu nalezených na českém území (v době výzkumu). Rok 1627 (kdy Borbonius odchází z Prahy) může být určitou oporou pro datování sortimentu spojeného s chodem lékárny, ta byla dál drancována v době jeho internace na Novoměstské radnici spolu s ostatním interiérem celého domu. Po roce

1627 též přichází nový majitel Šrapl ze Šraplsberku a generální úklid, který se taktéž podepsal na interiéru domu (Huml 1994, 20).

Typ 2a se ale v mnou sledovaných objektech nenacházel, takže s mu nebudu v této práci dále věnovat.

1.1. Základní (hrubá) typologie keramiky přelomu 15. a 16. století na parcele bývalého OD Darex podle Václava Humla

Základní typologickou orientaci, kterou de facto Václav Huml v průběhu nálezové zprávy sledoval jsem pro přehlednost seřadil takto:

sledované jevy/typ	Typ 1	Typ 2
technologie výroby	obtáčení stěn	x
výpal	x	dobře pálená
materiál	x	jemně plavená hlína
tuhování	x	někdy
dno	vsazované s podsýpkou	odřezávaná strunou
povrch	režný	x
barva	hnědé a šedivé	okrové a šedé
poleva	x	někdy vnitřní (solná i olovnatá), hnědá, červená, zelená a žlutá)
okraje	profilované a vytahované	rozevřené, vytažené
výzdoba na tělech	vtačovaná, rytá a radélková	radélkový dekor, lepené pásky s otisky, červené linky a vlnovky, malovaná výzdoba rostlinných ornamentů, zvířecí motivy, protlačovaný dekor

Při popisu tvarového spektra keramiky Huml popisoval v průběhu nálezové zprávy typické nálezy pro daná období. Seřadil jsem je podle typologie popsané v kapitole „III:1.“ takto:

Typ 1	Typ 2
džbány s manžetovým okrajem	džbány vázovitého tvaru s dvěma oušky (z berounských dílen)
hrnce větší x	hrnce z berounských dílen hrnec s dvěma uchy a červeně linkami a vlnovkami
hrnky celé soudkovité s uchem	hrnky krajáčovitě s rozevřeným okrajem a nasazenými dvěma uchy a výzdobou jelínka na těle nádoby ve variantách žluté, červené, zelené a hnědé glazury (z berounských dílen)
kachel tyglíkovitý	x
x	kahánek
korbel s vtačovanou výzdobou	x
x	lahvička s rozevřeným hrdlem
mísy hluboké s vytaženým okrajem x	mísy s vytaženým okrajem (z berounských dílen) mísy s profilovaným třmenovým uchem

x	mísa hluboká s nalepeným páskem s otisky
x	mísy s protlačovaným dekorem
x	nádoby vázovité
poháry (např. loštické)	x
x	pokladnička vejčitá se spirálovým výčnělkem a solnou polevou na povrchu
pokličky zvonovitého tvaru (162.509)	x
x	talíře hluboké
x	talíře velké (z berounských dílen; 162.507)
terčík s prolamováním (zvláštní; 162.200)	x
trojnožky	trojnožky s jemným radélkovým dekorem, uvnitř s polevou, někdy s plastickými pásy
x	zátky keramická

1.2. Chronologie

Z hlediska vývoje keramiky můžeme podobně jako na náměstí Republiky na parcele bývalého OD Darex sledovat čtyři období od založení Nového Města do předpokládané doby vzniku i zániku sledovaných objektů:

I.) průběh 14. a začátek 15. století (Vařeka 2009, 155 a 158):

produkce: masová produkce hrubé, makroskopicky ostřené keramiky hradištní tradice, přičemž výroba je unifikovaná a standardizovaná, převažuje keramika hnědá/okrová,
morfologie a inovace: probíhá objemová redukce nádob oproti předchozím obdobím, objevují se technologické inovace u stolní keramiky (poháry, džbány), zcela nové tvary (pánve/trojnožky) opatřené vnitřní glazurou a hrnce mívají již ucho,
technologie: obtáčena na pomalu rotujícím kruhu, méně často se setkáváme s vytáčenými kusy s charakteristickým odříznutím na dně,
okraje: mezi okraji převládá okruží a vysoké okruží,
výzdoba: jednoduchá rytá⁷, či malovaná výzdoba je doplněna plastickými vývalky,

II.) průběh 15. století (Vařeka 2009, 155 a 158):

produkce: střepek tenký (0,5 cm), nadále však hrubozrnný, klesající technologická úroveň a unifikace keramické produkce v průběhu 15. století je projevem její stabilizace a vulgarizace, stále dominuje keramika hnědé řady,
morfologie a inovace: příchod nové technologické skupiny (redukční keramika a světlá

⁷ Vodorovné rýhy, ryté šroubovice, ojediněle jednoduchá vlnice.

červená malovaná keramika) spolu s výskytem polevy na všech morfologických typech (zelené, žluté, hnědé nebo červenohnědé, někdy též čiré), od vejčitých tvarů hrnců přechod k výduti ve druhé třetině výšky hrnce, oblíbené byly loštické poháry⁸, možné byly i importy luxusních kameninových pohárů (původem z různých výrobních center v Německu),

technologie: více než jednu třetinu kuchyňské a o něco více stolní keramiky tvoří keramika vytáčená na rychle rotujícím kruhu,

okraje: tvary okrajů jsou již více variabilní, ale stále je dominantní skupina okruží a vysoké okruží, výrazně však stoupá počet oválných okrajů,

výzdoba: stejné jako I. fáze, navíc se ale na světlé keramice nově představuje výzdobný prvek radélkový dekor,

III.) začátek 16. století (*Vařeka 2009*, 156 a 160):

produkce: kvalita střepu doznává s odchodem středověké tradice změn ve svém jemnějším složení a narůstající produkci světlé oxidační řady, výrazně se proměňují také kachle, které opouštějí vrcholně středověkou tradici vzorů a prochází i tvarovou změnou, objevují se tak hlavně zdobné reliéfy čelních stěn a prosazuje se zejména olovnatá glazura zelené barvy,

morfologie a inovace: zcela nové tvary nádob (talíř, mělká mísa – 162.167) a měnící se vejčité tvary běžné kuchyňské keramiky, především hrnců na soudkovité tvary (162.166), s novou technologií nabývají jemnější střepy světlejších odstínů (cihlově červeného, nebo okrového až žluté barvy) a krupičkovitého povrchu,

technologie: keramika vytáčená na rychle rotujícím kruhu umožňuje snížit šířku nádob (méně než 0,5 cm),

okraje: tvary okrajů se mění spolu s tvary těla, tak aby i na běžné kuchyňské nádoby seděla poklička, prosazují se tak kalichovité profilace okrajů (162.165-162.166),

výzdoba: stále převažuje rádélko nebo jednoduché vodorovné rýhování (162.166),

IV.) průběh 16. a počátek 17. století (*Vařeka 2009*, 156 a 160):

⁸ Dováženy z Loštic (Olomoucký kraj), měly slinutý povrch s puchýřky, které vznikly chemickou reakcí hlíny s obsahem oxidu železa při vysokém výpalu.

produkce a morfologie: zcela nové tvary nádob (širší spektrum džbánů⁹ a mis (162.370 a 162.375-8), např. tzv. ohřívadlo¹⁰, výskyt pekáčů atp.) a k nimž jsou v této době četné i importy, na počátku 17. stol. převažuje již bíle pálená keramika jemně plaveného střepu, jemnozrná okrová keramika a cihlově červené zboží (162.361 a 162.374-6) mírně zrnitého těsta,

inovace: využití nových technologií při povrchové úpravě (viz výzdoba), glazura je s výjimkou hlubokých mis již pravidlem (hodně olovnatá, například sytě zelená, nově i modrá barvená kobaltem) a vedle ní se setkáváme s polevou krycí, tzv. majolikovou,

technologie: stejné jako fáze III., navíc je samotná hlína oproti pozdnímu středověku zpracovaná dokonaleji (velikost zrněk do 0,1 cm),

výzdoba: malování barevnými hlinkami (motivy antropomorfní, zoomorfní, rostlinné i geometrické (162.374 a 376)), mezi nejznámější patří džbánky berounské produkce, výzdoba může též vznikat při manipulaci s glazurou tzv. mramorováním¹¹ (162.382).

1.2.1. Kategorizace a metodologie

Při popisu jednotlivých tříd jsem věnoval pozornost těmto vlastnostem:

barvě (povrchu a těsta), kdy jsem rozčlenil skupiny (A - CH) keramiky podle barvy těsta takto:

A: keramika světle hnědé (až okrové) řady,

B: keramika (cihlově) červené řady,

C: keramika bílé (světlé) řady,

E: redukčně pálená keramika,

H: keramika tmavě hnědé řady,

F: kachle s bílým, nebo okrovým těstem a olovnatou glazurou zelenou,

G: kachle s bílým, nebo okrovým těstem a olovnatou glazurou tmavě modrou až černou,

CH: kachle s bílým, nebo okrovým těstem a bez glazury,

materiálu (zdali příměs vystupuje na povrch či nikoliv),

technologie (výrobní stopy indikující výrobu na kruhu, především maximální šířku střepu:

(a): do 0,5 centimetru,

(b): 0,5 centimetru,

(c): do jednoho centimetru,

⁹ Výduť ve střední části nádoby (soudkovitý tvar).

¹⁰ Ohřívadlo neboli mísa prořezávaná na duté nožce.

¹¹ Mramorování v tomto případě zapouštění glazur v tekutém stavu do sebe.

(d): nad jeden centimetr),

výskyt a charakter polevy a

fabrikaci, kde jsem sledoval:

I.) povrchovou úpravu,

II.) výrobní stopy mimo dno (vývalky, modelační rýhy, tažení modelační hlíny prsty, lepení z válečků apod.),

III.) výrobní stopy na dnu (odříznutí strunou, okrajové a obvodové lišty),

u kachlů navíc sleduji, zda-li mají (q), či nemají (w) reliéfní **výzdobu**.

Výsledky získávání těchto empirických dat jsem shrnul v grafech s komentáři v následující kapitole (III:1.1.3.) a v příloze „*Tab. 4 – Souhrn keramických nálezů*“ (zejména v poznámkách).

1.2.2. Statistika a kvantifikace

Prezentaci výsledků začnu celkovým shrnutím všech keramických nálezů ze Sondy č. 2.

Výskyt stavebního materiálu byl marginální, jednalo se pouze o tři dlaždice na dně studny.

Keramický nálezový fond tak čítá 22 kachlů a 469 keramických kusů. Všechny střepy, které šly slepit, byly slepeny před samotným rozbořem, a i střepy, které k sobě slepit nešly, ale zjevně k sobě patřily, byly zapsány pod stejným inventárním číslem.

Používaná čísla tak znázorňují nikoliv pouze jen jednotlivé střepy (kterých je ve výsledku podstatně více), ale unikátní jedince (nádoby a kachle; dále jen „*keramické kusy*“). Při popisu používám výraz „*jednostranná glazura*“. Abych nemusel graficky dělit skupiny do více skupin, zjednodušil jsem to takto, nicméně povrch jednostranně polévaných nádob je polévaný pouze z vnitřní (výjimky nepřesahují 1% z celku), u kachlů se logicky naopak vyskytuje pouze vnější glazura.

Ty sáčky, které nejsou uvedeny ani pod jedním objektem (vycházel jsem z popisků, které byly na sáčcích a z dokumentační práce Lindy Pilzové¹²), vydaly nevelký (zároveň tedy ne příliš reprezentativní) keramický fond 43 keramických kusů. Z této skupiny nálezů je patrná převaha neglazovaných střepů nad glazovanými, ale také výskyt spíše tenkostěnných nádob (viz příloha **Graf č. 1**). Data jsem zpracoval předně pro dokreslení situace, podstatné jsou až rozbor materiálu objektu č. 1 (odpadní jámy) a studny (následně jímky) č. 1.

¹² Linda Pilzová kreslila keramické kusy. Její dokumentační podklady jsem převzal a graficky upravil. Pozměnil jsem jejich členění tak, aby odpovídaly konkrétním sáčkům a objektům.

Graf č. 2 zobrazuje sáčky z objektu č. 1 – odpadní jámy. Soubor poskytl k rozboru 154 keramických kusů. Patrná je převaha světlé hnědé keramiky a glazovaných střepů nad neglazovanými (v poměr přibližně 3:2). V souboru sledujeme vyšší výskyt oproti ostatním skupinám ještě u keramiky bílé (světlé) řady. Celkově v glazurách významně převažuje vnitřní glazura nad oboustrannou. Méně zastoupeny jsou keramické kusy řady tmavě hnědé, (cihlově) červené a redukční keramiky.

Graf č. 3 zobrazuje sáčky ze studny č. 1 (následně jímký). Jde o největší ze tří zkoumaných souborů. V souboru jsou méně často zastoupeny (v poměru k ostatním skupinám) skupiny redukčně pálené keramiky a tmavě hnědé řady. Nejvyšší výskyt evidujeme u keramiky světle hnědé řady, nicméně podobně zastoupena je i keramika bílé (světlé) řady. Ve srovnání s těmito skupinami má vysoké zastoupení i keramika (cihlově) červené řady. V tomto souboru je poměr glazovaných a neglazovaných střepů přibližně vyrovnaný, nicméně oproti objektu č. 1 zde sledujeme více keramických kusů s glazurou oboustrannou. V porovnání s Grafem č. 2 je oboustranná glazura zastoupena přibližně dvakrát častěji, nicméně i tak v souboru převažuje vnitřní glazura nad glazurou oboustrannou.

Okraje keramických kusů jsem třídil podle Sklenářova archeologického slovníku (*Sklenář 1998*). Mimo to jsem zvlášť vyčlenil okraje pokliček a mís (i mís a pekáčů), které měly v drtivé většině nálevkovitý charakter. Vyjma těchto v grafu vyčleněných skupin tedy grafy (viz příloha Grafy 4–6) zobrazují zastoupení okrajů hrnců, džbánů, pohárů, trojnožek a další stolní a kuchyňské keramiky.

Graf č. 6 prezentuje zastoupení skupin okrajů v Sondě 2 u blíže neurčených sáčků. Soubor čítá 13 okrajů a není tak příliš reprezentativní. Přesto jsou v něm patrné stejné tendence jako u Grafu 4 a 5.

Graf č. 5 prezentuje zastoupení skupin okrajů v objektu č. 1. Skupina čítá 70 okrajů a dominuje v ní zavinutý okraj (23%) a přehnutý okraj (19%), které jsou již přizpůsobeny pro posazení pokličky. Další výraznou skupinu tvoří okraje kalichovité (13%), okruží vzhůru vytažené (9%) a jednoduché (7%).

Graf č. 4 prezentuje zastoupení skupin okrajů ve studni č. 1. Pokud nebudu počítat okraje misek a pokliček, tak převahu má okraj kalichovitý (17%) a hned za ním zavinutý (16%).

Větších hodnot dosahují ještě okraje překlopené (9%) a přehnuté (10%). Všechny okraje jsou uzpůsobeny pro položení pokličky.

Graf č. 5 a 4 jsou druhově variabilní (11 druhů skupin okrajů). Svými vlastnostmi odpovídají jak fázi II., tak fázi III.

Pro doplnění kontextu přikládám v Grafu č. 8 a 9 i morfologický rozbor keramických kusů objektu č. 1 a studny č. 1.

2. Sklo

Rozbor skla byl zpracován v samostatné analýze, ze které čerpal i Václav Huml. Nejvíce nálezů pochází ze studny č. 2, méně pak z ostatních studní (*Huml 1994, 20*).

PhDr. Hedvika Sedláčková, CSc. v současné době pracuje na publikaci, v které bude obsažen rozbor fondu nálezů ze skla z parcely č. 578.

Ze zprávy (*Sedláčková. 1994*), kterou napsala bezprostředně po výzkumu, plyne, že se v sondě našel menší soubor dutého a plochého skla (viz Obr. 20) časově zařaditelný do dvou období. Většinu nálezů tvoří sklo vyráběné v posledních desetiletích 16. a počátku 17. století. Jedná se o běžné typy pohárů s polovejšitou a vřetenovitou kupou. Výhradně do 17. století, nebo spíše k jeho polovině patří kónická číše z velmi čirého, nepatrně do růžova zbarveného skla s žebry, vyfukovaná do kovové formy (*160.540*).

Několik drobných zlomků patří gotickým číším. Typický charakter nálepu na zlomku (*160.538*) odkazuje na 14. století.

2.1. Základní (hrubá) typologie skla přelomu 15. a 16. století na parcele bývalého OD Darex podle Václava Humla

Václav Huml vyjmenoval v průběhu nálezové zprávy chronologicky citlivé nálezy skla, které považuje za typické. Stejně jako u keramiky, převedu výsledky rozboru nálezové zprávy do de facto tří typů Humlovo základního dělení skla na parcele č. 578 takto:

Typ 1 opět (jako u keramiky) chronologicky spadá do konce 14. a první poloviny 15. století. Tento typ je zastoupen po poskrovnu (*Huml 1994, 20-21*).

Typ 2 chronologicky spadá do 16. století. Jde především o stolovací sklo čiré barvy, světle zeleného či namodralého odstínu, výjimečně modrofialové barvy. U malých lahviček i větších nádob se dochovala povrchová opalizace¹³ (Huml 1994, 20-21).

Typ 2a opět chronologicky spadá do 16. století a poč. 17. století, jde především o užitkové sklo používané v lékárně, sklo čiré i barevné, modré i světle zelené (Huml 1994, 20-21).

Tento typ se ale v mnou sledovaných objektech nenacházel, takže s mu nebudu zatím dále věnovat.

Typ 1	Typ 2
číše české (střepey z nich) s bradavkovitým dekorem	číše, některé jsou zdobeny zlatými proužky a drobnými zlatými tečkami
x	džbánec (jen hrdlo) s ozdobným ukončením ucha
x	lahve s baňatým tělem a dlouhým kónickým hrdlem a plastickým dekorem na těle
x	lahve vejčitého tvaru s rozevřeným okrajem
x	lahvičky se stlačeným oválným tělem a nižším hrdlem zakončeným přehnutým okrajem a dvěma oušky na podrhdlí
misky (jejich části) zdobené skleněnými nitkami	x
nádoby (jejich části) zdobené skleněnými nitkami	x
poháry (jejich části) zdobené skleněnými nitkami	pohárek kónický, modrofialové barvy s rozšířenou základnou
x	pohárek vysoký štíhlý, někdy zdobený zatavenými bílými vlákny, jindy zas skleněnými nitkami, nebo je obvod terčovitého dna zdoben vytlačovaným dekorem
x	pohárky na profilované nožce, někdy se středem zdobeným hlavičkami lvů
x	pohárky nízké s prohnutými stěnami
x	sklenice štíhlé válcovité s terčovitou nožkou
x	sklenice vysoké trychtýřovitého tvaru
x	skleničky kalichovitého tvaru
terčíky ze skleněných oken (výjimečně)	x
x	víčko z pohárku zvonovitého tvaru s profilovaným knoflíkem a nízkou manžetou

¹³ Opalizovat neboli hrát duhovými barvami.

3. Osteologický materiál

Expertní zprávě s rozbohem kostí podal Jaromír Beneš¹⁴ (*Beneš 1994*). Rozbor celkem identifikoval 1 105 kostí ze 117 sáčku. V příloze přikládám výsledky jeho analýzy převedené do tabulky „*Tab. 1 – Soupis osteologických nálezů dle zprávy Jaromíra Beneše*“.

Osteologická analýza Jaromíra Beneše poskytla informaci o části osteologického materiálu z uvedených objektů. Při přepočítávání kostí, které jsem uváděl do tabulky jsem si rozdíl mezi mnou napočítaným číslem a celkovým číslem uvedeným ve zprávě vysvětlil tak, že se jedná o nezapočítaný zbytek kostí ryb a hlodavců, které dle zprávy potřebují další rozbor. Žádný další osteologický rozbor jsem zatím nenašel.

Ze sondy 2 pocházelo 39 sáčků s 275 určitelnými kostmi. Zastoupen dvěma až třemi jedinci je pes, dále také kočka (7%), ovce (33%), skot (21%), vepř (19%), slepice (cca 10%) a dvěma kostmi husa. Z divokých zvířat pak zajíc (8%), kde většina kostí pocházela z jednoho (snad odhozeného jedince). Kromě psa a kočky plnily ostatní kosti snad funkci potravinových zbytků (*Beneš 1994, 2*).

4. Pylové vzorky

Analýzu pylových vzorků provedla Vlasta Jankovská. Pylová zrna byla relativně dobře zachovaná a podstoupena chemické analýze, která zohledňovala, že vzorky obsahovaly převážně minerální složku, jež byla tvořena jak karbonáty, tak silikáty (*Jankovská 1995, 1*).

Preparace vzorků

Karbonáty byly chemicky odstraněny preparací s kyselinou chlorovodíkovou, silikáty byly chemicky odstraněny preparací (24 h.) s kyselinou fluorovodíkovou, organické látky byly odstraněny metodou acetolýzy (*Jankovská 1995, 1*).

Pyl ve všech studních kvantitativně dostačoval k dalšímu vyhodnocení, zvláště pylové spektrum ze studní 1, 3 a 5 bylo kvalitativně i kvantitativně značně bohaté. Soubor studní č. 1, 3 a 5 byl do té doby nejbohatší ze všech dosud analyzovaných pylových spekter českého středověku (*Jankovská 1995, 1*). Všechny čtyři pylová spektra ze studní odpovídají svým kontextem jiným pylovým městským spektrům z dané doby, tzn. převládá v nich pylové spektrum bylinné nad dřevinným.

¹⁴ S největší pravděpodobností samotné určení kostí provedla Lenka Kováčiková, Jaromír Beneš ji pak následně podal.

Bylinné pylové spektrum bylo druhově pestré a zrna měla dobrou kvalitu. Pravidelně se opakoval nálezy pylů exotických čili importovaných taxonů.

Největší zastoupení mají obiloviny, zastoupeny jsou ale i polní a luční plevy, ruderální a rumištní flóra, kam jsem v rámci vlastního třídění zahrnul taxony trvale sešlapávaných biotopů a taxony indikující organické znečištění okolních stanovišť (*Jankovská 1995, 5*).

Následné rozřazení do skupin proběhlo ve spolupráci s konzultantkou mé bakalářské práce Adélou Pokornou. Citace uvedené v závorkách odkazují na původní myšlenky analýzy, nicméně je podrobuje systematictějšímu rozřazení ve světle posledních archeobotanických publikačních trendů, které ale není v rozporu s původními myšlenkami analýzy, případně pouze přidává aktuální poznatky analýze provedené 25 let nazpět.

Obilniny (*Jankovská 1995, 5*)

V pylových spektrech DAREX je typická převaha pšenice s přítomností žita, ale i dalších obilovin. Pyl se do studní dostal pravděpodobně přímo z jednotlivých částí obilovin, které byly do dvora a dalších středověkých objektů přiváženy. Jde například o: zrní, mouku, slámu, plevy, apod. Nálety pylů z polí téměř nepřipadají v úvahu z několika důvodů (viz kapitola *IV:2 a V*).

Druhy plané i pěstované (*Jankovská 1995, 5–6*)

Patrně k nim náleží většina pylu mrkvovitých, brukvovitých, vikvovitých.

Ojedinělé nálezy, nebo druhy s nejasnou funkcí (*Jankovská 1995, 6*)

Pyl druhu brutnák lékařský se nedá zaměnit s jiným taxonem, semeno-tvrdku však našel ve středověkém sedimentu Jihlavy již F. Kühn (ústní sdělení E. Opravila). V České republice byl nalezen poprvé ve střední Evropě, sem byl zavlečen jako rostlina pěstovaná, jak zmiňuje Mathioliho herbář a používal se i jako rostlina léčivá. Přirozeně roste v teplých oblastech jižní Evropy.

Nebývale vysoké hodnoty vřesu jsou zajímavé, jelikož se vyskytuje totiž téměř pravidelně ve všech antropogenních uloženinách středověkého stáří.

Kozlíček polníček, nebo zubatý (není jasné, kterému druhu patří) může být tedy plevelem, ale i pěstovaným druhem zeleniny, která je pěstována dosud.

Plevy obilnin (polní; *Jankovská 1995, 6*)

Společně s obilninami se v antropogenních sedimentech vždy nachází vyšší množství pylu chrpy modráku. Chrpa modrák se podle dosavadních analýz rozšířila rychle právě ve

středověku. Původní je podle všeobecného mínění ve východním Středomoří. Ve velké Británii Grieg (1991) udává její první nálezy již v době římské, nicméně nejpočetnější je taktéž až kolem roku 1200 AD stejně jako v Čechách. V pylových diagramech jde její pylová křivka společně s pylovou křivkou žita, viz například diagram Most-PK-2-A (*Jankovská 1995*).

Z dalších polních plevelů byl zjištěn koukol rolní, svlačec rolní, opletka obecná, rdesno červivec nebo šťovík menší.

Byliny ruderalních a polopřirozených biotopů (*Jankovská 1995, 6*)

Tato flóra je indikátorem rumišť, tj. synantropních biotopů s vysokým obsahem dusíku a celkově vyšší úživností a zvýšenou mírou disturbance v důsledku lidských aktivit. Uvést jako zástupce ze zkoumaných spekter lze například merlíkovité, nebo pelyněk.

Zároveň tato flóra obývá člověkem dočasně, nebo úplně opuštěné, či neopečovávané synantropní biotopy, které postupně zarůstá. Jde například o okraje cest a sešlapávané plochy (pyl rdesna ptačího, nebo jitrocel velký a střední), ale také o pyly rostlin a plevelů luk, strání, světlých křovin a biotopů sušších (hvozdík, třezalka, mochna, pryskyřník, čertkus, světlík, rožec, voskovka, jitrocel větší a prostřední, řepík, kozinec, prorostlák, zvonek, chrpa čekánek a luční, pcháč, kokotice, tužebník, máta, krvavec toten, hlaváč, jetel, rozrazil, vikev, kyprej vrbice, šťovík menší, rdesno ptačí, ostrožka).

Tento pyl se do studní bezpochyby dostal s rostlinným materiálem, avšak nejasnou manipulací. Pylových náletů je totiž ve studni podstatně méně a nabízí se tak představa, že studna byla zakrytá. Mohly se do studny dostat s materiálem, který byl používán ve středověké domácnosti a v jejím hospodářství (seno, sláma, rostlinné čaje, léčivky, technické plodiny apod.).

Dřeviny lesních porostů (*Jankovská 1995, 6*)

V pylech dřevin byl zjištěn pyl lesních porostů jen ojediněle – jedle, líska, dub, habr, buk, lípa, vrba. To svědčí o zcela náhodném vzdušném transportu do analyzovaného sedimentu, nebo zavlečení pylu dřevin s jiným materiálem (dřevo apod.).

Jsou zastoupeny i dřeviny typické pro narušené původně lesní porosty, které tyto dřeviny osídlují jako první, jako např. borovice a bříza.

Bříza je zastoupena v menším měřítku. Nejvíce je zastoupena borovice, její pylová zrna mají dlouhý dolet a má jich značnou produkci, díky tomu se její výskyt v blízkosti stanoviště přímo předpokládat nedá, ale v širším okolí Prahy s ní můžeme jistě počítat.

Pěstované dřeviny (*Jankovská 1995, 6*)

Tyto dřeviny se již pěstovaly záměrně. Je to ořešák vlašský, kalina, růže a slivoň.

Dřeviny indikující eutrofizaci (*Jankovská 1995, 6*)

I přestože bez černý nebyl pěstován záměrně, tak indikuje přítomnost člověka.

Druhy zastoupené jen ojedinělými nálezy (*Jankovská 1995, 6*)

Problematický z hlediska interpretace je nález pylu moruše¹⁵ (viz kapitola IV:2 a V). Vysoký počet nalezeného pylu myrta-hřebíčkovce ve studni č. 1 působí interpretační problémy. Zrna mohou náležet jak myrtě, tak i známému kuchyňskému koření – hřebíčku. S největší pravděpodobností jde však o pyl kuchyňského koření (*Jankovská 1995*), pyl hřebíčku se využíval i ve středověké medicíně. Mimo zcela ojedinělé nálezy z Holandska a Velké Británie, byly zatím nejbohatší nálezy publikovány z Čech (*Jankovská 1987; Brink van Den 1985; Greig 1994*). V Čechách byl poprvé zjištěn na lokalitě Praha, U Radnice 5 Zvonimírem Dragounem. Později byl nalezen v Čechách i na jiných lokalitách. Hřebíček byl zajisté ve středověku ceněným zbožím, jelikož pocházel ze zámoří, mohl být tedy používán sociálně vyšší vrstvou obyvatelstva.

Houby a kaprad'orosty (*Jankovská 1995, 7*)

Byla nalezena sněť symbioticky rostoucí na vikvovitých. Mimo studně č. 2 a 5 byly zjištěny osladičovité spóry.

Červi (*Jankovská 1995, 7*)

V antropogenních sedimentech středověku se běžně vyskytují zbytky lidských i zvířecích parazitů, v těchto spektrech např. tenkohlavec bičíkový a škrkavka. Vzhledem k počtu nálezů ze středověkého Mostu jde o nízký výskyt těchto parazitů (mimo studnu č. 1). Jedná se tedy o malé znečištění uvedených studní. Podobná situace nízkého výskytu parazitů byla i na lokalitě U Radnice 5.

¹⁵ Dnes pyl moruše můžeme řadit již k pěstovaným stromům. V době analýzy však výskyt tohoto pylu bylo něco zcela nového, co následně podstoupilo interpretační posun.

Shrnutí nálezů v pylových spekter studen č. 1, 2, 4 a 5 přikládám v příloze „Tab. 2 – Výsledky pylové analýzy“ a v hrubém schématu shrnuji zde:

Studna č. 1 (*Jankovská 1995, 1-2*)

V pylovém spektru (shrnující přehled spekter všech studen přikládám v Grafu č. 7) převládala nebývale bohatá bylinná složka vegetace.

Dřeviny lesních porostů: jedle, líska, dub, habr, buk, lípa, vrba, borovice, bříza.

Pěstované dřeviny: ořešák, kalina, růže a slivoň.

Druhy dřevin eutrofizovaných biotopů: bez černý.

Druhy problematické z hlediska determinace: moruše a relativně velké množství pylu myrta-hřebíčkovce.

Převládají druhy rostlin pěstovaných bylin: pšenice, žito, pohanka, obiloviny blíže neurčené.

Vyskytují se i druhy rostlin, které mohli být pěstované i divoké: brukvovité, mrkvovité a vikvovité nebo réva.

Vysoký je výskyt pylů polních plevelů obilovin: chrpa modrák, rdesno červivec, opletka obecná.

Byliny ruderalních a polopřirozených biotopů: vřes, lipnicovité, hvězdicovité, jitrocel větší-prostřední, řepík, kozinec, prorostlák, zvonek, chrpa čekánek a luční, pcháč, kokotice, tužebník, máta, krvavec toten, hlaváč, jetel, rozrazil, vikev, kyprej vrstice, šťovík menší, rdesno ptačí, ostrožka, ve větším množství byl také zjištěn pyl úporu, světlíku a třezalky. Specificky rumištní druhy: merlíkovité, kopřiva, pelyněk.

Mezi ojedinělé nálezy patří zmíněný brutnák lékařský, který mohl být záměrně pěstovaný.

Poměrně vysoký je i výskyt neurčených pylových zrn.

Nalezení parazitů dokládající zdravotní stav populace městského obyvatelstva (viz kapitola IV:2 a V).

Studna č. 2 (*Jankovská 1995, 3*)

Z této studny pochází nejméně pylových zrn ze zkoumaných studen.

Pyl dřevin je zastoupen v nízkých hodnotách, nejvíce borovicí.

Převládají pěstované byliny pšenice, nebo neurčené obiloviny.

Zastoupeny jsou i vikvovité, které mohly být jako divoké, tak pěstované.

Polní plevele obilovin zastupuje chrpa modrák.

Byliny ruderalních a polopřirozených biotopů: vřes, pylu divokých trav, hvězdicovité, rdesno ptačí (okraje cest, sešlapávané plochy). Mimo to jsou v pylovém spektru i specificky rumištní druhy flóry. Z nich jsou zde zastoupeny merlíkovité.

Studna č. 3 (*Jankovská 1995, 3-4*)

V pylovém spektru převládají bylinné pyly, nicméně pyly dřevin jsou taktéž hojně zastoupeny.

Dřeviny lesních porostů: borovice, bříza. Sporadicky dále: jedle, buk, dub, smrk, líska, lípa olše, vrba.

Pěstované dřeviny: ořešák vlašský (sedm pylových zrn ořešáku dává prostor domněnce, že stál někde poblíž), růže a slivoň, řešetlák (mohl být indikátorem teplomilných křovin v širším okolí).

Druhy dřevin eutrofizovaných biotopů: bez černý.

Druhy problematické z hlediska determinace: opět byl zjištěn pyl typu myrta-hřebíčkovec.

Mezi druhy pěstovaných bylin převládá žito.

Polní plevely obilovin: chrpa modrák, koukol rolní, šťovík menší.

Byliny ruderalních a polopřirozených biotopů: hvězdicovité, jitrocel kopinatý, jitrocel větší-prostřední, vyšší jsou počty pylových zrn divokých trav, dále rdesno ptačí, bažanka roční.

Mimo to jsou v pylovém spektru i specificky rumištní druhy flóry, které jsou synantropní.

Z nich jsou zde zastoupeny: merlíkovité, kopřiva, pelyněk.

Nejasný význam má opět vřes.

Studna č. 5 (*Jankovská 1995, 4*)

Analyzované spektrum bylo u studny č. 5 bohaté na počet druhů.

Z dřeviny narušených původně lesních porostů má vyšší pylové hodnoty pouze borovice.

Druhy problematické z hlediska determinace: jedno pylové zrno typu myrta-hřebíčkovec.

Z pěstovaných bylin naprosto převládá pyl pšenice, pohanka, dále je zastoupeno např. žito.

Vyskytují se i druhy rostlin, které mohly být pěstované i divoké: brukvovité, mrkvovité a vikvovité.

Výskyt polních plevelů obilovin je vysoký (chrpa modrák).

Byliny ruderalních a polopřirozených biotopů: vřes, lipnicovité, chrpa čekánek, hlaváč, rožec, světlík, čertkus, ostrožka, bažanka roční, hvězdicovité, rdesno ptačí. Mimo to jsou v pylovém spektru i specificky rumištní druhy flóry, které jsou synantropní. Z nich jsou zde zastoupeny: merlíkovité, pelyněk.

Nejasný význam má kozlíček polníček/zubatý, který nejde přesněji určit.

Paraziti a rostlinné patogeny: tenkohlavci, sněť (vázaná na vikvovité).

5. Ostatní nálezy

5.1. Kovové předměty

Nálezový fond kovových předmětů z plochy bývalého OD Darex je následující:

hřebíky,
tři mince ze 17. stol.,
nádoby (jejich části) s prolamovaným páskem,
pant se stěžejkou,
struska kovářská (několik kusů),
střenka kostěná (krycí/ ozdobná část rukojeti),
vidle (jejich zlomky) se dvěma hroty,
vidličky se dvěma hroty.

5.2. Dřevěné předměty

Z opracovaných dřev je nejzajímavější dřevěné pouzdro ze studny č. 2 s kuličkami rtuti, používané při výrobě léčiv.

5.3. Kožené předměty

Nepočetná skupina nálezů, kterou tvořily nalezené součásti oděvů a bot, různé pásky či zbytky z výroby koženého zboží.

6. Rozbor terénní situace

Dosud nepříliš používané je svědectví o kontextuálním uložení keramiky (*Vařeka 2009*, 153). Keramika představovala všudypřítomný odpad, jehož ukládání a mnohočetné přemísťování naznačuje, jakým způsobem se utvářely kulturní vrstvy. Mohlo se jednat o neregulované ukládání nečistot na volných prostranstvích, záměrné soustředění odpadků do určitého prostoru, např. na smetiště, do odpadních jam a jímek, nebo o plánovité úpravy terénu, jako jsou planýrky nebo navážky (*Vařeka 2009*, 153).

V souladu s charakterem odkrytých objektů (zde převážně jímek a studen) je třeba si při rozboru artefaktů i ekofaktů položit dvě zásadní otázky:

- a) k jakému účelu sledované objekty funkčně sloužily,
- b) jaký charakter měla jejich výplň (*Šálková et al. 2015*, 64).

Obzvláště u studní je tato otázka zásadním předmětem výzkumu a polemiky s ohledem na jejich sekundární (jako odpadní jímky) i primární (jako zdroj vody) využití. Výzkum městských studen tak sleduje případnou změnu vodního režimu města a kontaminaci spodních vod, která je odhalitelná environmentálními analýzami, nebo rozbořením terénní situace (zde např. odkryt oddělovač nečistot ve spodní části studny). Anaerobní a vlhké prostředí studny je příhodné pro zachování materiálů, které jinak běžně podléhají rychlému rozkladu (organický materiál jako dřevěné artefakty, kůže, kosti a rostliny; Šálková *et al.* 2015, 65).

Výhodou studen se dřevěným ostěním (jako byla např. studna č. 1) je možnost dendrochronologie (Šálková *et al.* 2015, 65). Citlivější chronologie nám pomáhá zjistit to, jak dlouho studny sloužily své primární funkci (Šálková *et al.* 2015, 76).

6.1. Sonda č. 2 (Část A2 plochy A)

Z celkového profilu situace superpozice objektu č. 1 a studny č. 1 (Obr. 5) a dosud nasbíraných pramenů je zřejmé, že:

Objekt č. 1 byla odpadní jáma o velikosti 2x2 metru a téměř kolmých (mírně tupých) stěnách (Obr. 7). Západní část odpadní jámy byla vyplněna stavební destrukcí (stavební kámen, cihly, a malta; Obr. 5), zatímco východní (Obr. 14) část byla vyplněna tmavě šedým jílovitým zásypem s keramickými zlomky z konce 16. století. Zlomky měly vnitřní polevu a typickým chronologickým materiálem byl např. džbánek berounské keramiky (162.176-7) nebo nástavec vrcholového kachle (162.181).

V západní části objektu č. 1 byla zčásti „*in situ*“ **studna č. 1** (Obr. 13). Ohraničující plochu 1,4x1,4 metru tvořila nahoře dřevěná konstrukce trámů o průřezu 0,2x0,2 metru, spojená čtyřmi kůly v rozích (Obr. 8-9). Na dně ležely čtyři spadlé cihlové dlaždice z nadzemní konstrukce. Výplň studny (Obr. 10–12) tvořila mimo jiné nepolévaná keramika z 15. století (hrnce, džbány, nebo také dózičky s vnitřní polevou), chronologicky citlivý byl např. zlomek kamenné tabulky (162.500) z první poloviny 15. století, nebo skleněné střepy poháru s bradavkami. Studna tak byla vystavěna zřejmě v první polovině 15. století, tzn. na konci I. fáze výstavby domu (viz kapitola II:4.2.1), kdy v těchto místech byla ještě zahrada (vycházím z historických pramenů, viz kapitola I:3.). K zásypu došlo podle keramického rozboru až v druhé polovině 15. století, zřejmě poté co přestala sloužit své primární funkci (více v kapitole IV:1. a V.).

Postupná sedimentace vrstev (vrstvy č. 4–20, popis v příloze „Tab. 3 – Shrnutí stratigrafických jednotky Sondy č. 2“) na profilu (Obr. 5) poukazuje na to, že v době, kdy se

studna přestala používat jako zdroj vody (předpokládám, že klesla hladina spodních vod), začali studnu obyvatelé parcely 537 využívat jako jímku. Pro tuto hypotézu hledám oporu i v pylových analýzách, které odhalili zrovna u studny č. 1 vysoký počet (více jak 100 vajíček) parazitů. Ti se do studny mohli dostat buď s fekální příměsí, nebo se zbytky potravy.

Pozvolnou sedimentaci vrstev č. 4 až 20 ukončila vrstva č. 3, která jednorázově vyplnila studnu (v tu dobu již využívanou jako jímku) téměř až po okraj. Definitivní zánik studny znamenal zarovnění terénu vrstvou č. 2 a 1. někdy v druhé polovině 15. století.

To vyplývá z kontextu situace, kdy vrstvy kolem studny o mocnosti asi 0,5 metru obsahovaly keramiku druhé poloviny 15. století s vnitřní polevou, různou profilací okrajů a našly se v nich i pecky z ovoce.

Po zániku studny (jímky) č. 1 byl vyhlouben právě objekt. č. 1. (odpadní jáma), kdy vrstva č. 2 tvořila podloží pro jámu, jejíž stěny byly vysekány do vrstvy č. 1.

IV. Kritika a interpretace pramenů

1. Keramika

Keramika tvořila většinu nálezového fondu. Keramika poskytuje cenné svědectví o skladování různých komodit a uchovávání potravin, přípravě pokrmů a stolování. Dále pak vypovídá o technologii výroby, distribuci (výrobních okruzích), dálkových kontaktech (importech) a obchodu vůbec (*Vařeka 2009*, 153).

Keramika může indikovat konkrétní lidské aktivity, např. pyrotechnické (tyglíky; *Vařeka 2009*, 153), nebo drogistické (lékárnické dózičky; *Čulíková 2017*, 11; *Čulíková 2008*, 230 a 255; *Čulíková 2007*, 366). Stejně tak může doplňovat informace o podobě domu (stavební keramika), nebo jeho vybavení (od mladšího středověku výskyt kachlových kamen; *Vařeka 2009*, 153). Sledováním fragmentarizace střepů sledujeme využití určitých areálů, např. můžeme rozeznat komunikačně vytížené, pochozí plochy s nálezy drobných, rozšlapaných zlomků, nebo naopak komunikačně pasivní zóny s kumulací velkých střepů. Neustálé přemísťování zeminy obsahující keramiku ovšem představuje komplikaci při datování souborů, neboť nálezy artefaktů pocházejících z doby uložení archeologické vrstvy jsou smíchány s keramickými fragmenty ze starších období (tzv. rezidualita¹⁶) a jejich rozpoznání je nutné věnovat mimořádnou pozornost (*Vařeka 2009*, 153).

Pokud porovnáme Graf č. 1 až 6 (viz příloha) z kapitoly III:1.1.3. s chronologií v kapitole III:1.1.1. potvrzuje se, že poměr mezi světle hnědou keramikou a bílou se postupně mění ve prospěch keramiky bílé řady. Třebaže v obou souborech keramika hnědé řady stále dominuje (jev fáze II.), v Grafu č. 2 se jí keramika bílé řady téměř vyrovnává. Oba soubory tak zřejmě patří do přelomu fází II. a III. (přelomu 15. a 16. století). Poukazuje na to i výskyt keramiky redukčního výpalu a zelené olovnaté glazury nejen na kachlech, častý též výskyt radélkový výzdoby, vývalků a dalších ozdobných prvků typických pro fázi II. – IV. V souboru se též v menším měřítku vyskytuje postupně keramika cihlově červené řady, která je indikátorem fáze IV. (průběh 16. stol.).

¹⁶ Jeden z pilířů této práce je archo-botanická spolupráce, a tak se zde nabízí drobné srovnání nad problematiku residuů v archeologii a botanice. Zatímco při zvýšené pozornosti při rozboru materiálu archeolog pozná smíšené soubory, botanik tuto možnost de facto nemá (za upřesnění děkuji A. Pokorné).

Celkově je fond okrajů v celém souboru značně pestrý. Dominují okraje kalichovitý, přehnutý a zavnutý, které jsou uzpůsobeny pro posazení pokličky. Častý je výskyt okruží (ve všech třech souborech – příloha Graf 4–6), které by značilo fázi I. Nicméně zřejmě i tyto střepy spadají až do mladších fází, a to s ohledem na tloušťku střepu, která u těchto okruží nepřesahuje 0,5 centimetru. Fond okrajů ze studny a objektu tak spadá do II. až III. fáze.

2. Pylové analýzy

Postupná rekonstrukce environmentálních poměrů v minulosti Prahy vyžaduje soustavnou spolupráci archeologů a botaniků (Čulíková 2017, 1; Greig 1981, 17). Interpretace výsledků však přímo závisí na položené otázce, a proto je důležité vést neustálý interdisciplinární dialog tak, aby si rozuměli i tak vzdálené obory jako archeologie a botanika (Pokorná 2008, 273; Green 1982, 40). Rozbor pylů a makrozbytků je dnes již nedílnou součástí archeologického výzkumu. Na parcele č. 578 bývalého OD Darex nepatrné množství antropogenního materiálu poskytlo zajímavé informace o životě zkoumané populace (Jankovská 2011, 55). Vzorky z bývalého OD Darex byly svou kvalitou dostačující, což není vždy pravidlem a je třeba mít na paměti, že analýza malých vzorků je schopná poskytnout pouze informativní charakter (Pokorná 2007, 366; Jankovská 2011, 50).

Provedená analýza byla zaměřená pouze na pyl, ale nezabývala se rostlinnými makrozbytky¹⁷ a část informací tak chybí. Makrozbytky na rozdíl od pylových analýz mají především výpověď lokální. Kromě toho umožňují v řadě případů přesnější determinaci než pyl. Přitom zrovna jímký (a odpadní vrstvy vůbec), kterých na parcele č. 578 bylo velké množství, bývají nejbohatším zdrojem makrozbytků (z důvodu trvale vlhkého prostředí, kde se díky nepřístupu vzduchu dobře zachovávají organické materiály). U odpadních vrstev je logické původ rostlin v sedimentech hledat v jejich záměrné manipulaci (odhozením kuchyňských zbytků a zkažených jídel; Pokorná 2008, 274-5), v případě pylu musíme počítat i s dálkovým transportem drobných pylových zrn nesených větrem.

Ne vždy botanická analýza potvrdí vztah mezi rostlinnými zbytky a ostatními artefakty v objektu (Čulíková 2008, 255). Jak tedy při rozboru postupovat? Jankovská ve svém popisu uvádí některé tzv. **diagnostické druhy**. Ty botanikovi pomáhají rozpoznávat prostředí, ve kterém rostlina rostla (Pokorná 2008, 273; Jankovská 2011, 50). Mnoho rostlin roste v rozmanitých typech prostředí, ty potom ale nejsou logicky diagnostickými druhy.

¹⁷ Myšleno především semena a plody rostlin nalezené v archeologickém kontextu.

Odtud jsme schopni např. rozpoznat plevely obilnin, jež často pochází až z Blízkého Východu, nebo Středomoří. Vlhkomilné druhy pak indikují zamokřené prostředí, nitrofilní druhy indikují rumišť a zpustlá místa, další druhy zase louky, nebo sešlapávaná stanoviště. Planě rostoucí rostliny, mohly být pro své plody pěstovány nebo sbírány záměrně a nemůžeme vyloučit ani jejich přímý výskyt na lokalitě, spolu s plevely polních rostlin, které se do odpadních vrstev mohly dostat čištěním obilí, a přesně tak můžeme ve spektru najít a vysvětlit i zástupce druhů, které by svým biotopem přirozeně městu neodpovídaly (*Pokorná 2008, 273-4*).

Je však nutné mít na paměti, že soubor rostlinných zbytků není přesným odrazem toho, co rostlo v jednom čase, na jednom místě. Různá semena mají totiž různou odolnost vůči rozpadu, nebo na lokalitě mohly probíhat procesy zcela nahodilé a logicky těžko rozpoznatelné. Nalezené druhy a znalost prostředí, které ty druhy indikují, nám pak mohou pomoci porozumět tomu, jak se lidé chovali (například, že vozili nezpracované obilí domů a teprve tam ho čistili, nebo že měli na dvoře neudržovaná místa, která zarostla víceletou rumištní vegetací atp.; *Pokorná 2008, 274*).

Analýzy antropogenních sedimentů ale poskytují spíše obraz o tom, jak se středověké obyvatelstvo stravovalo, co pěstovalo, co používalo v hospodářství a domácnosti (*Jankovská 1995, 7; Jankovská 2011, 50*). V tom se pylové analýzy shodují s rozbořením makrozbytků, kde můžeme dále rozlišit plodiny dálkového transportu a plodiny užívané sociálně různě diferencovanými skupinami (*Pokorná 2008, 273*).

Pylová analýza však jen v některých případech poskytne určení botanického druhu. Běžně totiž řada blízce příbuzných druhů má tvarově stejný pyl, takže je není možné od sebe odlišit. Makrozbytky jsou v tomto smyslu mnohem spolehlivější, a právě proto je velmi výhodné kombinovat oba typy analýz. Například již zmíněný pylový typ „myrta-hřebíček“. Pokud na lokalitě najdeme jediný makrozbytek – koření hřebíček, můžeme si být poměrně jisti, že všechny nálezy tohoto pylu odpovídají spíš hřebíčku. To samé platí třeba pro zmiňovaný kozlíček a podobně¹⁸.

¹⁸ Za upřesnění děkuji A. Pokorné.

Krom toho rozdílná skladba rostlinných druhů nebo prostorové rozložení různých typů makrozbytků stejného druhu¹⁹ mohou výrazně přispět i k interpretaci původního využití archeologického objektu (*Pokorná 2008, 273*).

2.1. Ke konkrétním zjištěním

Vzrůstající křivka chrpy modráku je ve shodě se zjištěními např. v dolní části Václavského náměstí a potvrzuje se tak trend jejího výskytu spolu se stoupající obilnou produkcí (*Pokorná 2008, 279; Šálková et al. 2015, 76; Jankovská 2011, 56*).

Ze studny s nejstarším keramickým zásypem (studny č. 5) vyčteme v pylovém spektru nejvyšší výskyt pylu merlíkovitých (konkrétně merlíku bílého). Studny se zásypem mladším (1, 2 a 3) dosahují nižších hodnot merlíkovitých oproti studni č. 5. Předpoklad trendu, který byl odhalen při výzkumu v dolní části Václavské náměstí (*Pokorná 2008, 279*), a který bych já zjednodušeně převedl do nepřímé úměrnosti „*čím mladší fáze, tím vyšší výskyt rumištních druhů, zvláště merlíku*“ je však podmíněn mnoha faktory. Roli mohlo hrát to, zda-li byla studna umístěna venku, nebo vevnitř, zda-li byla zakrytá atp. I tak v těchto studnách dosahuje výskyt pylu merlíkovitých vyšších čísel oproti ostatním rumištním druhům.

Nalezení parazitů dokládající zdravotní stav populace městského obyvatelstva (*Jankovská 2011, 61*). Výskyt vajíček parazitů v sedimentech lze nejlépe vysvětlit jako fekální příměs (průsak splaškových vod, používání znečištěných věder; *Čulíková 2012, 497*). Bližší rozbor spektra obilnin by si žádal rozbor makrozbytků.

Příkladem důležitosti kombinovat pylovou analýzu s analýzou makrozbytků je např. výskyt trav lipnicovitých, který by mohl teoreticky odkazovat i na středověkou konzumaci rýže, jež je například v sedimentech Jihlavy makrozbytkovým rozbohem doložená nejpozději ve 14. stol. (*Čulíková 2008, 236*), nicméně to by opět mohl potvrdit až rozbor makrozbytků, jelikož rýže je tráva stejně jako mnoho dalších planě rostoucích druhů a jejich pyl se od sebe nedá rozeznat.

Větších hodnot (30 pylových zrn ve studni č. 1) pak dále dosahuje i třezalka, která spadá do skupiny lučních léčivěk (*Čulíková 2008, 250*).

Našla se také pylová zrna bezu černého, ten mohl najít využití mimo jiné např. při barvení látek (*Čulíková 2008, 251*), ale hlavně je dobrým indikátorem eutrofizace stanoviště.

¹⁹ Např. plevy, versus obilky.

Pyl brutnáku lékařského ze studny č. 1 je zajímavým nálezem, jelikož jeho původ je možné hledat v jižní Evropě, ale není v našich podmínkách tolik konkurenceschopný, takže spíš předpokládáme, že byl pěstován záměrně a pečlivě opečováván, protože jinak by se mu moc v českém prostředí dobře nedařilo. Mathioli uvádí brutnák jako účinný lék proti bolestem hlavy, krevním potížím a melancholii (*Jankovská 2011, 57*).

3. Osteologická analýza

Našly se kosterní celky i separované kosti. Druhově a funkcí/původem v odpadu lze ostatky jednotlivých druhů rozřadit takto:

	A) zřejmě uhynulá zvěř (byly nalezeny více, či méně zachované kosterní celky, to značí, že celky byly odhozené do objektu, nebo utopené ve studni). Zástupci jsou kočka a pes.
<i>domestikovaní savci:</i>	B) zřejmě zbytky po výrobě (surovinové zbytky). V úvahu připadá výroba například třenek, nástrojů apod. Zástupci jsou kůň a skot. C) potravinové zbytky (odpad). Takové kosti nesou stopy řezání a sekání, nebo opálení. Zástupci jsou husy, ovce, skot, drůbež a vepří.
<i>divocí savci:</i>	B) zřejmě zbytky po výrobě (surovinové zbytky). V úvahu připadá výroba například třenek, nástrojů apod. Jedná se o kost jelena. C) potravinové zbytky (odpad). Takové kosti nesou stopy řezání a sekání, nebo opálení. Zástupcem jsou kosti zajíce.
<i>bezobratlý:</i>	D) schránka velevruba byla zřejmě jen pozdější kontaminací. C) schránka ústřice byla zřejmě potravinovým zbytkem (odpadem).
<i>hlodavci:</i>	E) kosti hlodavců budou potřebovat další zpracování.
<i>ryby:</i>	E) kosti hlodavců budou potřebovat další zpracování.

V souboru převládají kosti domestikovaných savců, tvoří přibližně 80% souboru.

Kvantitativně obsáhlejší jsou však jen objekty č. 1 a 2, studny č. 3 a 5 (viz příloha „*Tab. 1 – Soupis osteologických nálezů dle zprávy Jaromíra Beneše*“). Divokých savců je v souboru pouhých 10%. Zbýlých 10% tvoří zřejmě dále nezpracovaný soubor kostí hlodavců a ryb (předpoklad autora). To odpovídá trendům nálezových fondů středověkých měst (Sůvová 2015, 3), kdy většinu odpadu tvořila domácí zvířata.

A to v čele s turem, následovaným nálezy taxonu ovce/koza (*Kovačiková et Šamata 2002*). Z trojice klasických hospodářských taxonů pak bývá nejméně početné prase (*Kyselý 2002*), v některých případech jeho nálezy dokonce chybí úplně (*Kočár et al. 2007*). Tento stav může být vysvětlován větší atraktivitou prasečích kostí pro psy, kteří tak podstatnou část materiálu

zlikvidují (*Půlpytel 1988*); jiné, např. kulturní důvody, ovšem také nejsou vyloučeny. Kromě savců jsou hojné i pozůstatky domácích ptáků, zejména kura; časté bývají i nálezy husí a kachen (Sůvová 2015, 3). V jímkách s příhodnějšími úložnými podmínkami můžeme najít ve větším množství i kosti dalších zvířat, např. koček (*Půlpytel 1988*) nebo ryb (Sůvová 2007). Absence nálezů lovné zvěře a koně se zdá být typická pro sídliště městského typu (Sůvová 2015, 3). V raném novověku se pak objevují i introdukované druhy, zastoupené například krocanem (Sůvová 2015, 3).

Kost skotu, která nese známky porcování mohla být použita pro výrobu malých kostěných koleček – snad knoflíků, nebo intarsií²⁰. Kost jelena ze studny č. 2, která se našla v celku a bez stop porcování a sekání, je zřejmě surovinovým odpadem (*Beneš 1994, 1*). Bezpochyby je tak jediným konzumovaným divokým zvířetem zachyceným v archeologických pramenech domu zajíc. Kompletní zajíc byl nalezen v objektu č. 1 a zahozen byl zřejmě z důvodu svého zkažení. Ve studni č. 5 pak leželo 70 zaječích kostí, které tvořily podstatnou část souboru. Jaromír Beneš u jedné nalezené schránky velevruba ve studni č. 5 předpokládá její původ jako příměs zásyrového materiálu. Schránky dvou ústřic z objektu č. 4 byly pravděpodobně potravními zbytky, čemuž svědčí stopy po jejich násilném otevření (*Beneš 1994, 2*). Dovoz ústřice z oblasti Středozemního moře je ve střední Evropě doložen vícekrát, mimo jiné i z Prahy z Malého náměstí. Ústřice byly dováženy zejména v zimních měsících v ledu a sněhu, a tuto mrazící směs tak bylo možné cestou doplňovat (*Beneš 1994, 3*).

Při vypracování této práce nebyly dostupné další analýzy upřesňující kontext nálezů ryb a hlodavců.

²⁰ Dekorativní vykládání dřeva jiným dřevem nebo nějakým kontrastním materiálem.

V. Závěr

V samotné poloze parcely č. 578 je nutné vidět širší sociálně-ekonomické souvislosti středověkého městského plánování o různé sociální diferenciaci uvnitř společenského rámce města. Parcela č. 578 bývalého OD Darex měla přímý vstup z Václavského náměstí, a tudíž její význam (a cena) a význam jejích vlastníků stoupal v čase spolu s rostoucím významem Koňského trhu (viz kapitola II:2.). V archeologických pramenech se tento vzestup přímo promítá v charakteru odpadu a hospodaření s ním (Šálková *et al.* 2015, 76), ale také v dispozičních změnách budov a ve změně systému využívání jednotlivých částí parcely č. 578 (viz kapitola II:2.).

Otázka nakládání s komunálním odpadem tak zůstává zcela kardinální pro rozklíčování archeologického významu studen a jímek. Některé středověké vrstvy obyvatelstva měly s odpadem více starostí, a to vzhledem k povaze jejich profese (Šálková *et al.* 2015, 76). Právě tito řemeslníci jako řezníci, kožaři, sládci a další, kteří tvořili značné množství řemeslného odpadu a zápachu, byli první obyvatelé Nového Města (Šálková *et al.* 2015, 76). Nejstaršími odkrytými studnami, které by tak mohly patřit této vrstvě obyvatel, byly studny č. 4 a 5 (viz kapitola II:4.).

V pozdním středověku sloužily hrnce k vaření i uchovávání potravin a přiklápěly se pokličkou, přičemž mohly a nemusely mít jedno, dvě, nebo žádné ucho (Vařeka 2009, 159). Smažilo se v trojnožkách s krátkým masivním trubkovitým držadlem a běžnou součástí kuchyňské výbavy byly i hluboké kónické mísy (Vařeka 2009, 159). Na stole se pak dále uplatnily džbány i vysoké poháry (obvykle světlá, nebo glazovaná keramika) a v domácnosti se již běžně svítilo kahánky (Vařeka 2009, 159). Keramiku v kuchyni i nadále doplňoval široký sortiment nádob ze dřeva, skla a kovu (Vařeka 2009, 159).

Nálezy kachlů (cca 20 střepů) dokládají již běžné uplatnění vyspělé obytné místnosti – světnice, jež byla zbavena dýmu, opatřena většími okny a rovnoměrně vytápěna kachlovými kamny s výbornými tepelně-akumulačními vlastnostmi. Jejich „čistý provoz“ zajišťovala obsluha z vedlejší místnosti. V souboru sledovaných objektů Sondy č. 2 se setkáváme především s komorovými kachli se zdobenou přední vyhřívací stěnou.

Výzkumy Nového Města v Truhlářské ulici odhalily hrnčířské středisko přetrvávající až do novověku. Hrnčíři se na zkoumané lokalitě zaměřovali především na kachle a keramiku

světlou reznou a glazované zboží (*Vařeka 2009*, 160). To odpovídá rozboru keramiky v kapitolách III.1 a IV:1.

Možnosti (finanční i analytické), které má věda dnes a které měla věda v roce 1994, jsou ve smyslu použitelných analýz posunuty o vyšší stupeň poznání. Dobře je to vidět na příkladu přírodovědeckých metod, kdy výzkum na lokalitě Bakalářského náměstí v Písku roku 2008 využil nejen zde použité analýzy - pylové a osteologickou, ale i analýzu rostlinných makrozbytků, antrakologickou, dendrochronologickou, xylotomickou, paleoparazitologickou a uhlíkovou (*Šálková et al. 2015*, 63). Na základě takto podrobně provedených analýz jsme pak schopni dosáhnout podrobnějšího obrazu ekonomického zázemí města jako jeho hospodaření s odpadem, s potravinami, zemědělství, případně i využívání přírodních zdrojů (*Šálková et al. 2015*, 75).

Rozhodně při celkových analýzách botanických nálezů nesmíme ani zapomínat na možný význam rostlin coby dekorativního a kultovního objektu. Prameny pro poznání tohoto aspektu rostlin ve společnosti získáváme jen stěží, ale přeci, a to např. z herbářů²¹, z obrazových pramenů a písemných popisů festivit (*Sillasoo 2009*, 76).

Jankovskou sledované vysoké hodnoty vřesu v celém prostředí pražské aglomerace, např. nedaleký výzkum domu v Maiselově ulici (*Čulíková 2017*, 10), můžeme vysvětlit jejich všeobecně vyšším výskytem ve středověké krajině a využitím jako steliva pro zvířata. Mathioli nabízí možnost využití vřesu při výrobě odvarů proti očním nemocem, nebo při procedurách v lázních. V úvahu ale připadá i rituální využití, nebo využití v zemědělství a domácnosti (*Jankovská 2011*, 57). Možnou interpretaci těchto hodnot mi poskytl Petr Pokorný²². Ve středověku bylo oproti dnešku v krajině mnohem více vřesu než dnes, hlavně v souvislosti s všudypřítomnou pastvou. Vřes se mohl používal i jako stelivo pro zvířata a potom se dostal do jímek s hospodářským odpadem.

Vysoký výskyt pylu typu myrta-hřebíček ve studni č. 1 je ve shodě s novějšími výzkumy a jedná se tedy spíše o důkaz hřebíčku (*Jankovská 2011*, 58), který byl velice ceněnou komoditou ve středověku, jelikož celá jeho produkce až do 18. a 19. stol. pocházela z Moluckých ostrovů (*Čulíková 2017*, 10). To, že se jedná o pyl hřebíčku potvrzuje i fakt, že z dobových kuchařek, lékařských knih a ranně novověkých bylinářů je zřejmé jeho obrovské

²¹ Často citovaný je Mathioliho herbář.

²² Doc. Petr Pokorný, Ph.D. je palynolog a žák Vlasty Jankovské.

uplatnění a již v pozdním středověku byla všeobecně relativně snadná dostupnost exotického koření (pepř, skořice, zázvor, šafrán, muškátový květ, oříšek atp.; Čulíková 2008, 238; Jankovská 2011, 51). Hřebíček se mohl v lékařství používat na zažívání, bolesti hlavy, ledviny, ale třeba i na morový vzduch. Do studny tak mohl být přidán i jako prevence „špatné vody“ (Jankovská 2011, 58). Pěstování myrty ale nemůžeme zcela vyloučit.

U všech studen se potvrdil i trend přímé úměrnosti počtu kusů lékárnických dóziček (a dalšího vybavení lékárny/apatyky) a počtu (druhovém i kvantitativním) drogových taxonů (Čulíková 2017, 11; Čulíková 2008, 230 a 255; Čulíková 2007, 366). Obdobně je znatelné i u využívání odpadní jámy (objektu č. 1) k ukládání kuchyňského odpadu, a to jak keramického, tak spolu s ním živočišného i rostlinného (vysoký výskyt obilnin a pylové spektrum plné dalších pěstovaných druhů; Čulíková 2008, 230). Výskyt pylu rumištních rostlin ve studni č. 1 značí zaplevelení dvorku, jehož povrch nebyl zřejmě štetovaný, nebo byl v přímém kontaktu se zahrádkou, či nedlážděným zákoutím (Čulíková 2008, 231). V okolí tehdejší pražské aglomerace (např. kolem chodské tvrze) se již v raném novověku běžně pěstovaly i neofyty a zdomácnělé exotické druhy (Čulíková 2008, 231 a 235), avšak ve zkoumaném spektru nic nenasvědčuje výskytu např. dýně nebo melounu, které již byly na našem území pěstovány, naopak ale můžeme ve spektru číst výskyt zeleniny, luštěnin (mrkvovité, vikvovité) a případně i dochucovadel (brukvovité).

Malý výskyt pylu pohanky ve studni č. 1 (i v ostatních studnách) je v souladu se zjištěným trendem jejího menšího využití v Čechách oproti valnému využití na Moravě a ve Slezsku (Čulíková 2008, 240; Jankovská 2011, 58). Jankovskou často zmiňované rdesno ptačí jako zástupce sešlapaných biotopů mělo v Praze velký význam při léčbě dny, která byla v renesanci velice „populární“ chorobou vyšších vrstev (Čulíková 2008, 250). Mnoho taxonů mělo pravděpodobně využití v medicíně jako drogy, kterými se (např. bolehlavem) léčily bolesti zubů, onemocnění ledvin, záněty varlat apod. (Čulíková 2008, 250).

Výskyt pylu polních plevelů ve studni č. 1 i v dalších studnách bude patrně souviset s dovozem a skladováním surovin, nebo s přítomností koní, respektive jejich trusem a krmivem (Čulíková 2008, 252). Obdobně se dá vysvětlit i výskyt druhů lučních a mokřadních, tedy druhů rostoucích mimo Prahu a jejich výskyt je tak důkazem výskytu domácích zvířat, které se pásly za hradbami města (Čulíková 2008, 252).

Mech by mohl být indikátorem pro využití studny č. 1 (jímký) coby latríny, nicméně netvoří pyl a zjistit se dá jen rozborem makrozbytků. Ve studni č. 1 je však na druhou stranu vysoké

množství vajíček střevních parazitů, které by mohlo být indikátorem fekální vrstvy (Šálková *et al.* 2015, 75), vajíčka se však do studny mohly dostat i se zbytky potravy jako odpad (Jankovská 2011, 61). Mnohem pravděpodobnější je ale vzhledem k rozboru terénní situace (kapitola III:6), že se jedná o důkaz sekundární funkce studny č. 1 jako jímky. V každém případě takto znečištěná studna ztrácela na významu a byla zřejmě jednorázově zasypána (Šálková *et al.* 2015, 75). Výskyt těchto vajíček je v souladu se stoupajícím trendem výskytu ve vrcholném středověku až raném novověku (Jankovská 2011, 51).

Výskyt pylu lesních dřevin v pylových analýzách všech studen se dá jednoduše vysvětlit nakládáním s dřevem v domácnosti. Nicméně opracované dřevo pyl netvoří a v bezlesém prostředí samotného města se přímo nabízí (krom ojedinelého výskytu pěstovaných stromů) plavení neopracovaných kusů dřev po Vltavě tak, jak tomu bylo ještě v 19. století.

Předpoklad, že zásyp objektu č. 1 (odpadní jámy) je mladší, než zásyp studny by mohl potvrzovat fakt, že poměr glazovaných kusů k počtu kusů neglazovaných je vyšší než tento poměr ve studni. Na druhou stranu ve studni se vyskytuje více oboustranně glazovaných kusů a v jámě je poměrně hodně střepů tlustších 0,5 centimetru. Tyto rozdíly by mohly být způsobeny jednak nakládáním s odpadem nebo sociálním postavením majitelů parcely č. 578. Z kapitoly I:3 víme, že v období 15. a 16. století dům často měnil své různé zámožné obyvatele. Ve výsledku se ale od sebe tyto dva soubory příliš neliší a zřejmě tak byly objekty jednorázově zasypány/postupně vyplněny v časových sekvencích nedlouho po sobě.

Darex je největší a z hlediska archeologických nálezů nejvýznamnější plošný archeologický odkryv v 90. letech 20. století v Praze. Výzkum odkryl pozůstatky středověké a renesanční zástavby. V zadní části parcely č. 578 bylo prozkoumáno několik studní a jímek, z nichž starší pocházely ze třetí čtvrtiny 14. a poloviny 15. století. Mladší horizont hygienicko-sanitárních zařízení náležel 16. a počátku 17. století. V přední části parcely č. 578 na místě zbourané hlavní budovy OD Darex byl objeven ojedinelý trojdílný gotický suterén původního domu. Nalezený suterén postavený v době Václava IV. a dále přestavěný v době renesance byl v řadě aspektů unikátním oproti ostatním suterénům na Koňském trhu (Huml 1994, 23). Málo účinná legislativa nepřiměla investora zachovat ze suterénu víc než jednu obvodovou zeď, navíc odlámanou od východní i západní stěny (Huml 1994, 23). Takovýto stavební postup byl navíc prezentován jako zvládnutí problému památkové péče.

VI. Prameny a literatura

Baštová, M., Novosadová, O. 1993: Stavebně historický průzkum. Praha II. – Nové Město.

Václavské náměstí č. 11. čp. 837/II. Praha.

Uloženo s č. inv. 6071 v Archivu Pražského ústavu státní památkové péče a ochrany prostředí.

Beneš, J. 1994: Zpráva o osteologickém rozboru zvířecích kostí z Václavského náměstí.

Uloženo v Archivu MMP, č. 1023/78.

Boháčová, I., Podliska, J., Šmolková, M. 2018: Významní pražští archeologové minulosti. In:

Boháčová, I. - Podliska, J. (ed.), Průvodce pražskou archeologií: památky známé, neznámé i skryté. 2., upravené vydání. Praha.

Bureš, M. 2000: Praha 1 – Nové Město, Václavské náměstí čp. 823/II. Pražský sborník historický 31, 384.

Čulíková, V. 2007: Zpráva o prvním archeobotanickém nálezů líčidla. Archeologické rozhledy LIX, str. 353-368.

Čulíková, V. 2008: Ovoce, koření a léčiva z raně novověké jímký hradčanského špitálu. Archeologické rozhledy LX, 2008, str. 229-260.

Čulíková, V. 2012: Rostlinné zbytky ze zaniklé studny svědci historie Jiřského náměstí na Pražském hradu ve 13. století. Archeologické rozhledy LXIV, 2012, str. 479-502.

Čulíková, V. 2017: Archeobotanika – jeden z pramenů poznání středověké a raně novověké Prahy. III. archeologický potenciál Prahy – problémy a interpretační možnosti jeho poznání, str. 1–24.

Green, F. J. 1982: Collection and interpretation of botanical information from Medieval Urban Excavation in Southern England. *Archeo-Physika* 8 (1979), str. 39-55.

Greig, J. 1981: The investigation of a medieval barrel-latrine from Worcester. *Journal of Archaeological Science*. Volume 6, Issue 3, September 1979, str. 279-284.

Greig, J. 1991: The early history of the cornflower (*Centaurea cyanus* L.) in the British Isles, *Acta interdisciplinaria archaeologica* (Nitra) 7, str. 97-109.

- Havrda, J. 2018: Přírodní podmínky a nerostné suroviny jako klíč k osídlení Prahy. In: Boháčová, I. - Podliska, J. (ed.), Průvodce pražskou archeologií: památky známé, neznámé i skryté. 2., upravené vydání. Praha.
- Huml, V. 1969: Praha 2 - Nové Město, Jindřišská ulice 831, dvorek u čp. 831. Bulletin záchranného oddělení 6/1968, str. 117.
- Huml, V. 1975: Vodovodní síť na Václavském náměstí v Praze v 15.–17. stol. - Das Wasserleitungsnetz auf dem Wenzelsplatz in Prag im 15.–17. Jahrhundert. Český lid 62, 223–230.
- Huml, V. 1977: Praha 1 - Staré Město, Bartolomějská ul. před čp. 308. NZ o záchranné akci ve výkopu pro teplovodní kanál.
Uloženo v Archivu MMP, č. 1023/78.
- Huml, V. 1979: Archeologické poznámky k dějinám Koňského trhu na Novém Městě pražském – Archäologische Erkenntnisse zur Geschichte des Pferdemarktes in der Prager Neustadt. Staletá Praha 9, str. 158–173 a 312–313.
- Huml, V. 1984: 302. Praha 1 - Nové Město, 1980 - Václavské náměstí č. 835, budova tiskárny n. p. Mír. Výzkumy v Čechách 1980–81, str. 99.
- Huml, V. 1994: Nálezová zpráva z archeologického výzkumu na Václavském nám. čp. 837/II Darex) Praha 1.
Uloženo v Archivu MMP, č. 008/2000.
- Huml, V., Starec, P. 1994: Raně středověké pohřebiště na Václavském náměstí čp. 784 v Praze. Archeologické rozhledy 46, str. 454-463.
- Jankovská, V. 1995: Výsledky pylových analýz sedimentů čtyř středověkých studní a interpretace získaných podkladů.
Uložena v archeologickém oddělení Muzea hl. m. Prahy.
- Jankovská, V. 2011 The middle ages in pollen-analytical research on the territory of the Czech Republic. Bulletin of Geography – Physical Geography Series, 46–70.
- Kočár, P., Sůvová, Z., Kočárová, R., Kyncl, T. (2007): Environmental analyses of the content of a Renaissance cesspit from Malá Strana in Prague. In Žegklitz, J. (ed.): Studies in Post-Medieval Archaeology (2). Archaia o.p.s., Praha.

- Kovačiková, L., Šamata, J. (2002): Praha – Malé náměstí čp. 4-I (osteologická analýza). Uloženo v archívu Archeos, Prachatice (nepubl.), okr. Prachatice.
- Kozáková, R. et al 2009: The potential of pollen analyses from urban deposits: Multivariate statistical analysis of a data set from the medieval city of Prague, Czech Republic. *Vegetation History and Archaeobotany*. 18. Str. 477-488.
- Kyselý, R. (2002): Archeozoologický rozbor osteologického materiálu ze sondy 15 (1. polovina 17. století) z areálu bývalých kasáren Jiřího z Poděbrad na náměstí Republiky v Praze 1 (zjišťovací výzkum v letech 1998-1999). *Archaeologica Pragensis* 16, str. 197-215.
- Neuhäusel, R., Moravec, J. 1991: Přírozená vegetace území hlavního města Prahy a její rekonstrukční mapa. Praha.
- Pokorná, A. 2017: Před hradbami Starého Města – změny středověké synantropní vegetace v Praze. *Geologie a botanika v pražské archeologii*, str. 273-285.
- Půlpytel, J. (1988): Osteologický materiál. In: Krajíc, R. (ed.): *Dům pasíře Prokopa v Táboře* (Archeologický výzkum odpadní jámy v domě čp. 220). Tábor.
- Sedláčková, H. 1994: Rozbor skleněných nálezů z parcely č. 578. Uloženo v Archivu MMP, č. 008/2000.
- Sillasoo, Ü. 2009: Plants in Late Medieval festivals and customs in written and pictorial sources from southern central Europe. *Environmental Archaeology*, vol. 14, no. 1, str. 76-89.
- Sklenář, K. 1992: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870: Prehistorie A Protohistorie. Praha.
- Sklenář, K. 1998: Archeologický slovník. Část 3, Keramika a sklo. Praha.
- Starec, P. 1998: Praha 1 - Nové Město, Václavské náměstí čp. 806/II. *Pražský sborník historický* 30, str. 284.
- Starec, P. 1998: Praha 1 - Nové Město, Václavské náměstí před čp. 837/II. *Pražský sborník historický* 30, str. 284–285.
- Starec, P. 1999: Praha 1 - Nové Město, Václavské náměstí ppč. 2306 (před čp. 816/II). *Nálezová zpráva o výzkumu MMP v r. 1997–1998*. Uloženo v Archivu MMP.

Starec, P. 2000: Praha 1 - Nové Město, Václavské náměstí čp. 1282/II. Pražský sborník historický 31, 384–385.

Sůvová, Z. 2007: Archeozoologické nálezy z pozdně středověké jímky v Perlové ulici v Plzni (metodické zastavení). In: Metlička, M. (ed.): Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie XVIII.

Sůvová, Z. 2015: Plasy – klášter. Prelatura, zjišťovací sondy v souvislosti se zadáním PD obnovy. Archeozoologická analýza.

Uloženo v knihovně Územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Plzni.

Šálková, T., et al 2015: Economy and environment of a Medieval town reflected in wells backfill in Písek, Bakaláře Square (South Bohemia, Czech Republic). *Interdisciplinaria archaeologica*, Volume VI, Issue 1/2015, str. 63-82.

Šírová, M. 1977: Nálezová zpráva o záchranném výzkumu č. LXVIII před čp. 796/II na Václavském náměstí v Praze.

Uloženo v Archivu ARÚ Praha, čj. 2107/88.

Tryml, M. 2004: Praha 1 – Nové Město, Vodičkova ulice čp. 707/II. Pražský sborník historický 33, 382.

Vařeka, P. 2009: Pohled do kuchyně a na jídelní stůl – výpověď keramických nálezů. In: Juřina, P. (ed.), *Náměstí Republiky: výzkum století*. Praha.

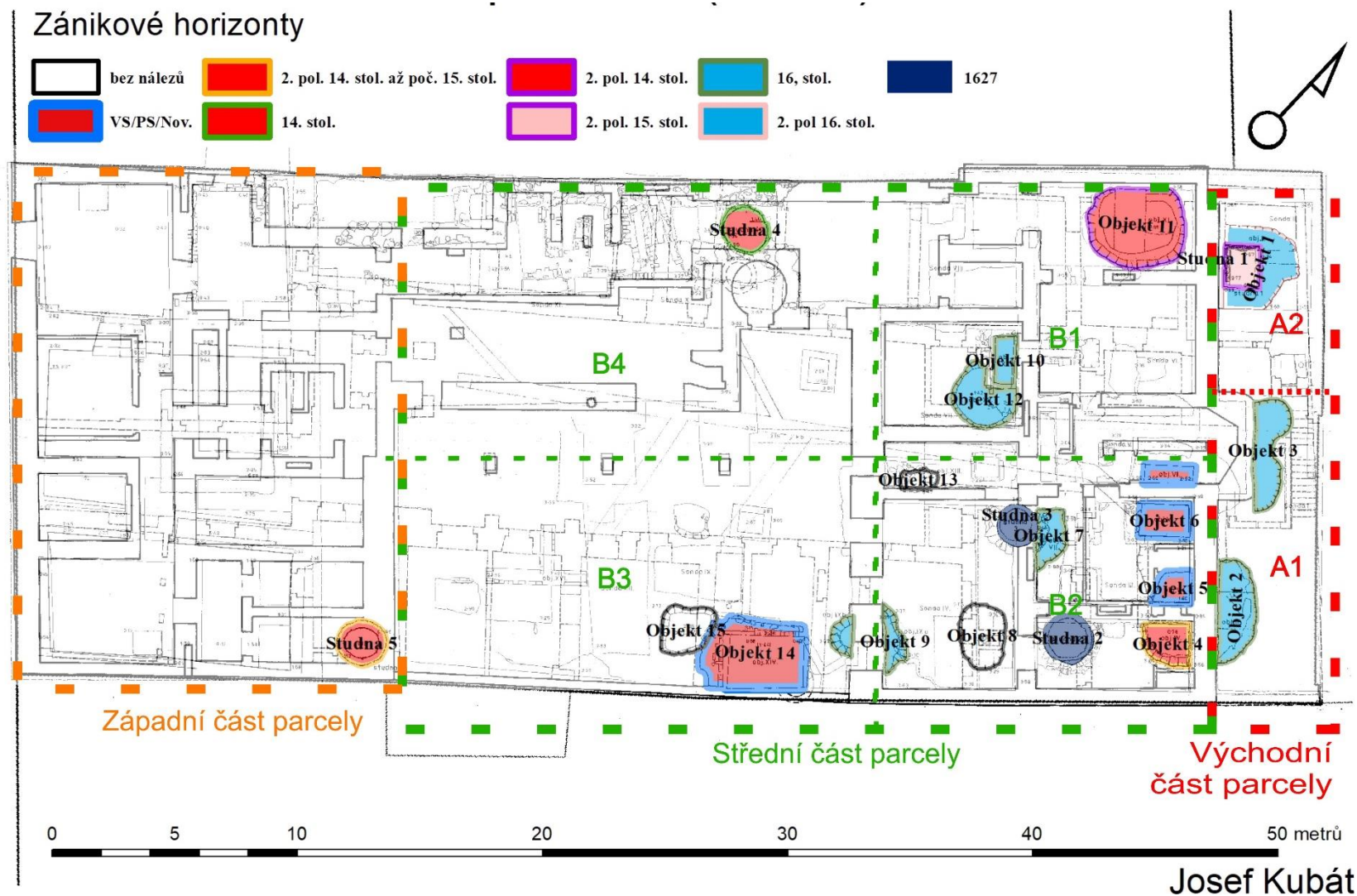
VII. Přílohy

1. Seznam příloh

Obr. 1 - Celkový plán parcely č. 578 s objekty předběžně datovanými v nálezové zprávě	52
Obr. 2 – Parcela č. 578 bývalého OD Darex v rámci Nového Města	53
Obr. 3 – Půdorys přízemí, 1. a 2. patro, pohled a řez, Josef Fredrovský	54
Obr. 4 – Sonda č. 2 a č. 1 – řez sever-jih (profil východní; 29. 4. 1994) – (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	55
Obr. 5 – Sonda č. 2 – profil superpozice odpadní jámy a jímky a studny – (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	56
Obr. 6 – Sonda č. 2 – půdorys (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	57
Obr. 7 – Studna č. 1 - půdorys (8. 6. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>).....	58
Obr. 8 – Studna č. 1 - půdorys dna (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	58
Obr. 9 – Studna č. 1 - půdorys dna a řez východ-západ (26. 7. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	59
Obr. 10 – Studna č. 1 – řez východ-západ (jižní profil; 25. 7. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	60
Obr. 11 – Studna č. 1 – řez sever-jih (východní profil; 22. 7. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	60
Obr. 12 – Studna č. 1 – řez sever-jih (2. 6. 1994) a řez jih-sever (2. 6. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	61
Obr. 13 – Objekt č. 1 v superpozici se studnou č. 1 – půdorys a řez východ-západ (18. 5. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>).....	62
Obr. 14 – Objekt č. 1 (odpadní jáma) – řez sever-jih (profil východní – východní stěna; 6. 6. 1994) - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>)	63
Obr. 15 – suterén troj-prostorového gotického domu - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>) ...	64
Obr. 16 – vertikální rozvržení budovy (<i>Huml 1994, dokumentace</i>).....	65
Obr. 17 – suterén z roku 1891, 1:200 (<i>Baštová – Novosadová 1993, A stavebně historický rozbor</i>)	66
Obr. 18 – kresebná dokumentace keramických kusů odpadní jámy.....	67
Obr. 19 – kresebná dokumentace keramických kusů studny	91
Obr. 20 – Sonda 2, sklo - (<i>Huml 1994, dokumentace</i>).....	131
Graf 1 - Sonda 2, blíže neurčené sáčky	133
Graf 2 - Sonda 2, objekt č. 1	133
Graf 3 - Sonda 2, Studna č. 1, keramické kusy	134
Graf 4 - Sonda č. 2, keramické okraje - studna č. 1	134

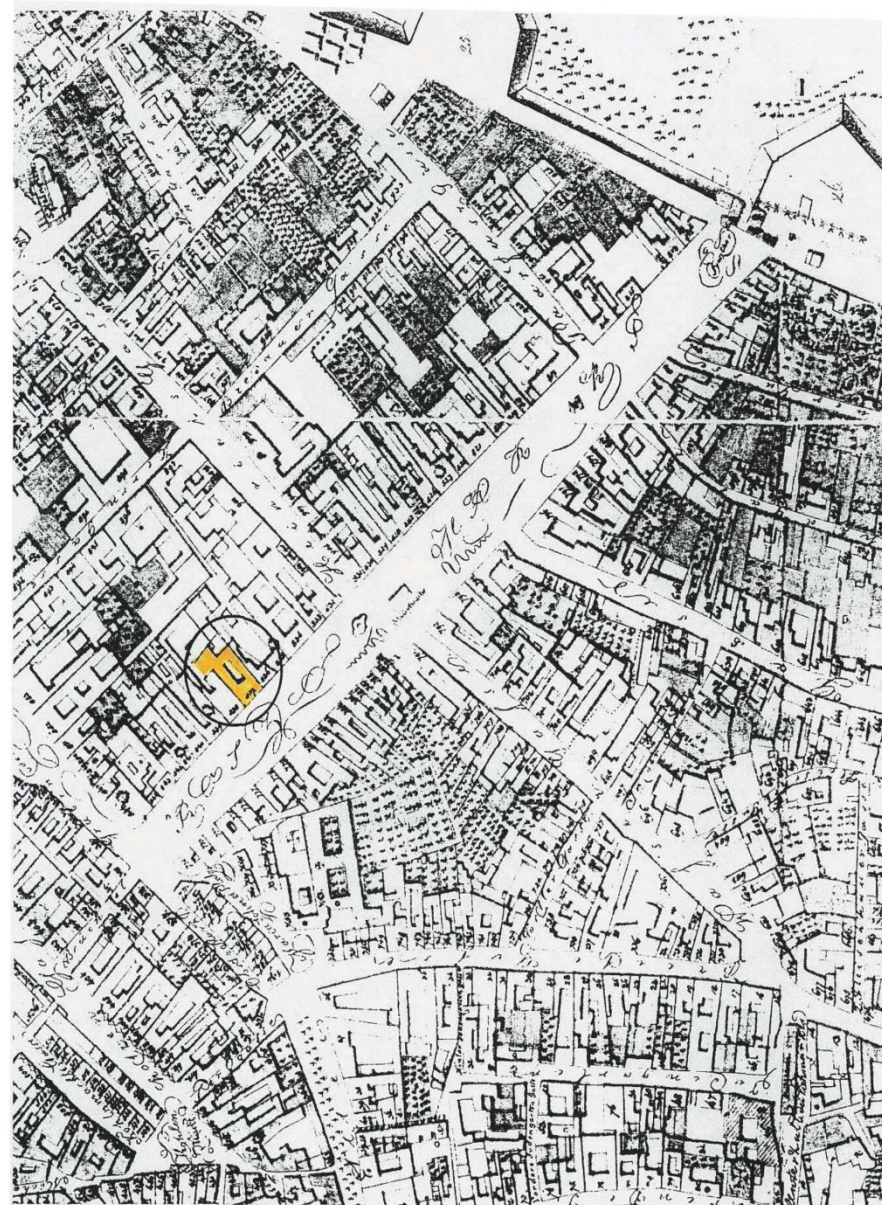
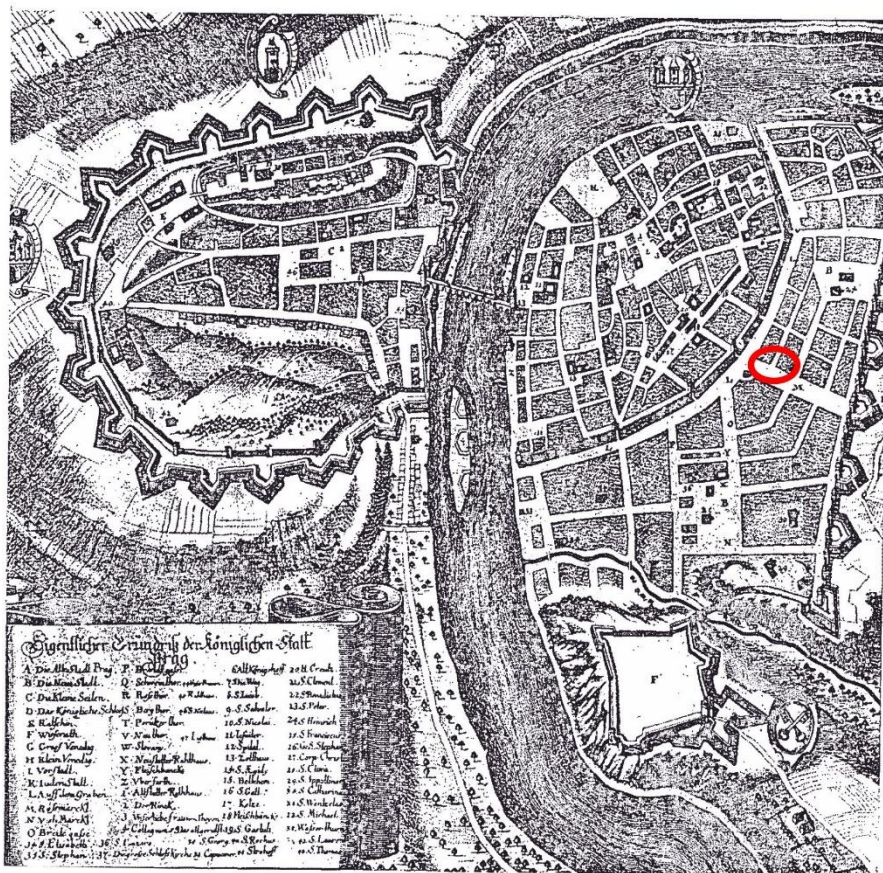
Graf 5 - Sonda č. 2, keramické okraje - Objekt č. 1	135
Graf 6 - Sonda č. 2 - blíže neurčené sáčky	135
Graf 7 - Zastoupení pylových zrn ve studních	136
Graf 8 - Sonda 2, objekt č. 1 - Zastoupení morfologických druhů keramických kusů	136
Graf 9 - Sonda 2, studna č. 1 - Zastoupení morfologických druhů keramických kusů	137
Tab. 1 – Soupis osteologických nálezů dle zprávy Josefa Beneše	138
Tab. 2 - Výsledky pylové analýzy	147
Tab. 3 – Souhrn stratigrafických jednotek Sondy č. 2	151
Tab. 4 – Souhrn keramických nálezů	157

Obr. 1 - Celkový plán parcely č. 578 s objekty předběžně datovanými v nálezové zprávě
 Z podkladů Nálezové zprávy vypracoval v programu GIS autor práce Josef Kubát

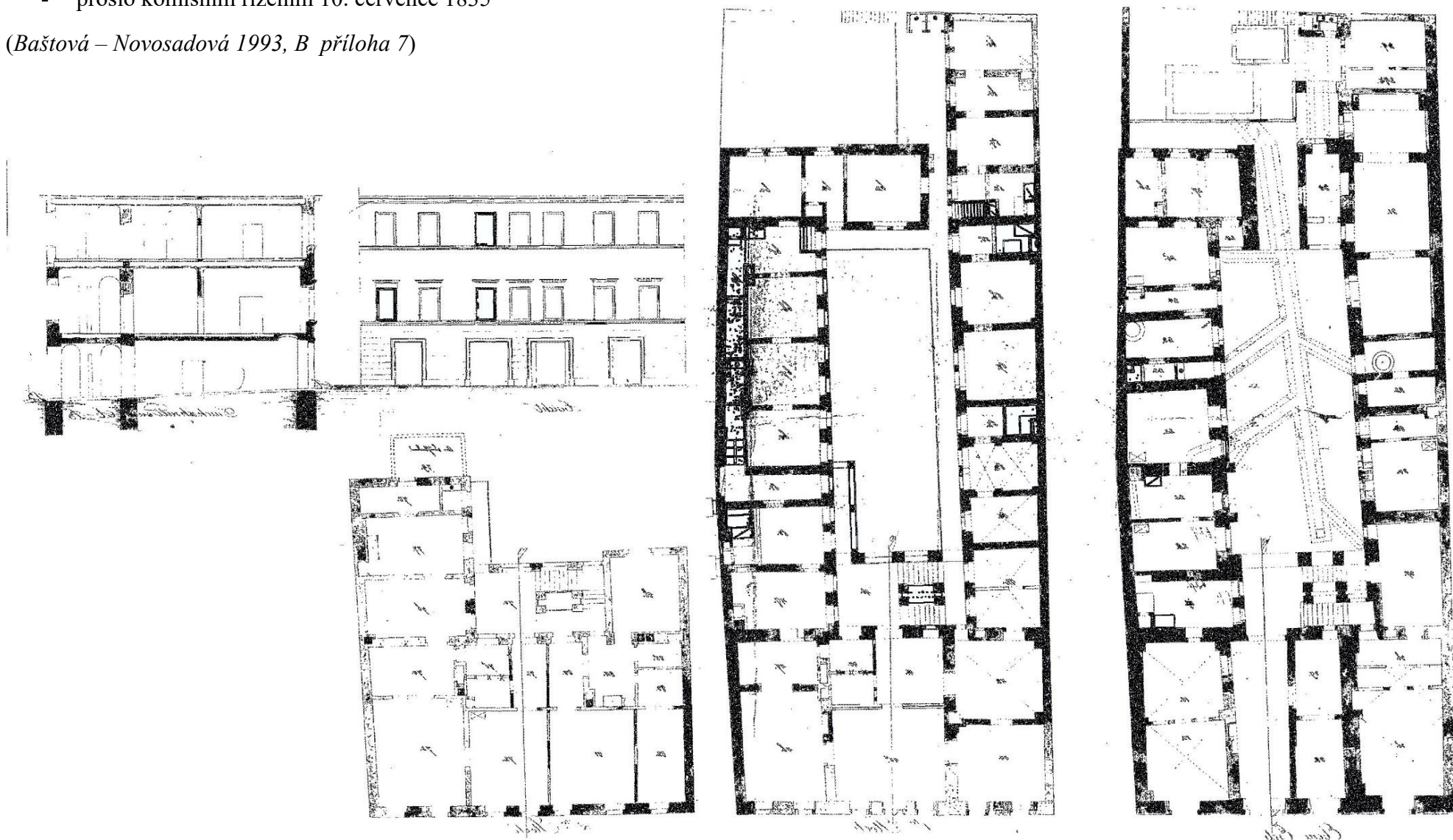
Obr. 2 – Parcela č. 578 bývalého OD Darex v rámci Nového Města
 Vlevo: „Plán měst pražských (Merianův)“
 (Baštová – Novosadová 1993, B příloha 3)

Vpravo: Juttnerův plán Prahy (1816)
 (Baštová – Novosadová 1993, B příloha 6)

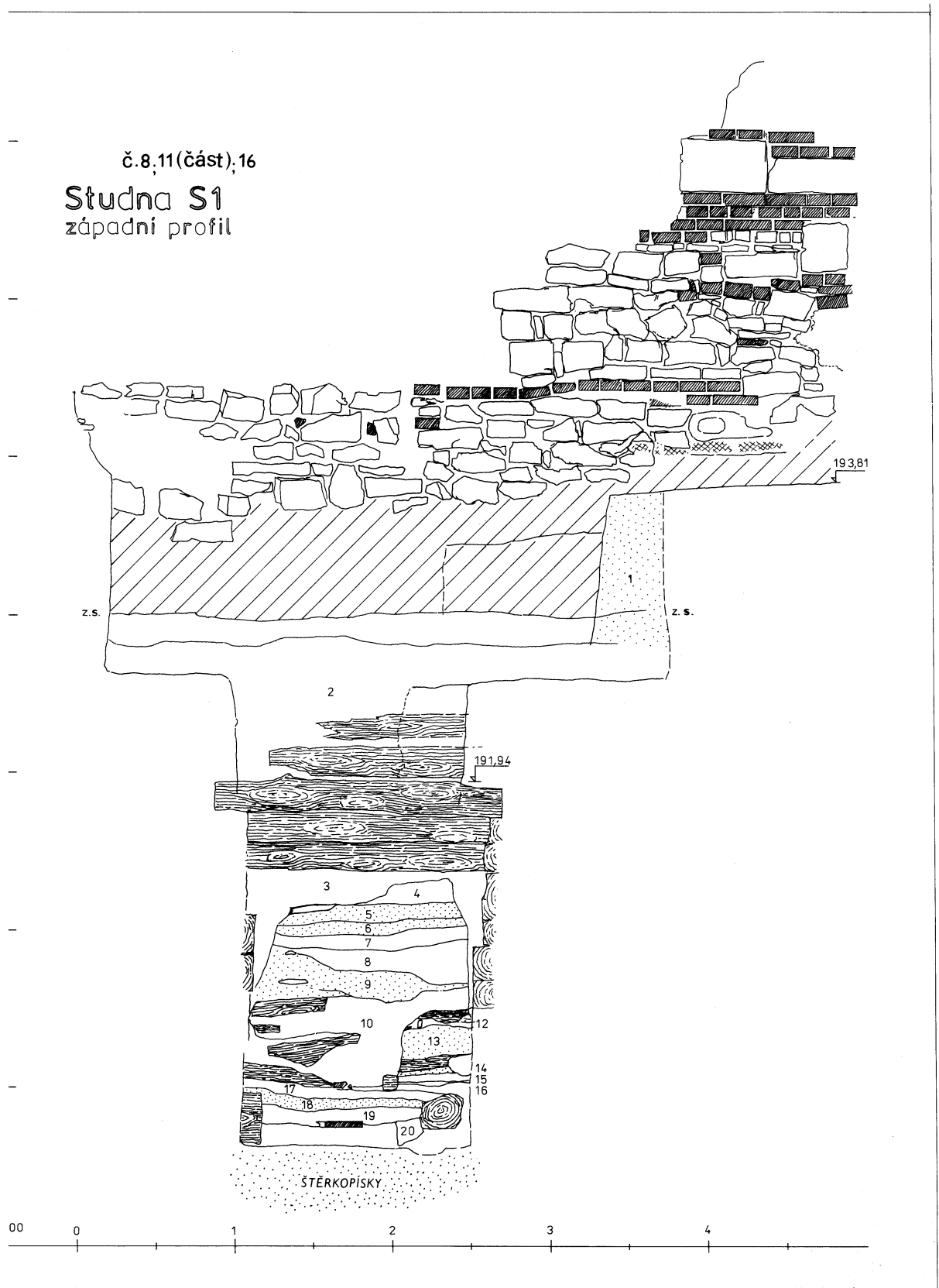

Obr. 3 – Půdorys přízemí, 1. a 2. patro, pohled a řez, Josef Fredrovský
- prošlo komisním řízením 10. července 1835

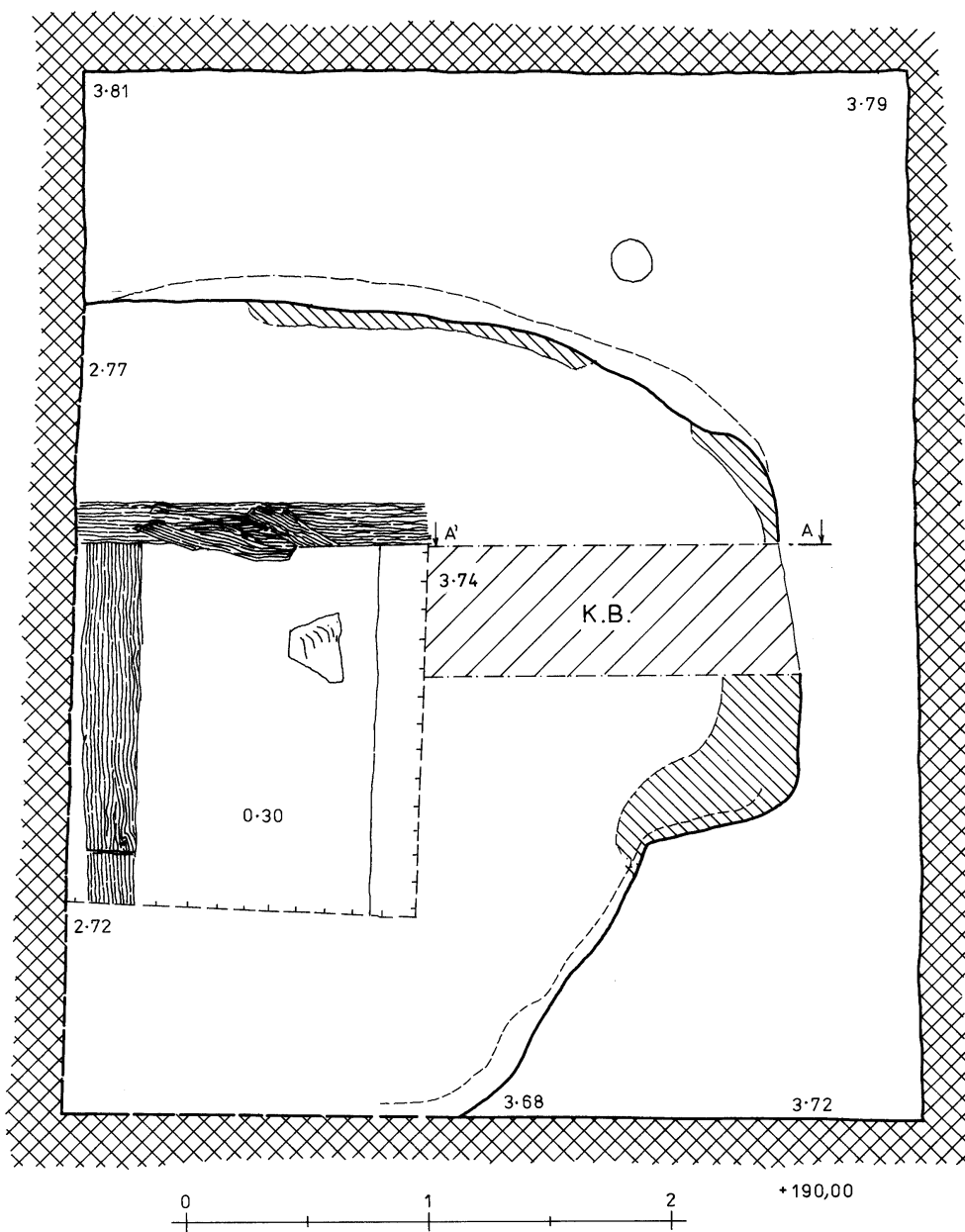
(Bašťová – Novosadová 1993, B příloha 7)

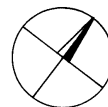
Obr. 5 – Sonda č. 2 – profil superpozice odpadní jámy a jímky a studny – (Huml 1994, dokumentace)

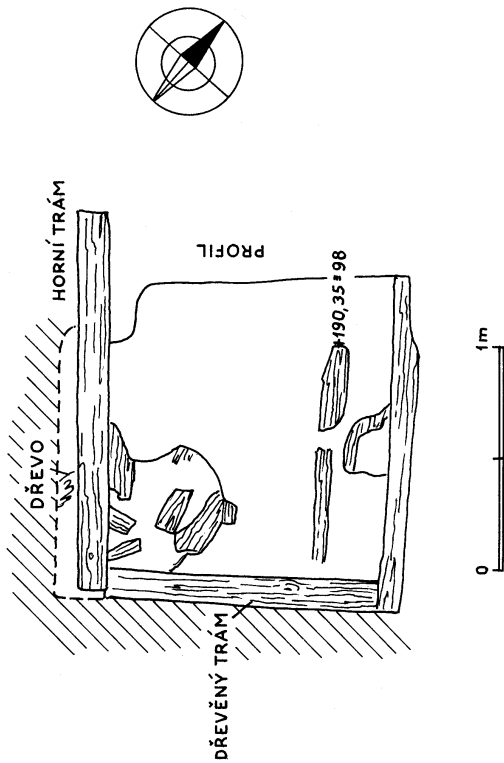
Obr. 6 – Sonda č. 2 – půdorys (Huml 1994, dokumentace)

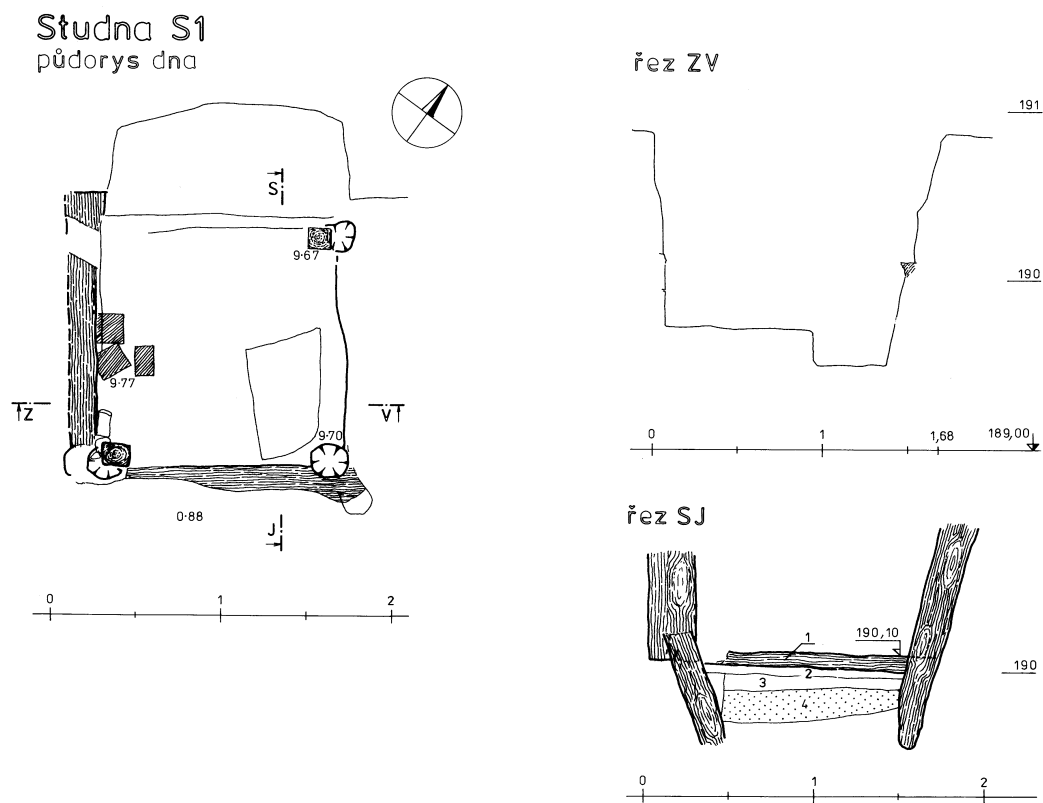
č. 9 (část)
Studna S1
půdorys · Sonda II.

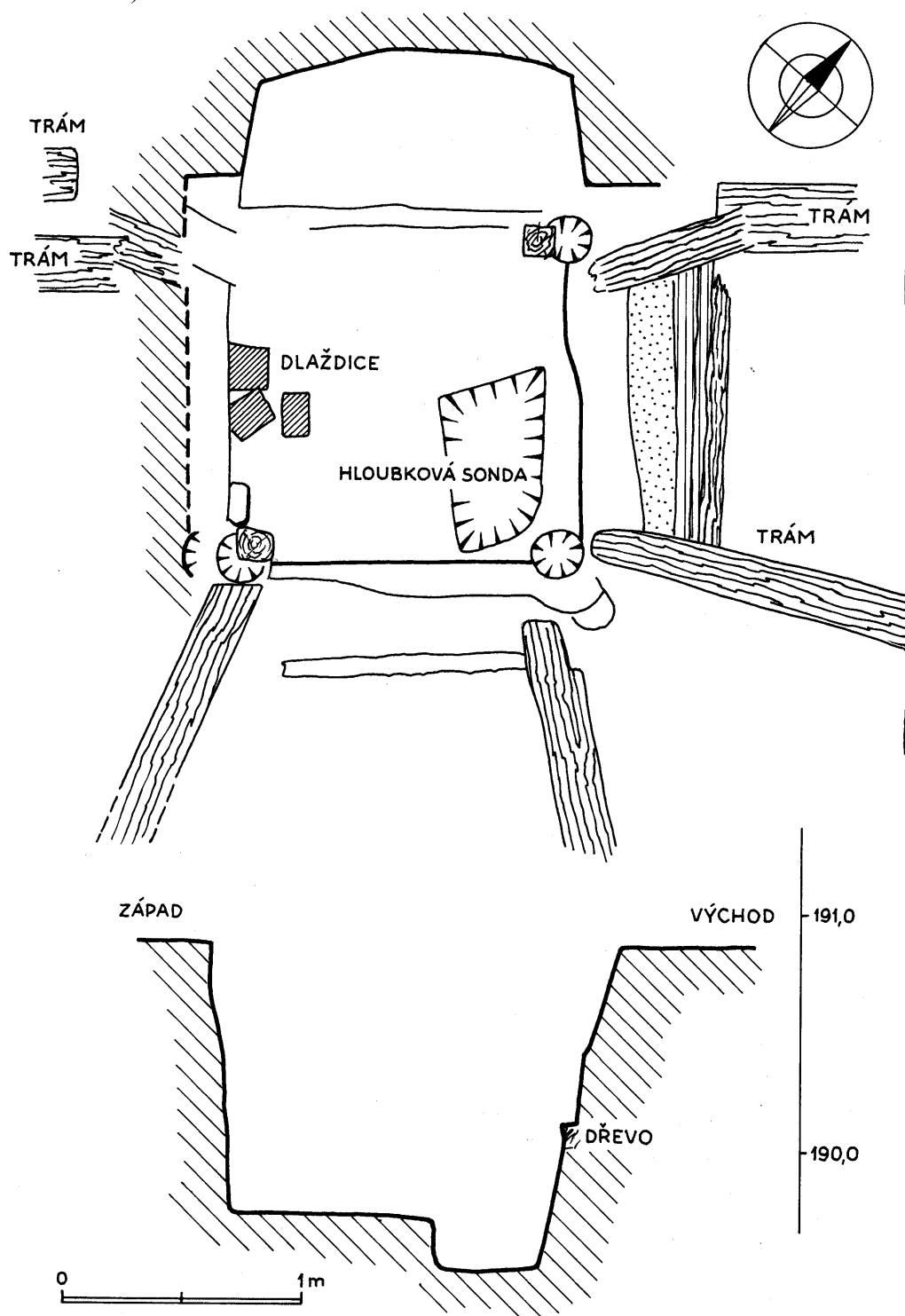
Obr. 7 – Studna č. 1 - půdorys (8. 6. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

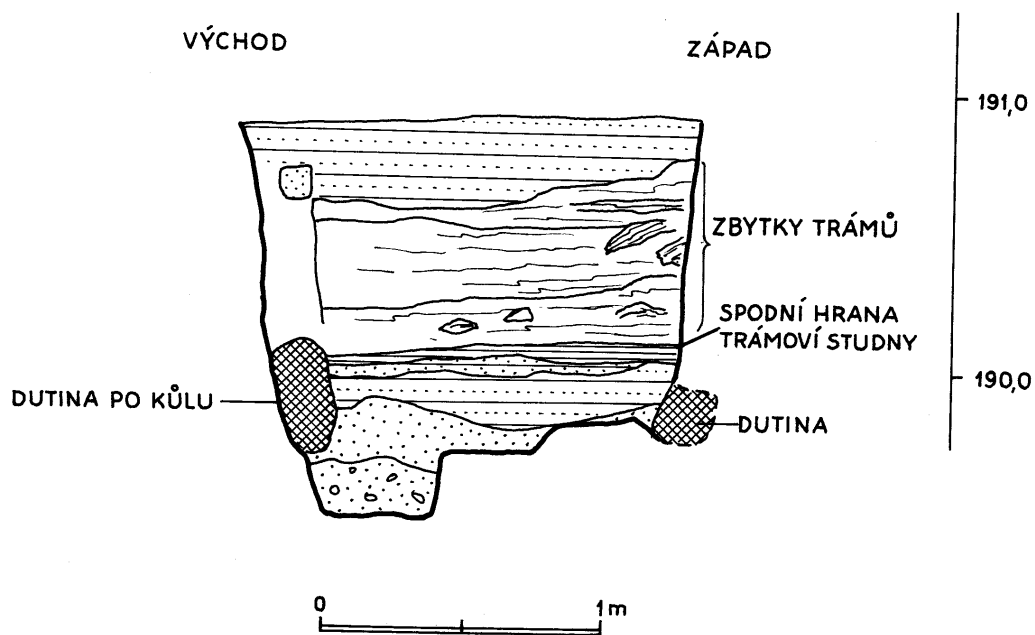
Obr. 8 – Studna č. 1 - půdorys dna (Huml 1994, dokumentace)

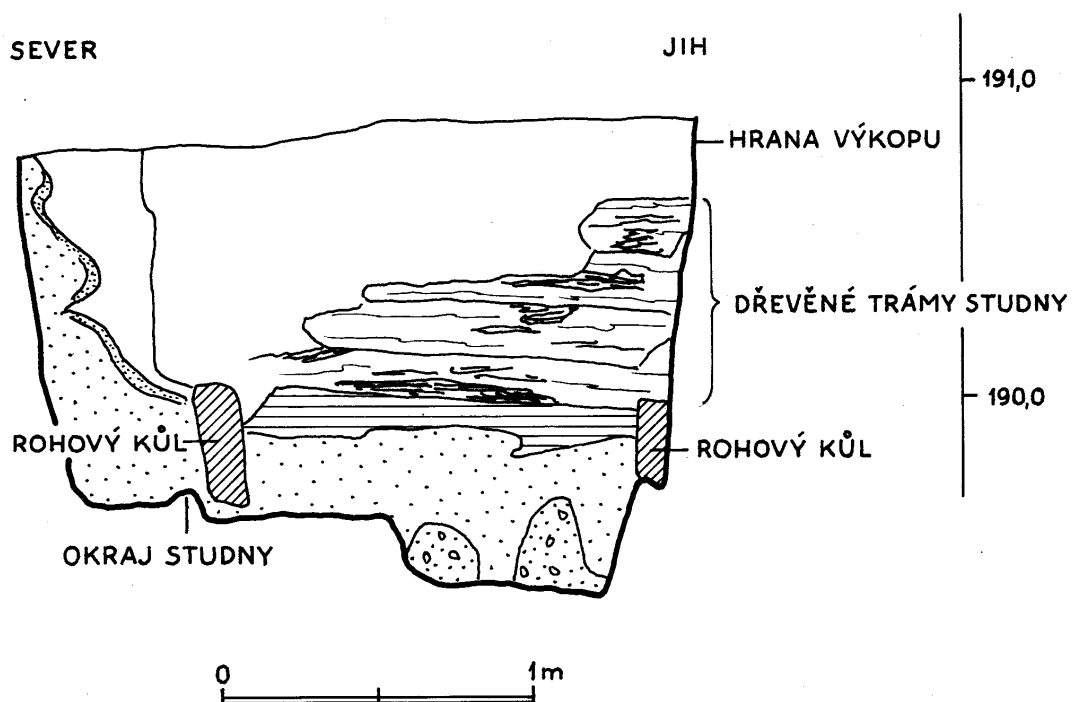
Obr. 9 – Studna č. 1 - půdorys dna a řez východ-západ (26. 7. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

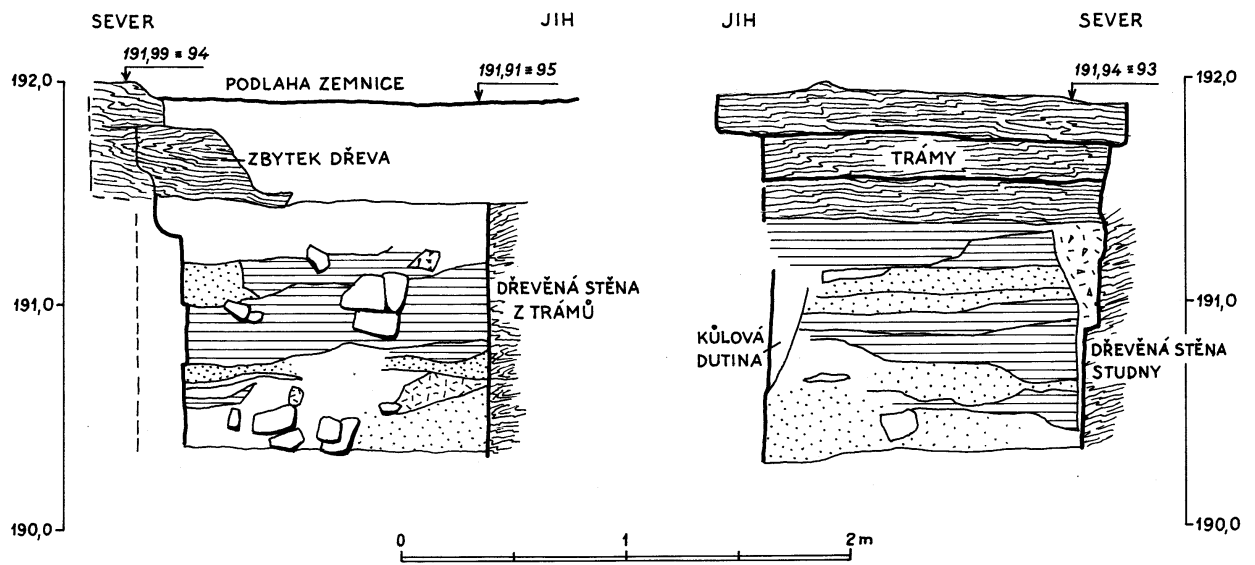
Obr. 10 – Studna č. 1 – řez východ-západ (jižní profil; 25. 7. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

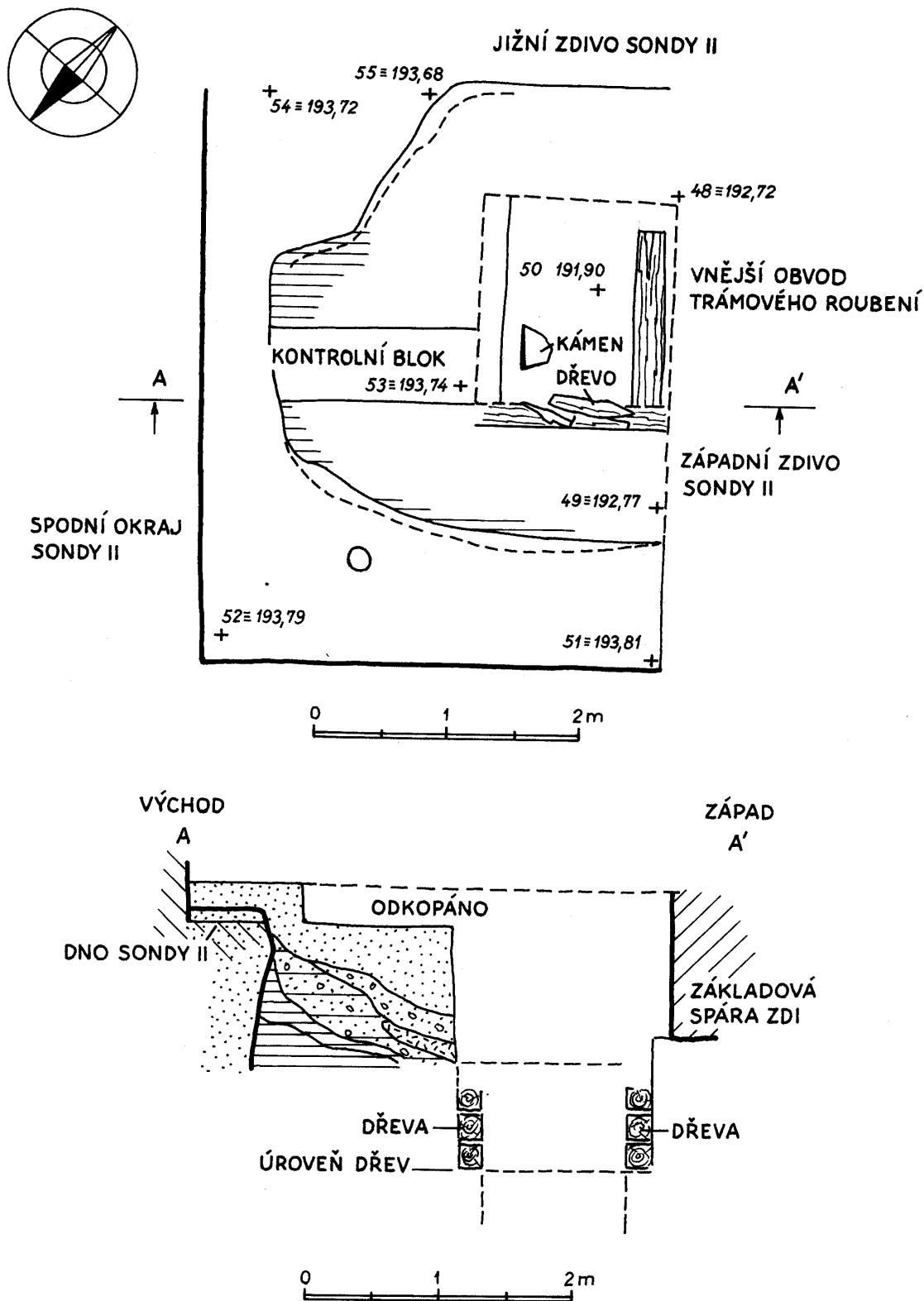
Obr. 11 – Studna č. 1 – řez sever-jih (východní profil; 22. 7. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

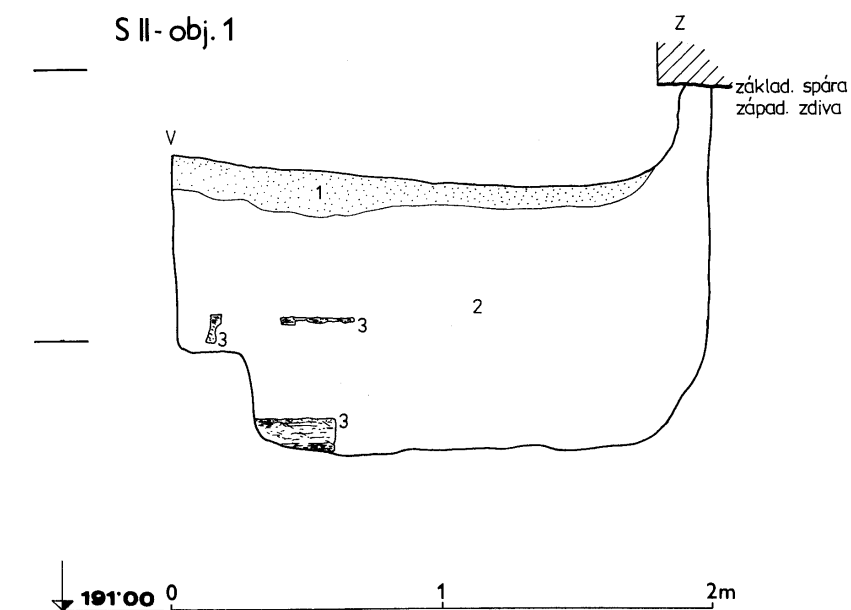
Obr. 12 – Studna č. 1 – řez sever-jih (2. 6. 1994) a řez jih-sever (2. 6. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

Obr. 13 – Objekt č. 1 v superpozici se studnou č. 1 – půdorys a řez východ-západ (18. 5. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

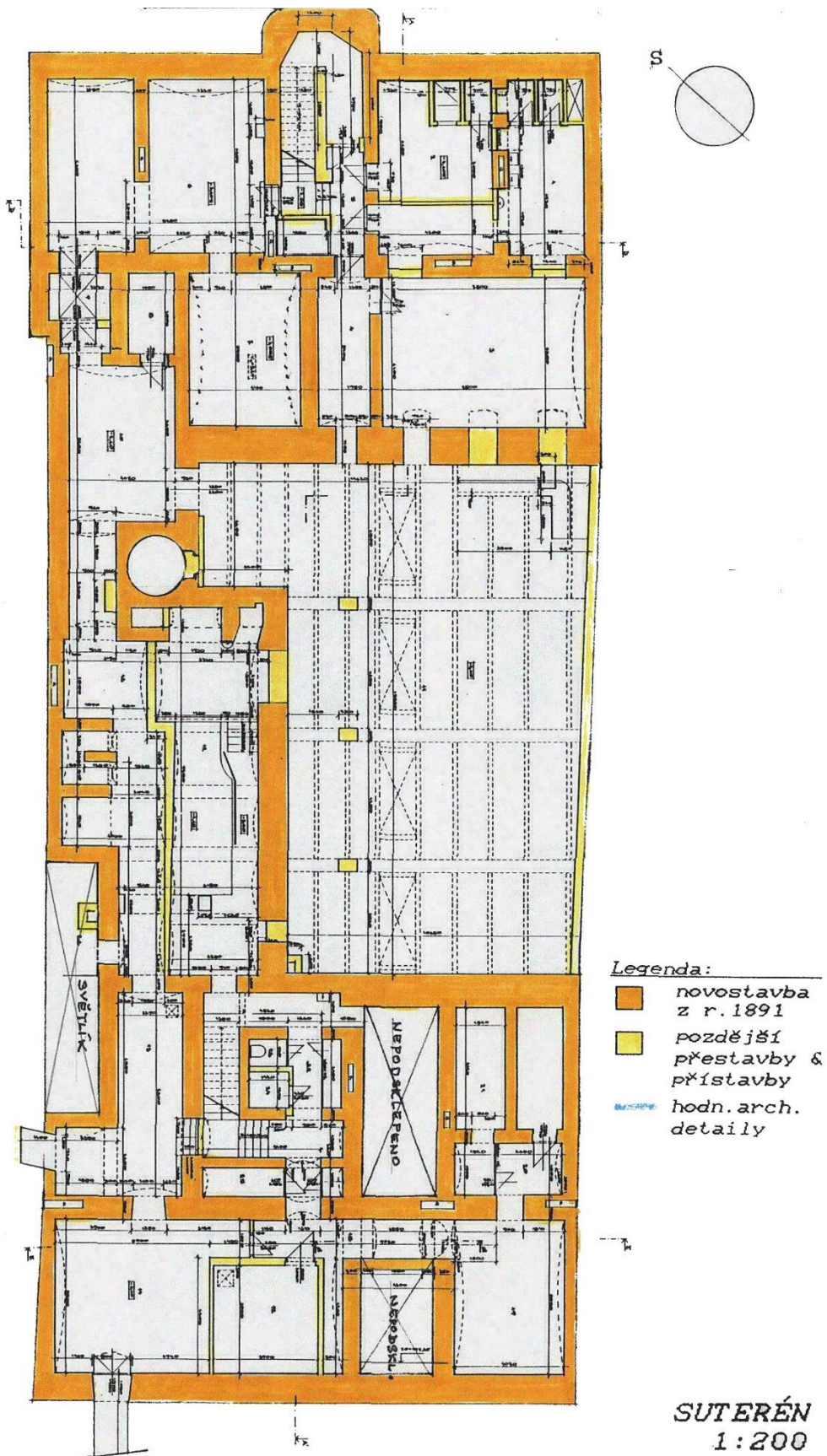

Obr. 14 – Objekt č. 1 (odpadní jáma) – řez sever-jih (profil východní – východní stěna; 6. 6. 1994) - (Huml 1994, dokumentace)

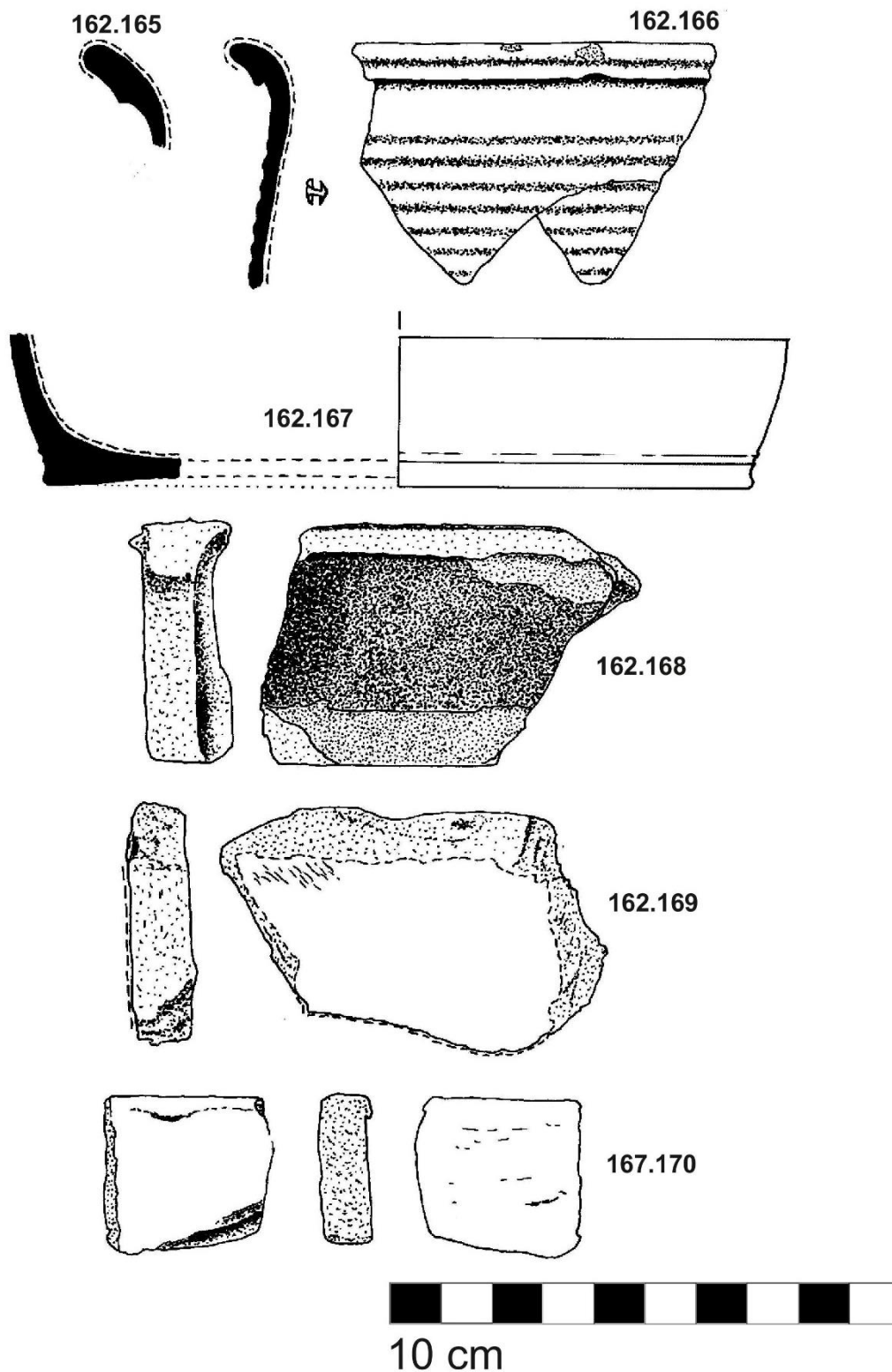
- 1 - žlutohnědý písek-kusy opuky
- 2 - tm. šedý písčité jíl se žlutohnědým jílem (ker.)
- 3 - kusy dřev

Obr. 17 – suterén z roku 1891, 1:200 (Bašťová – Novosadová 1993, A stavebně historický rozbor)

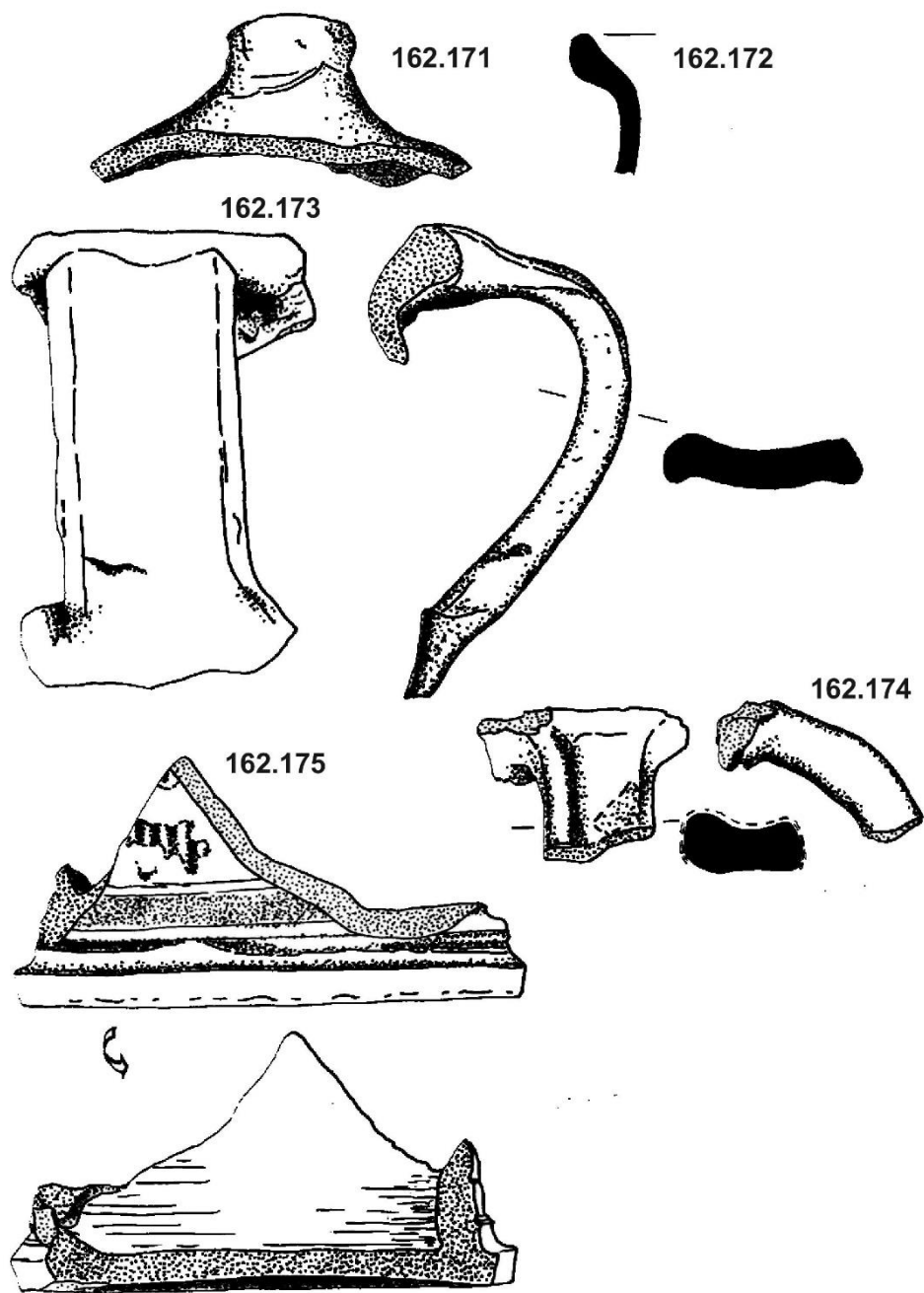

Obr. 18 – kresebná dokumentace keramických kusů odpadní jámy - Kresba keramiky: Linda Pilzová, graficky upravil v CorelDraw J. Kubát.

Sáček č. 36A/40

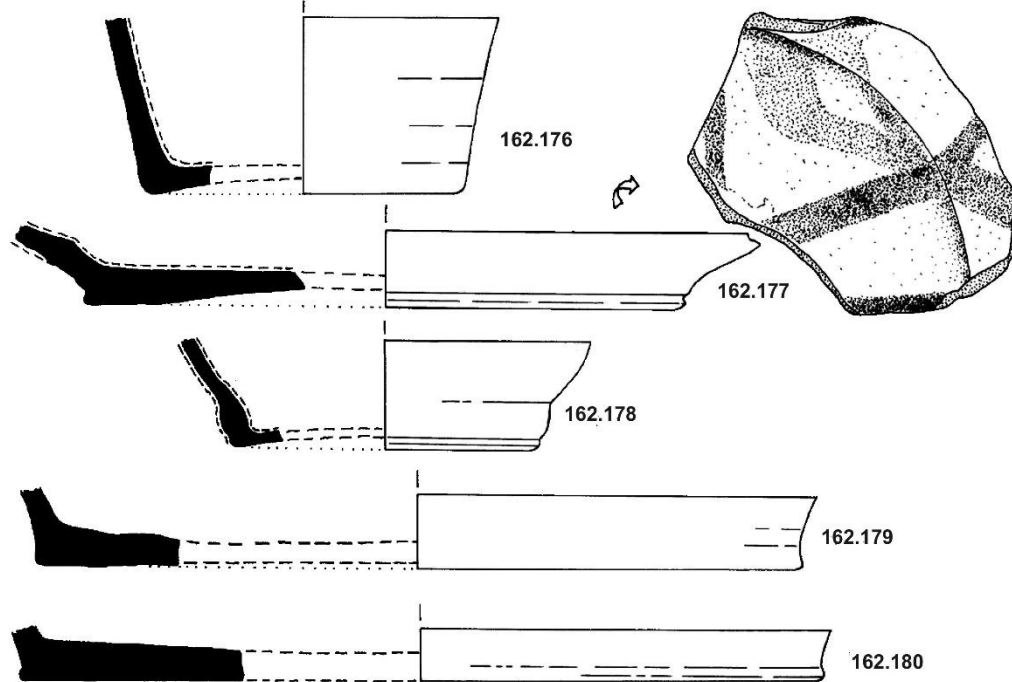
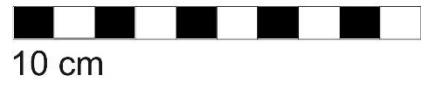

Sáček 36

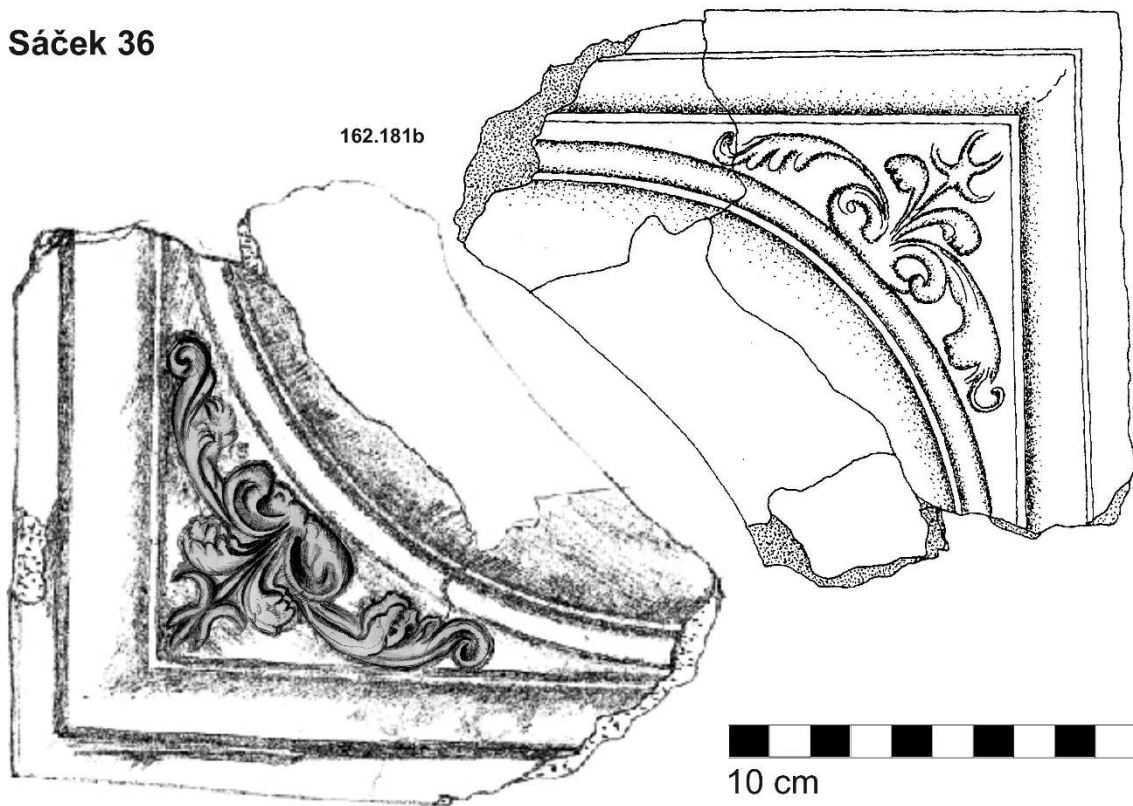

10 cm

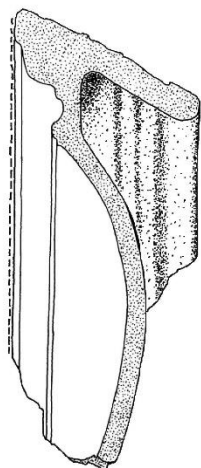
Sáček 36

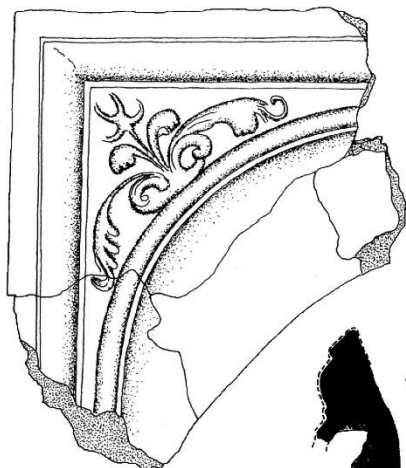
Sáček 36

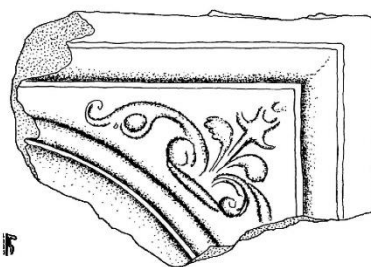
Sáček 36

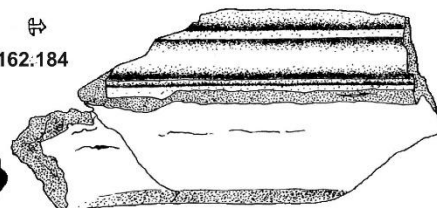
162.181b

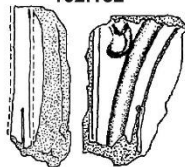
162.181a

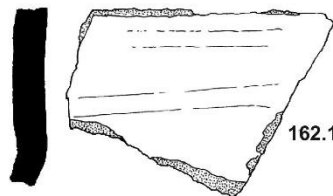
162.184

162.182

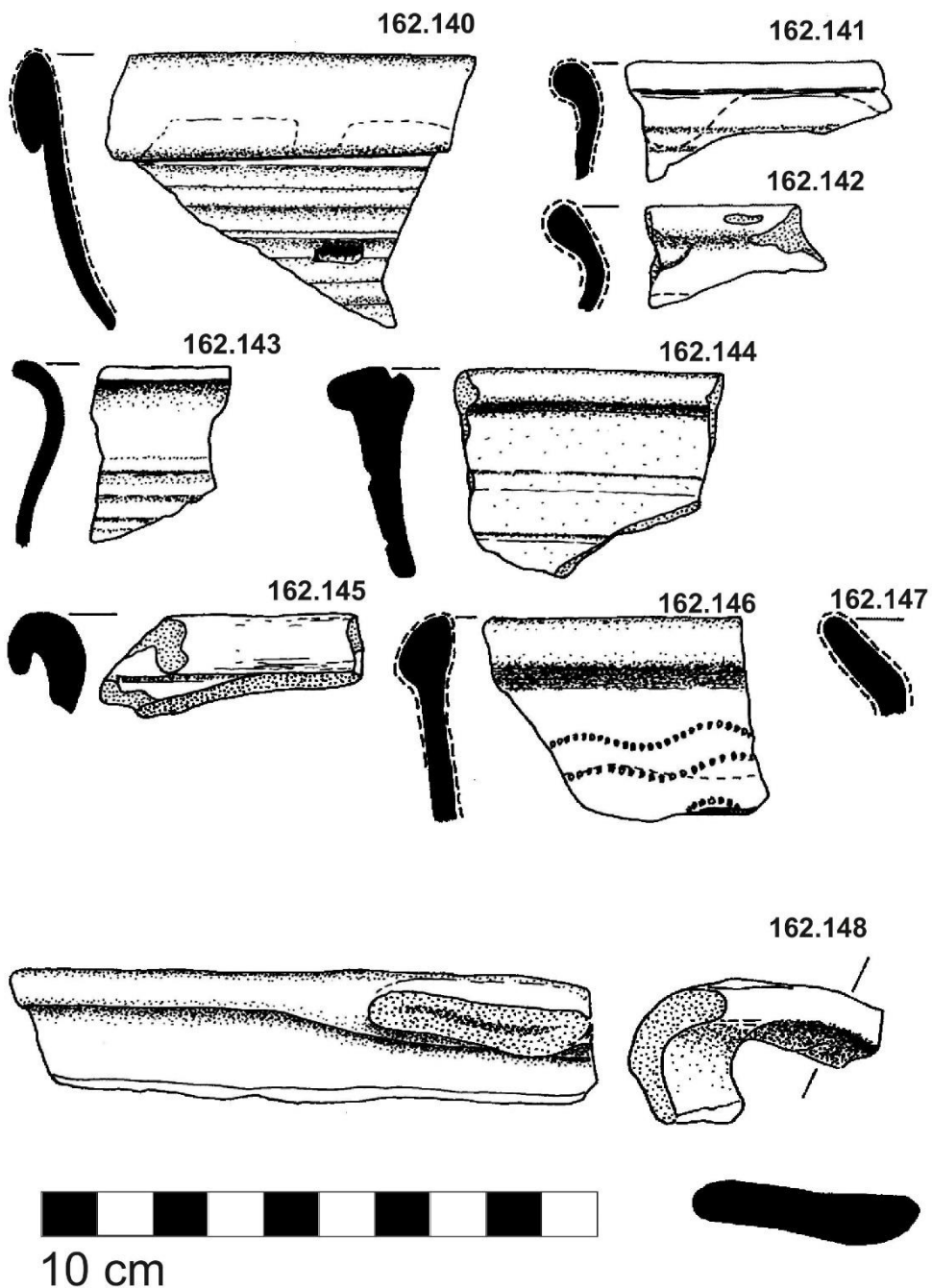

162.183

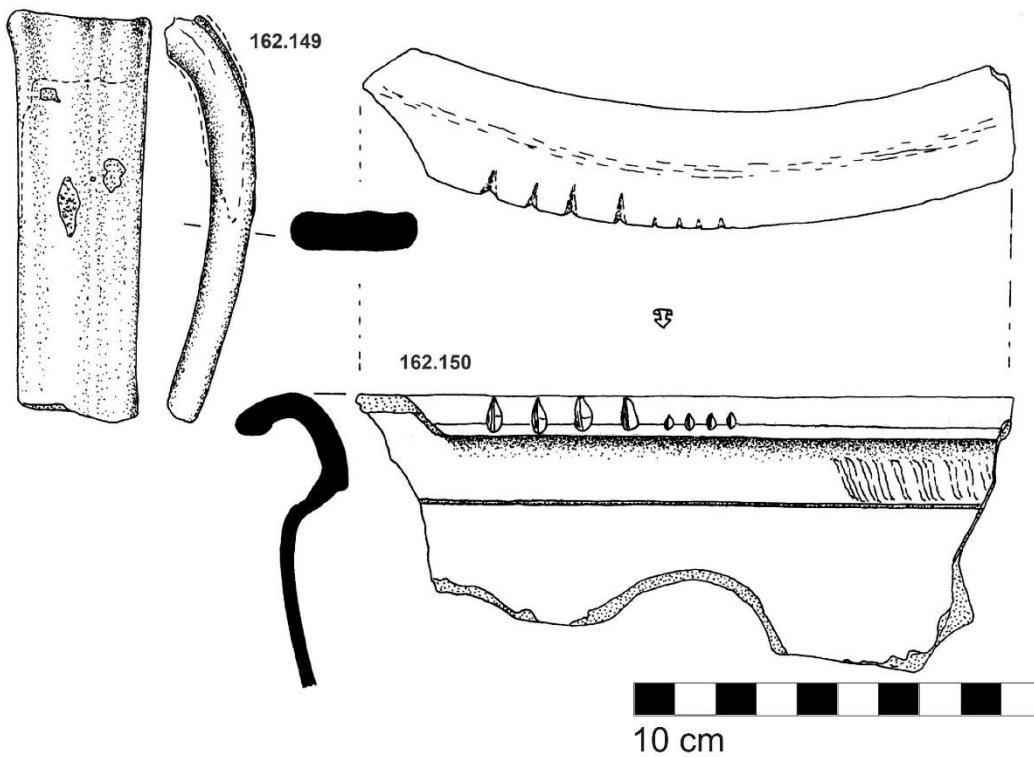

10 cm

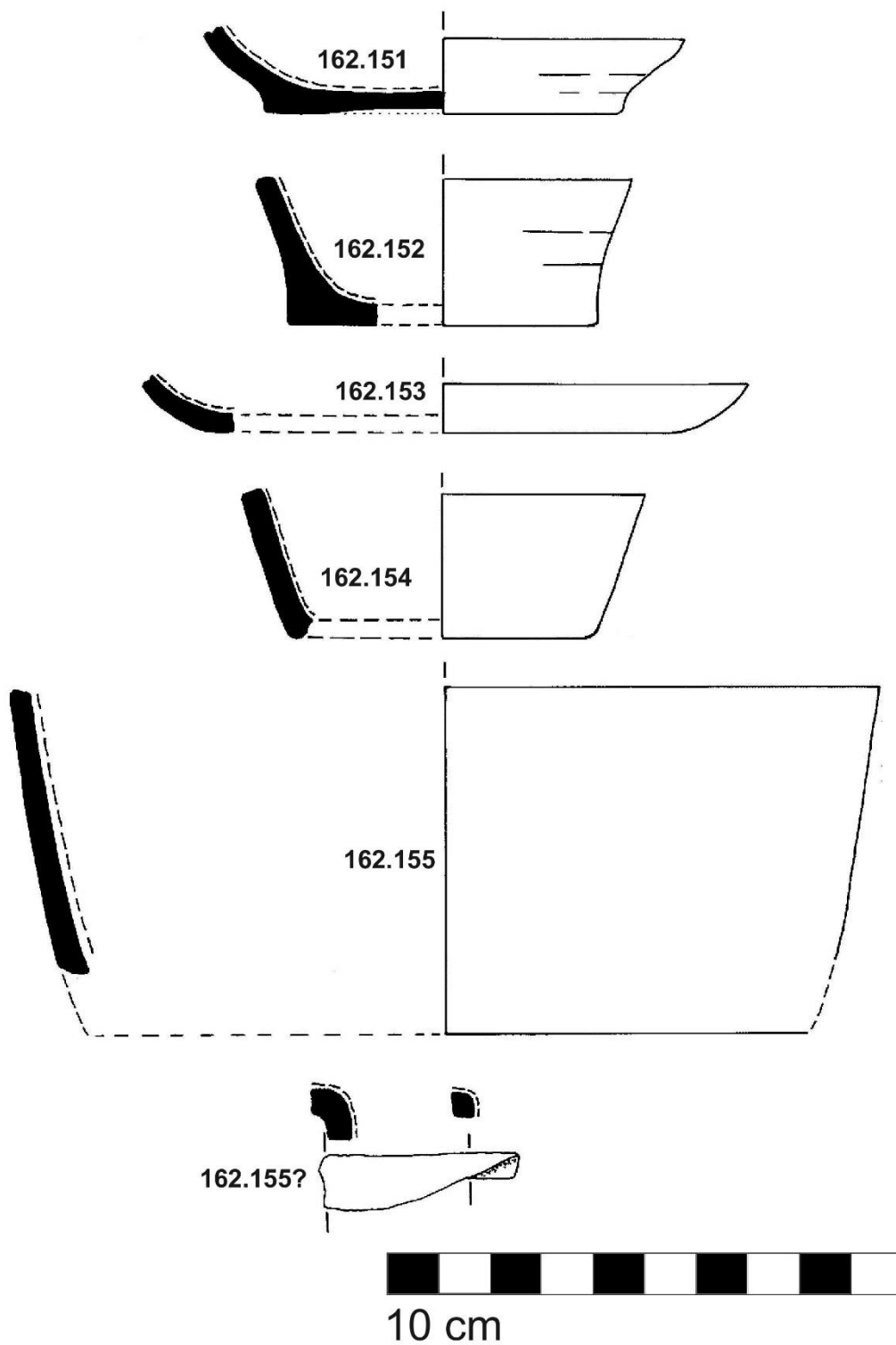
Sáček 37

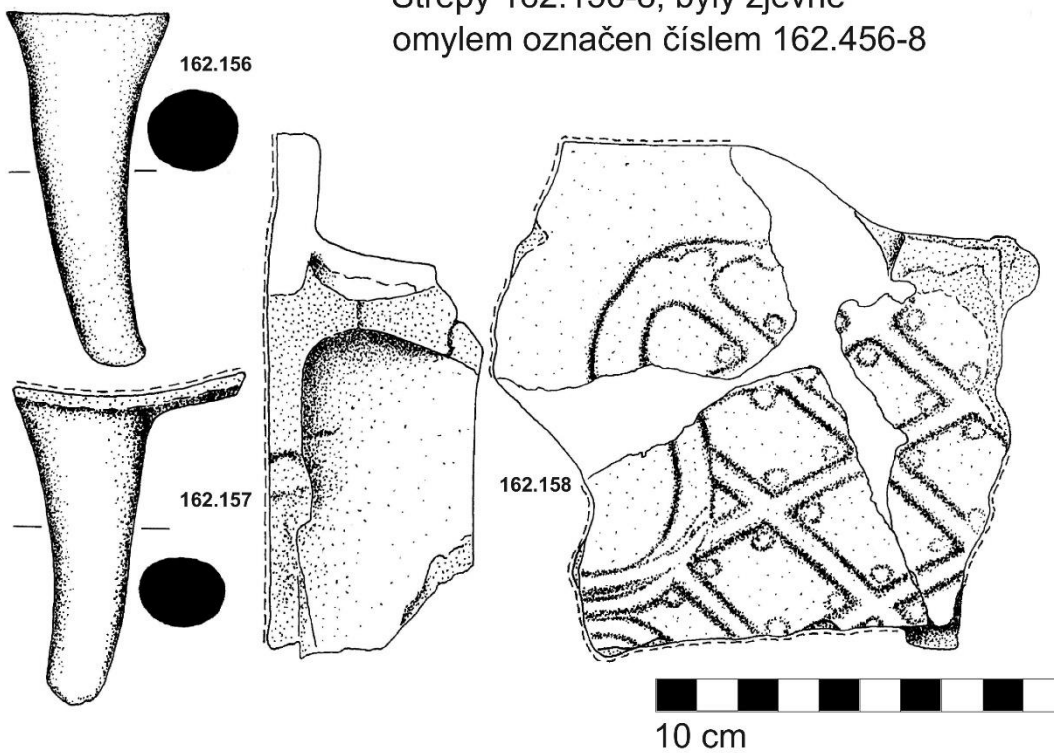
Sáček 37

Sáček 37

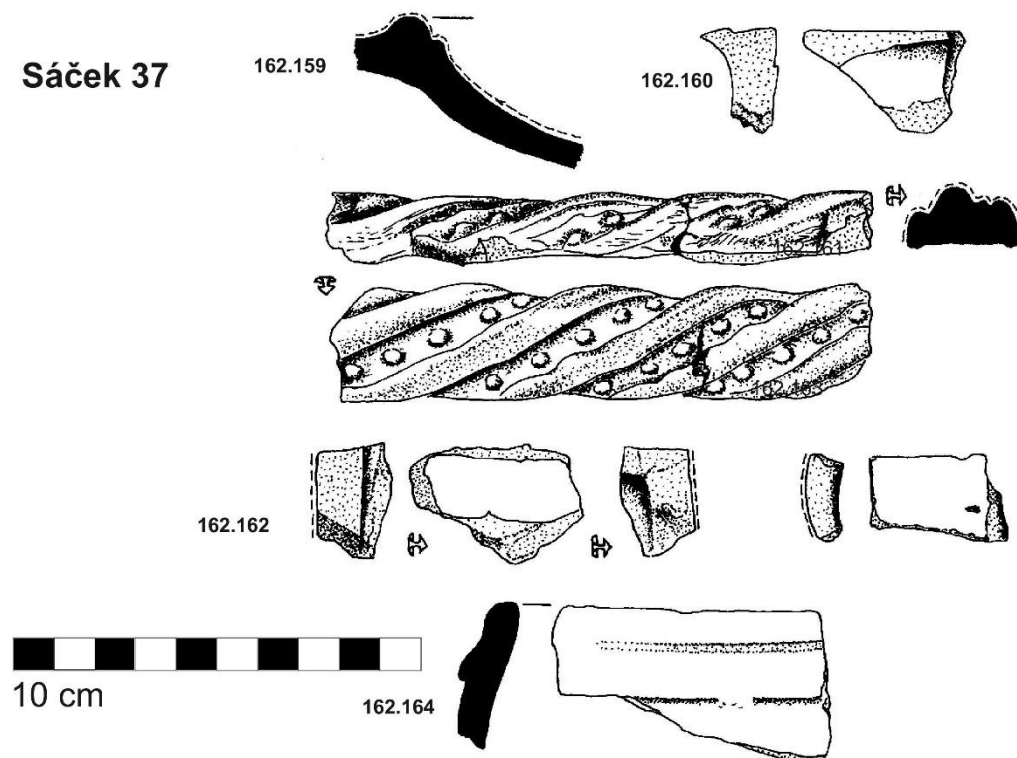

Sáček 37

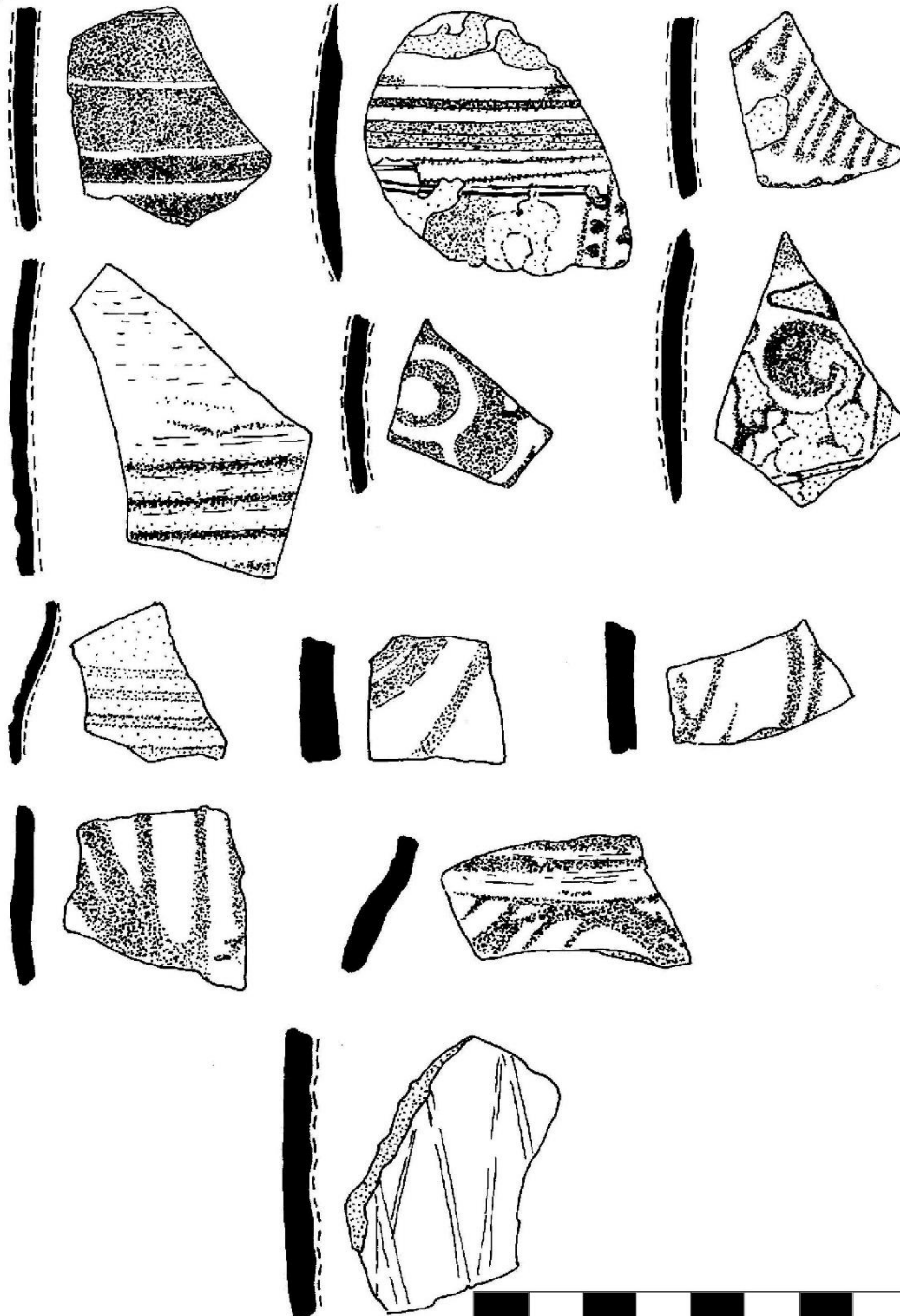
Střepy 162.156-8, byly zjevně
omylem označen číslem 162.456-8

Sáček 37

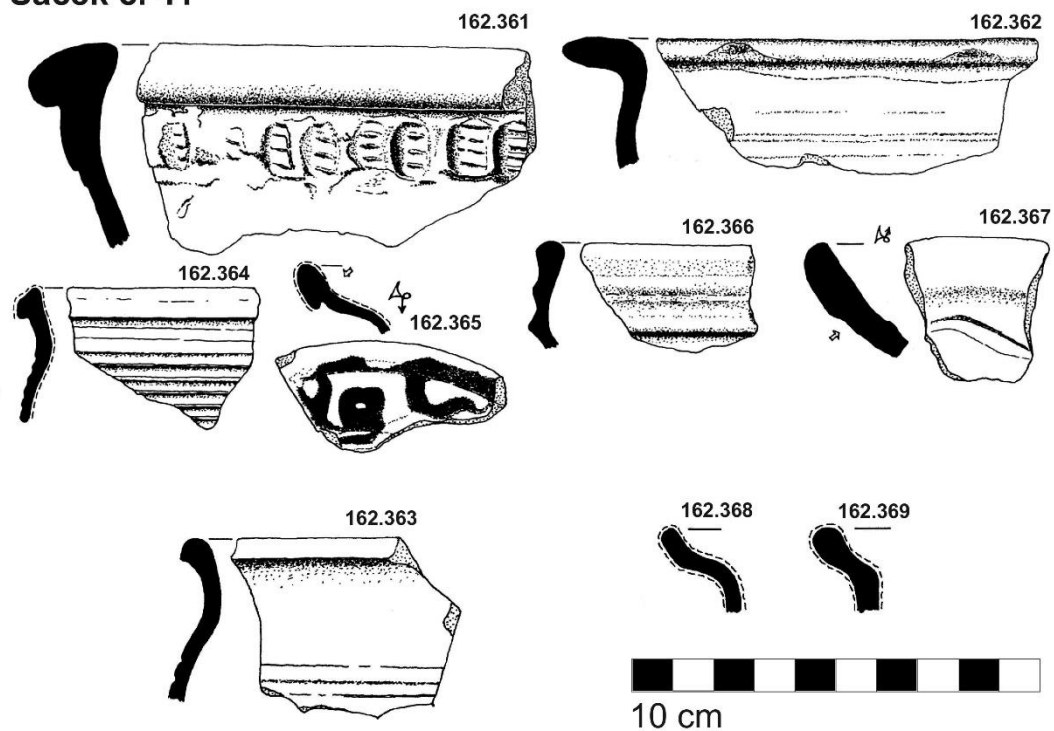
Sáček 37

Neoznačené střepy

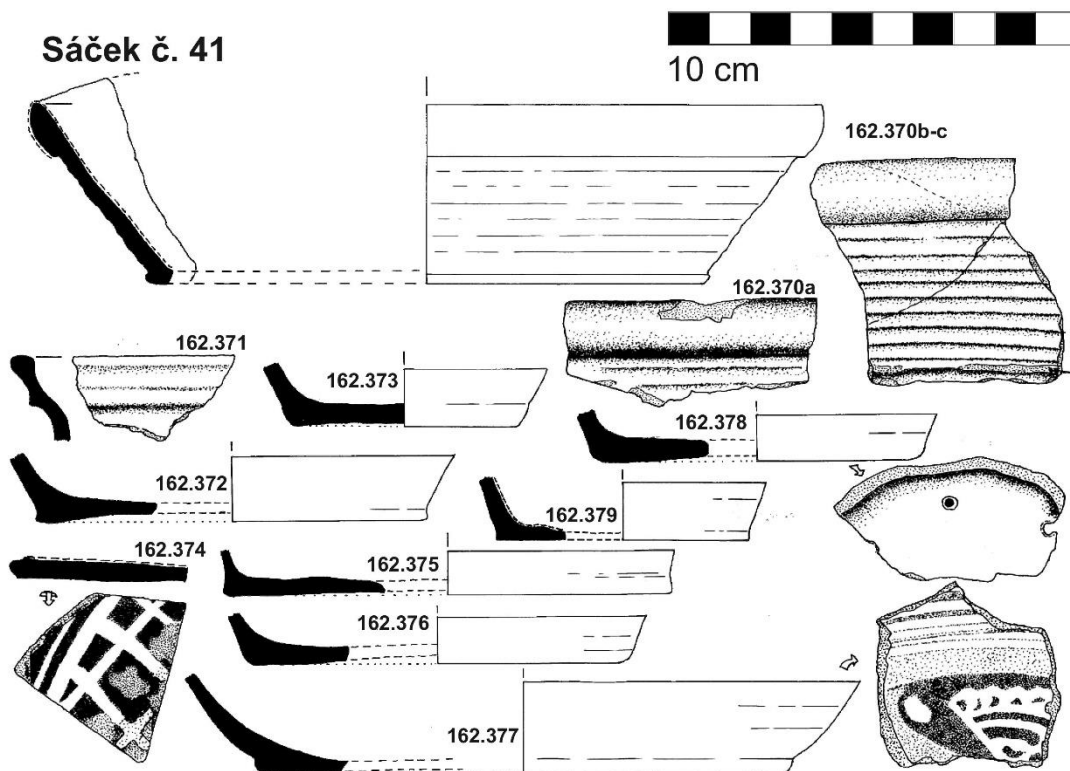

10 cm

Sáček č. 41

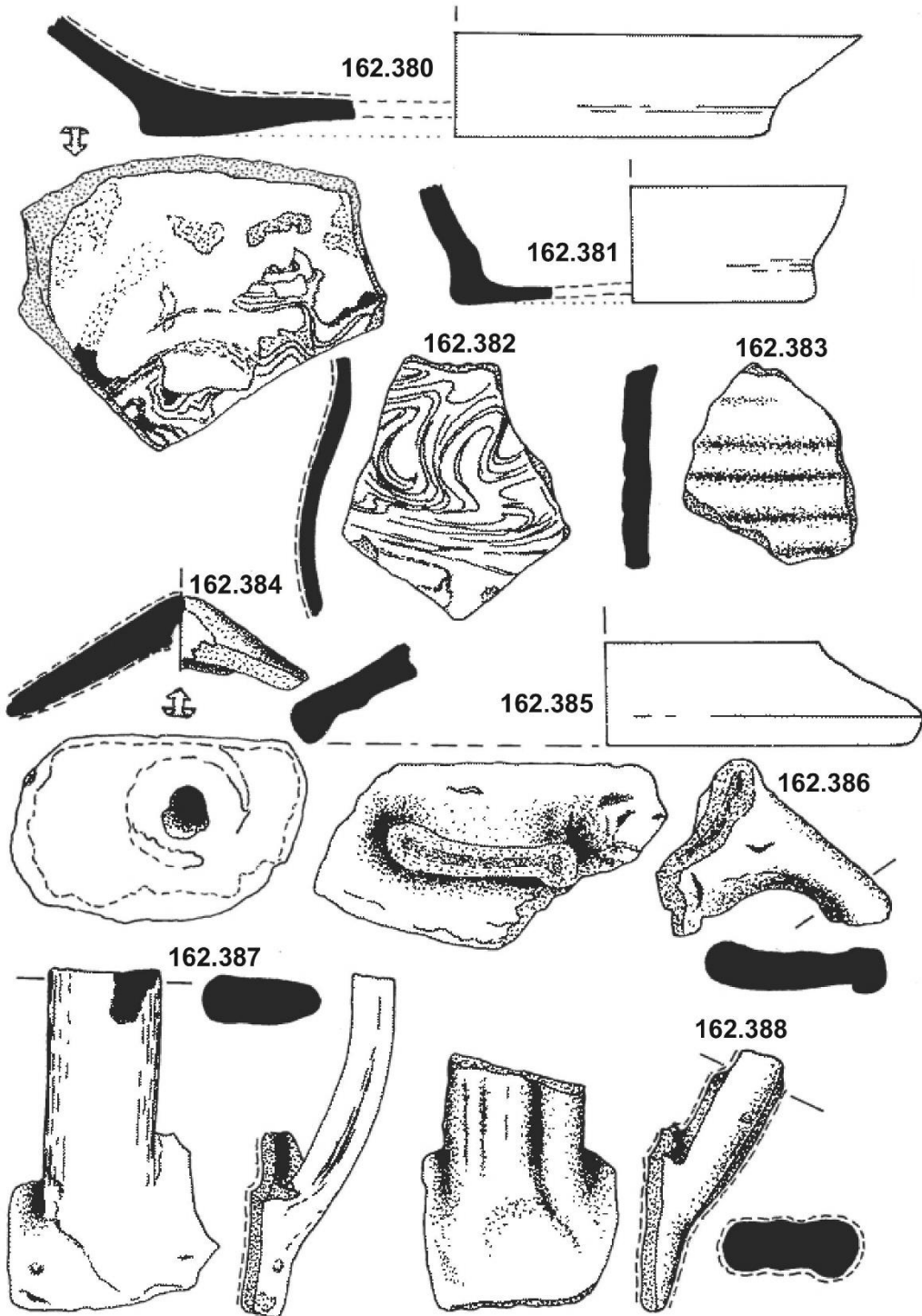

Sáček č. 41

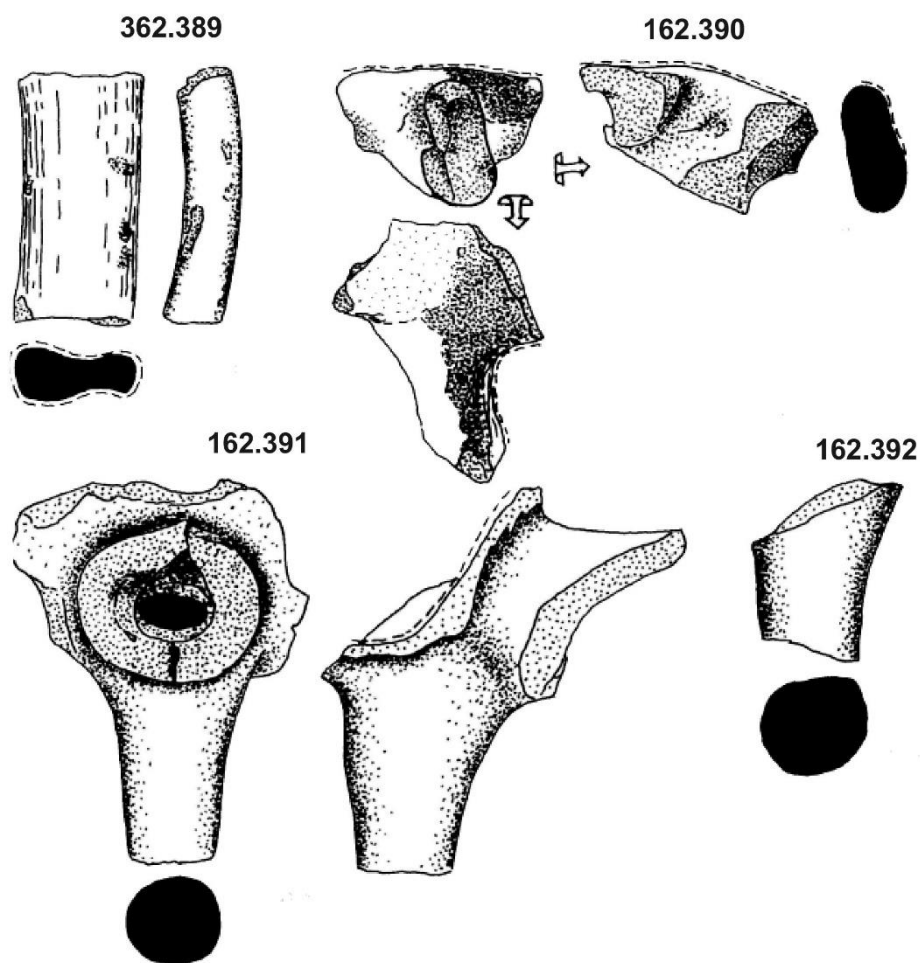

Sáček č. 41

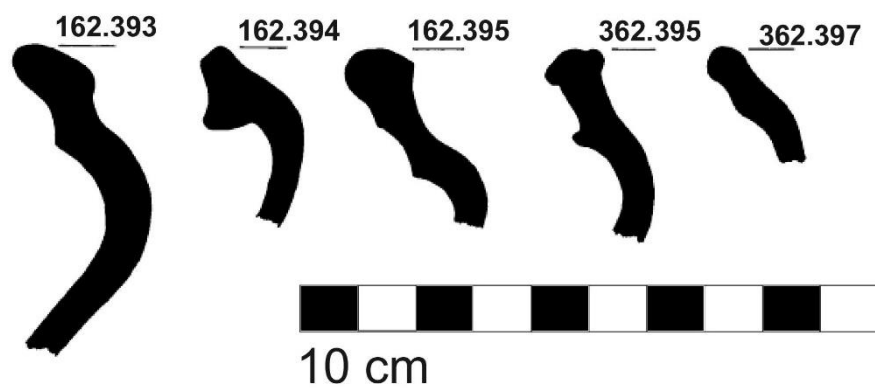
10 cm

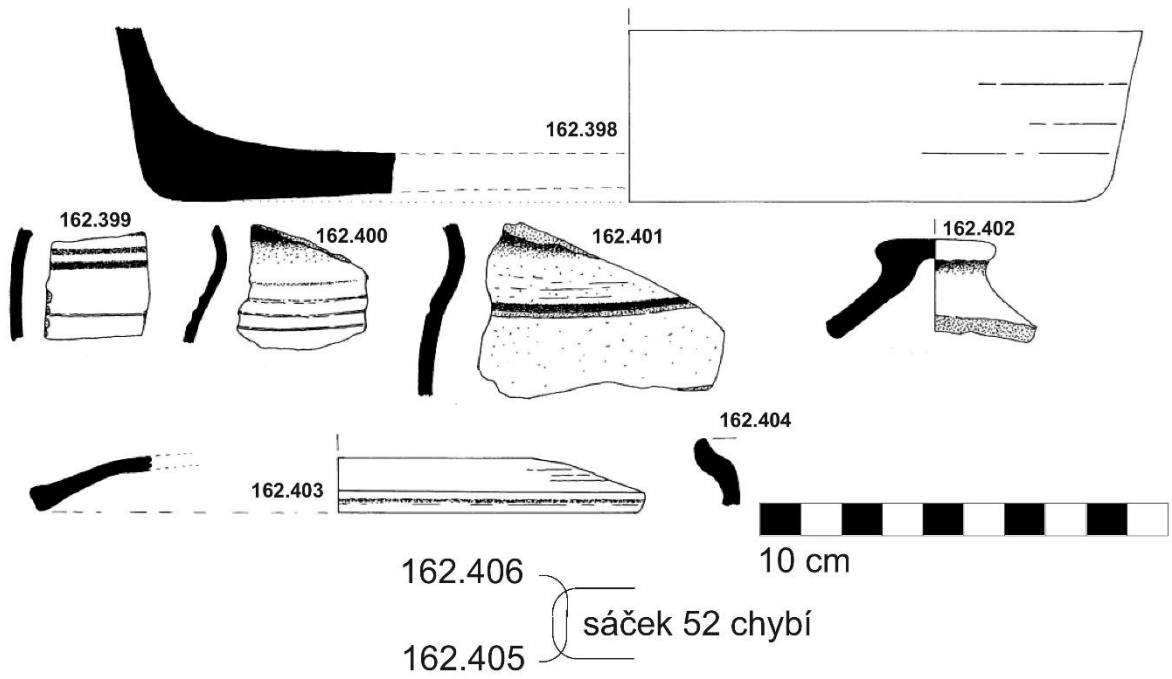
Sáček č. 41

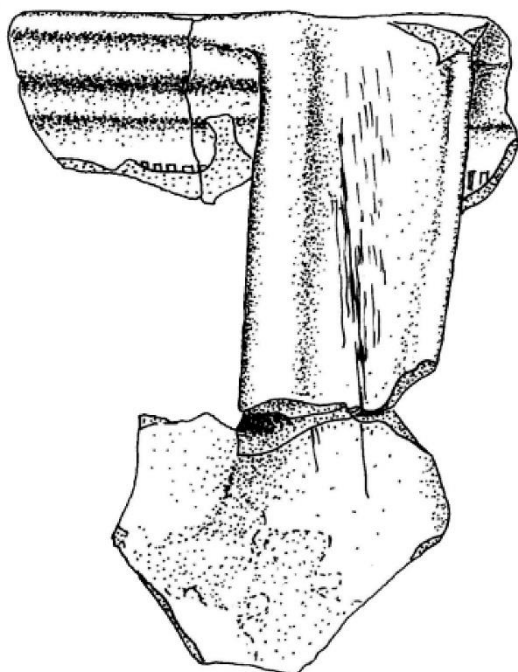
Sáček č. 42

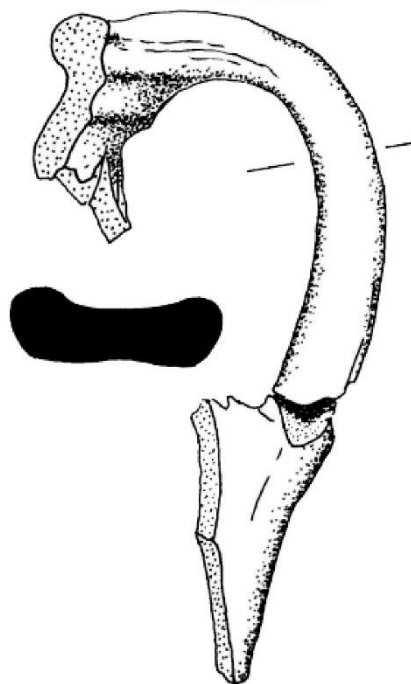
Sáček č. 42

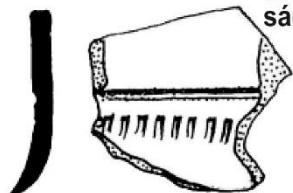
Sáček č. 43

162.185

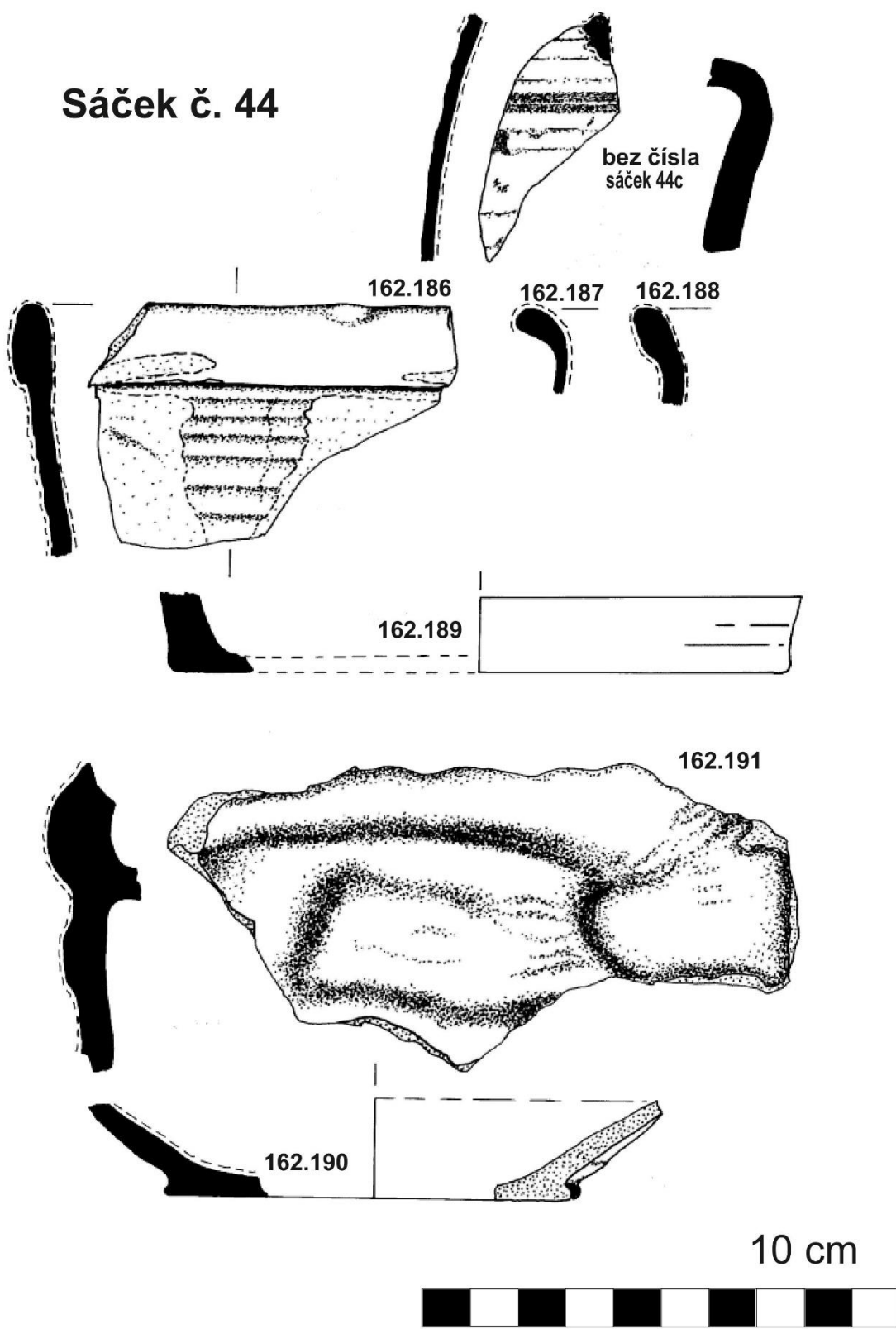

bez čísla
sáček 43c

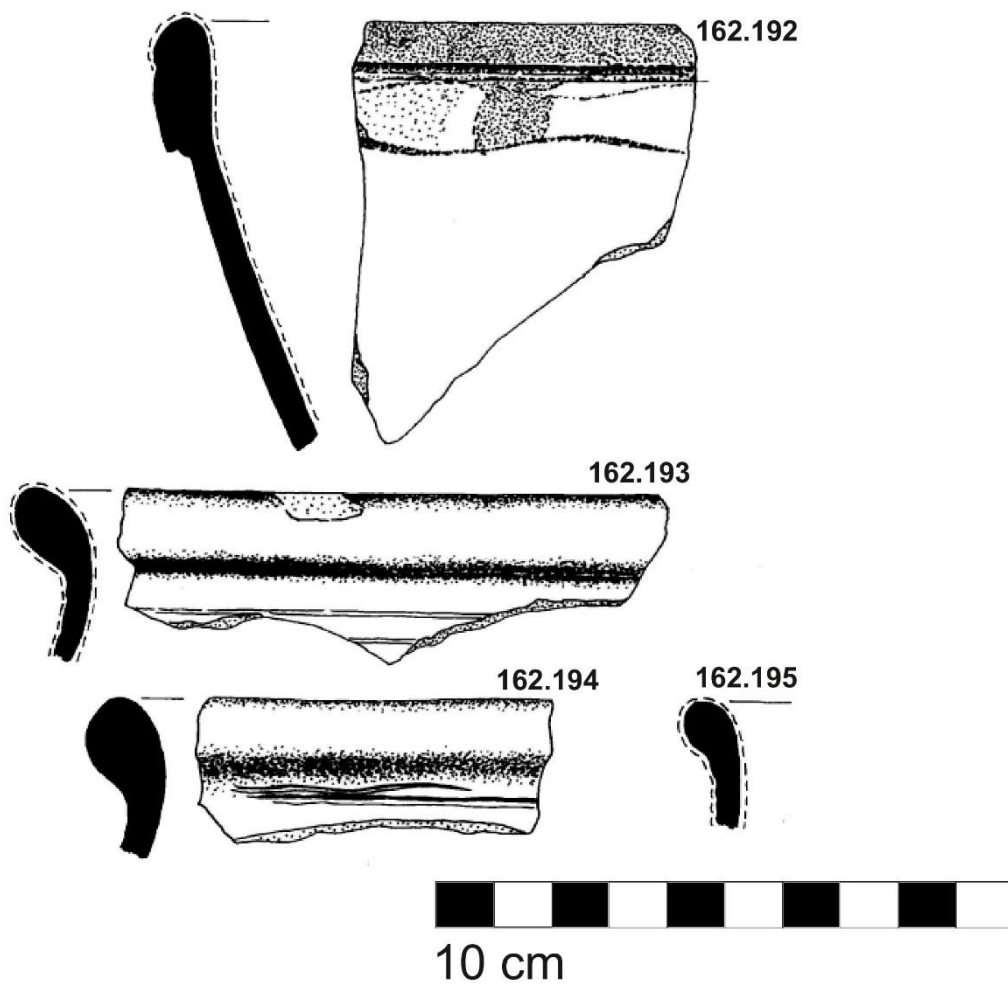

10 cm

Sáček č. 44

Sáček č. 45

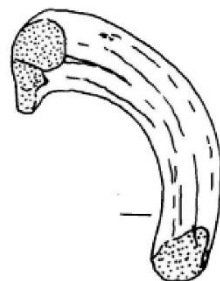
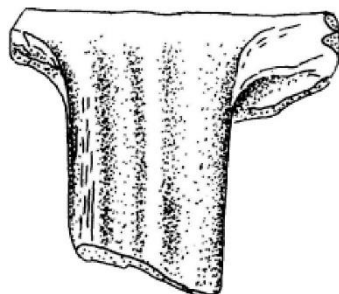

Sáček č. 45

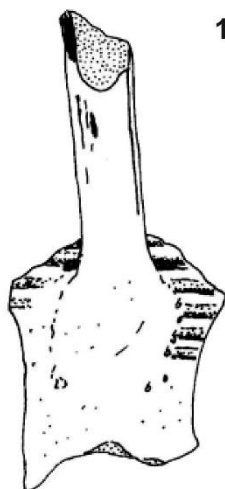

10 cm

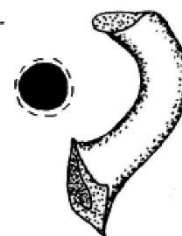
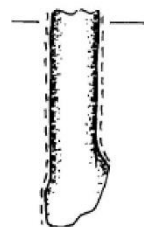
162.196

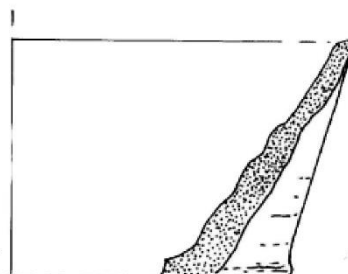
162.197

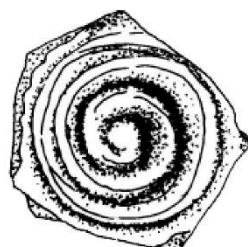
162.198

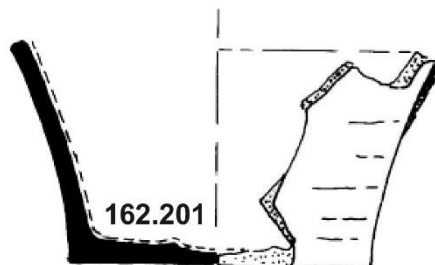
162.199

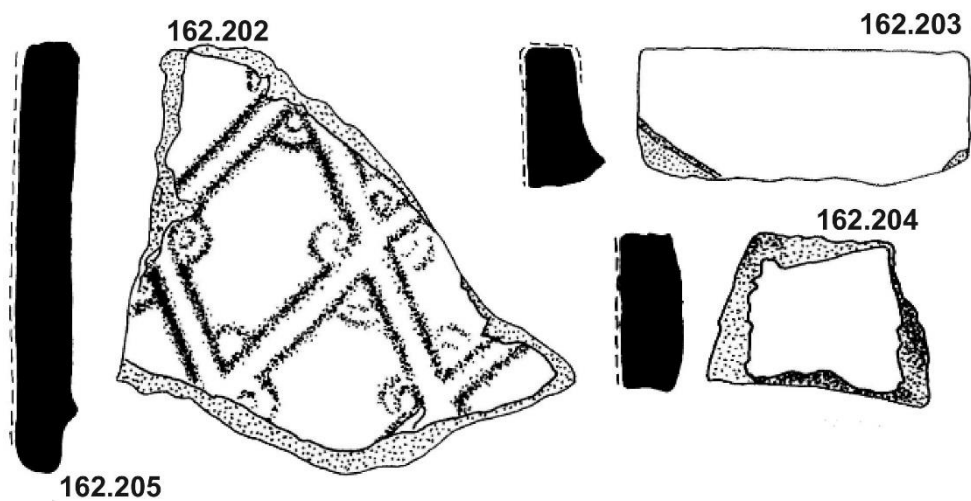
162.200

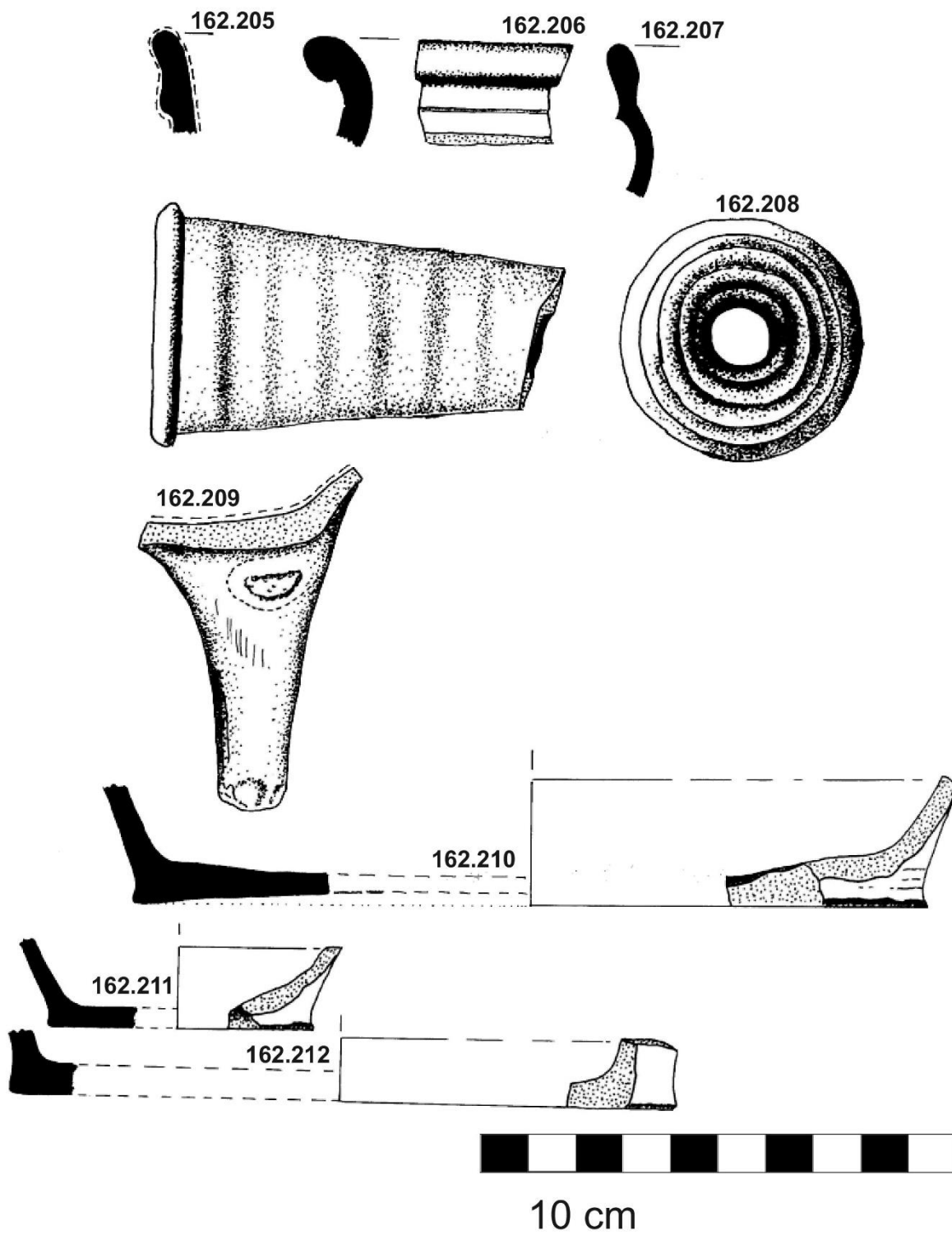
162.201

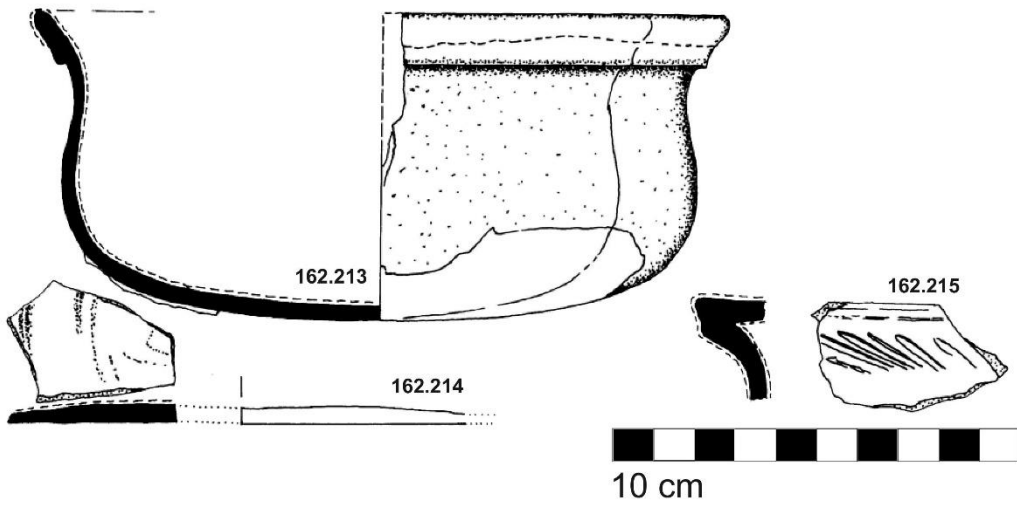
Sáček č. 45

Sáček 46

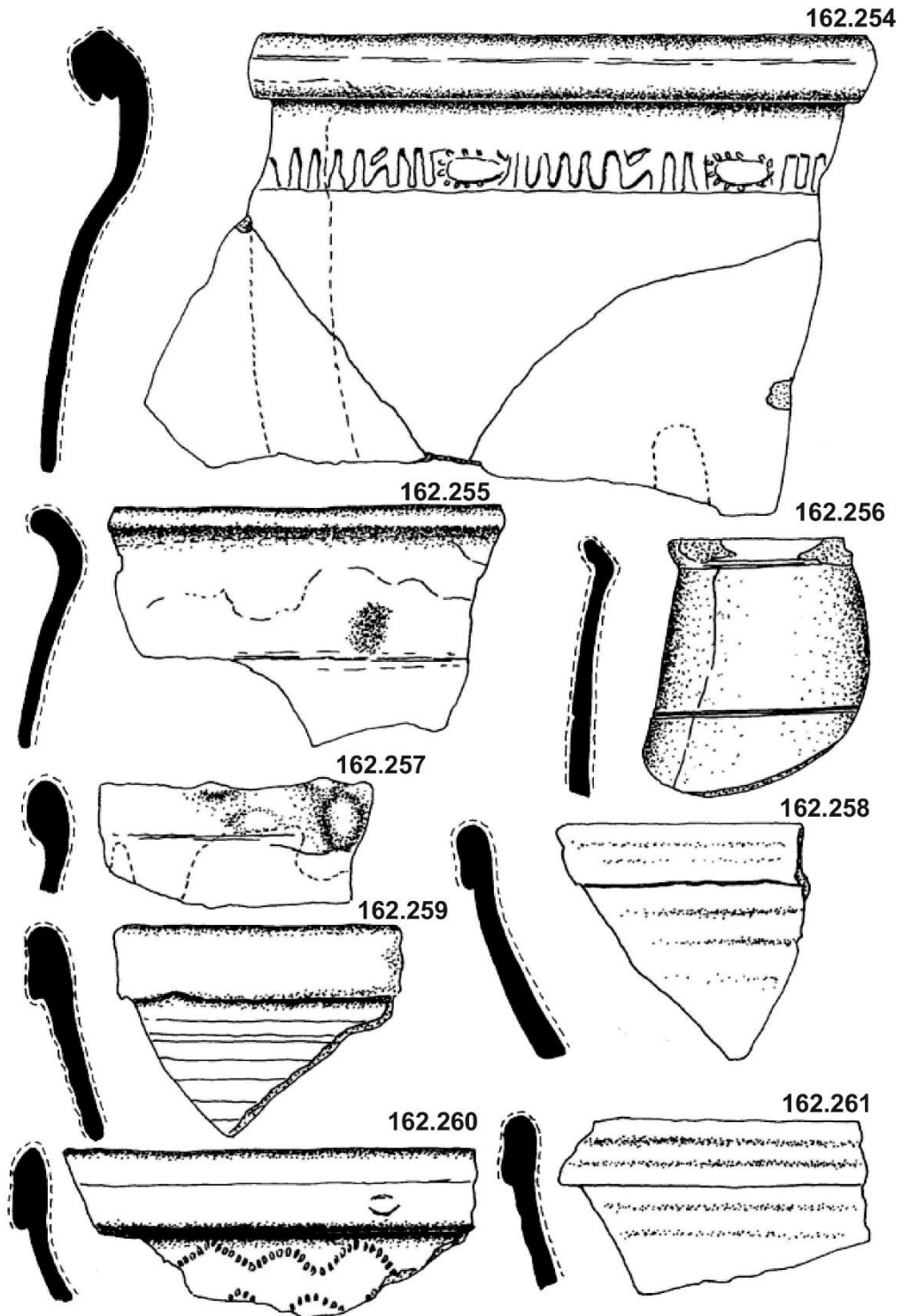
Sáček 47

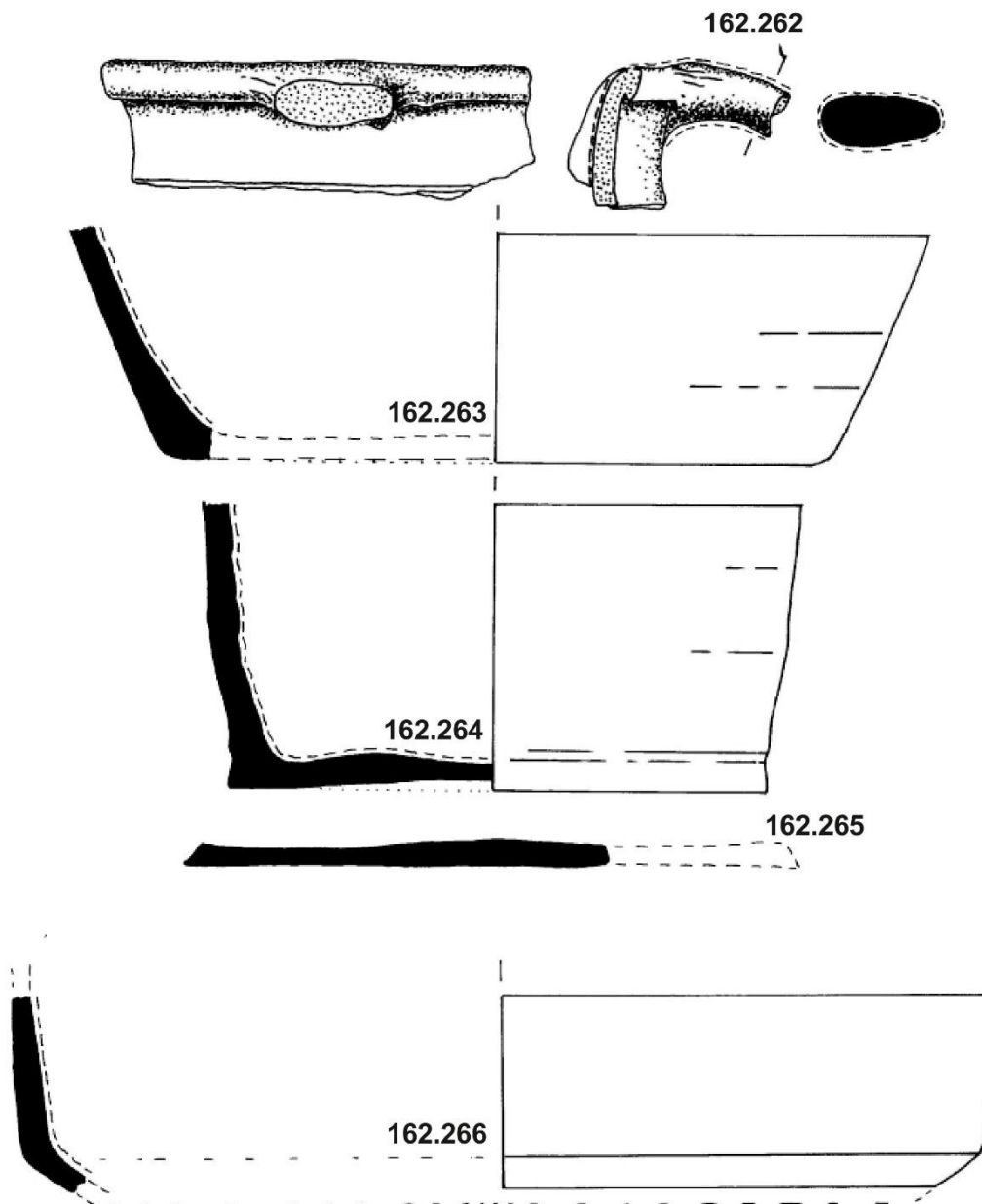
Sáček 49

10 cm

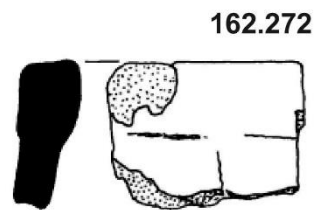
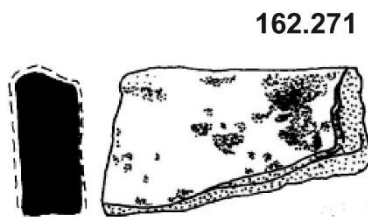
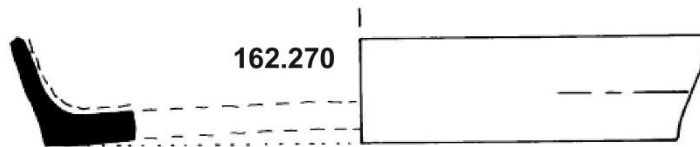
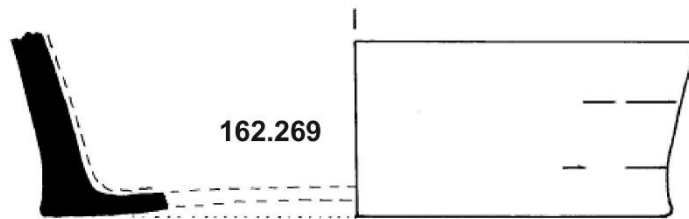
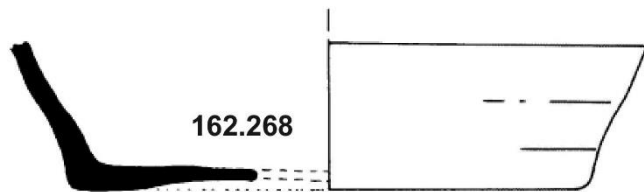
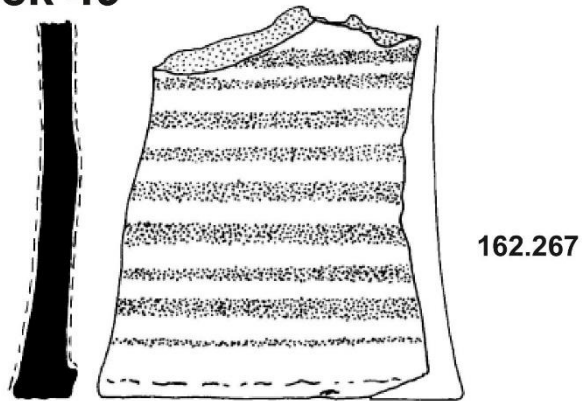

Sáček 49

10 cm

Sáček 49

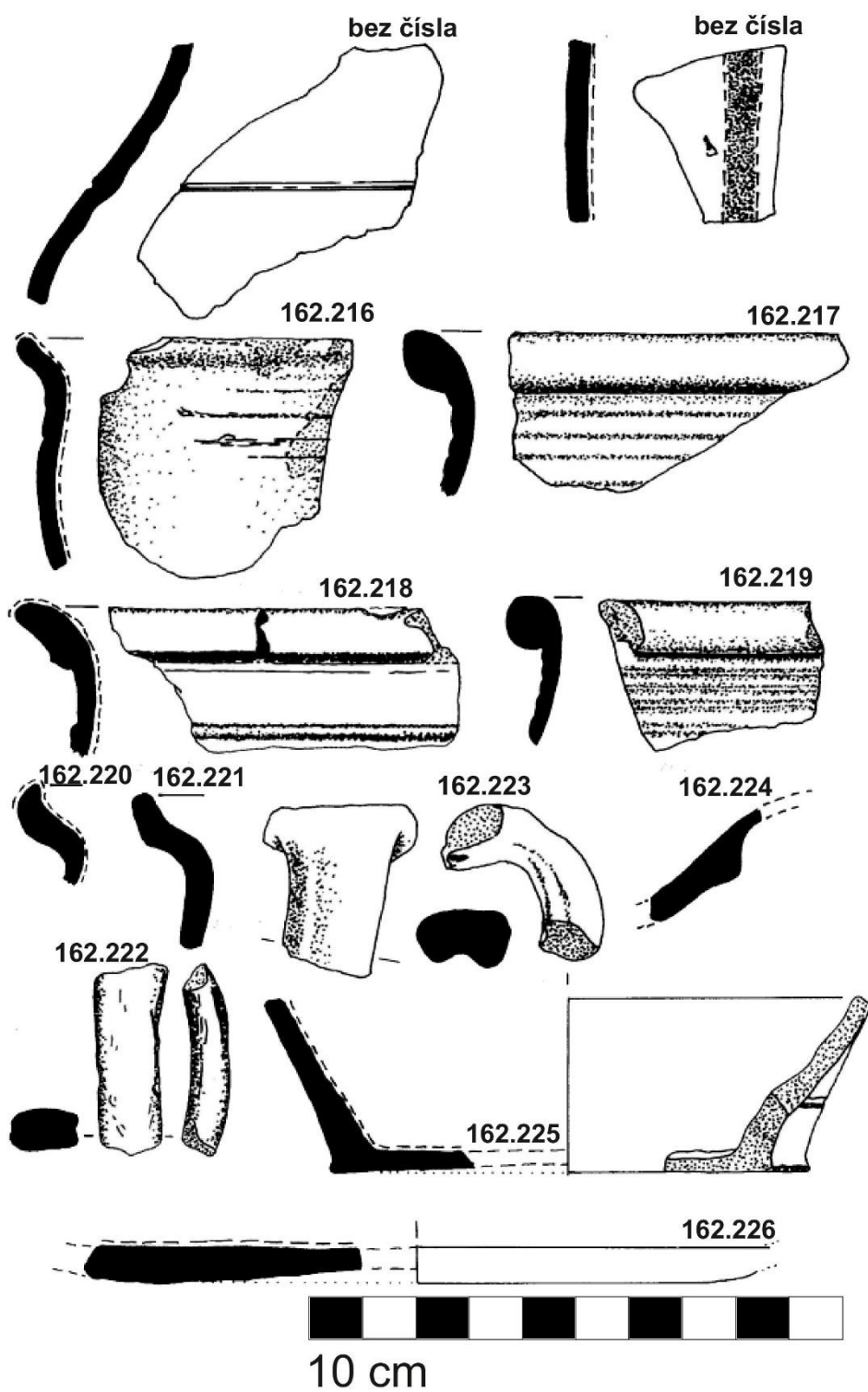
162.273

162.274

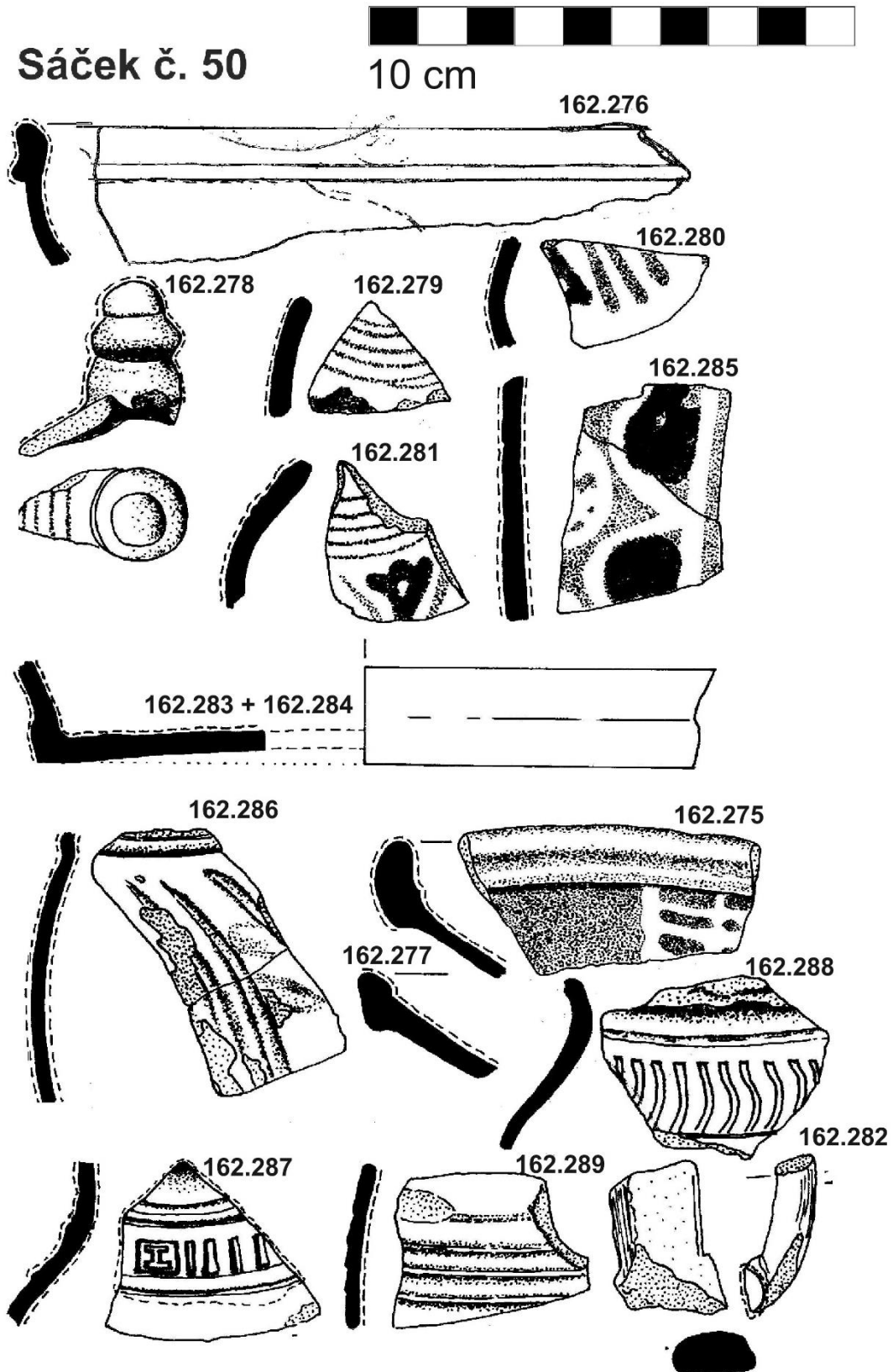
stavební materiál - nekrelesno

10 cm

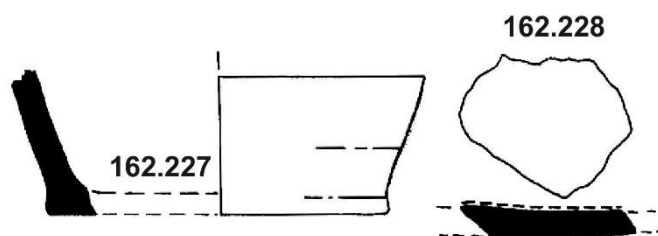
Sáček 51

Obr. 19 – kresebná dokumentace keramických kusů studny - Kresba keramiky: Linda Pilzová, graficky upravil v CorelDraw J. Kubát.

Sáček č. 51

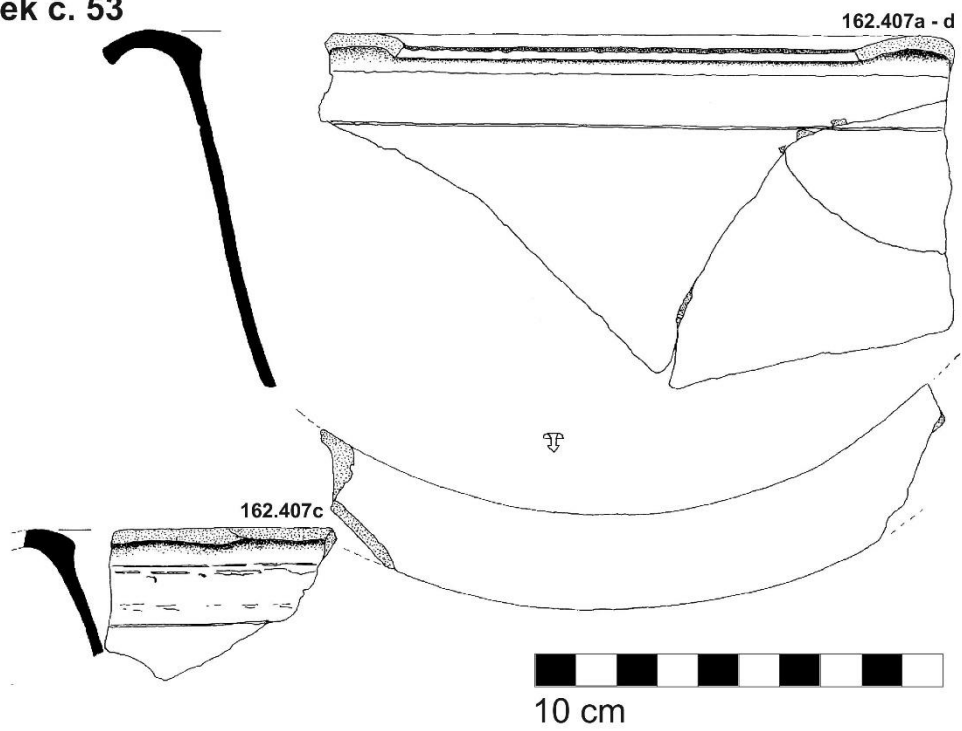

162.216-162.226 - součást rozboru jímky

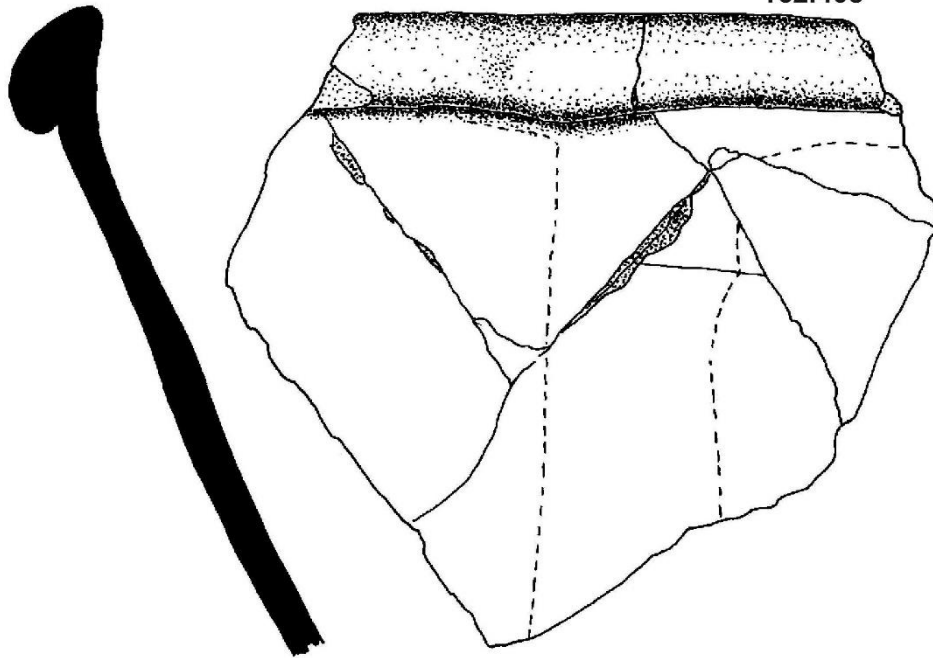
10 cm

Sáček č. 53

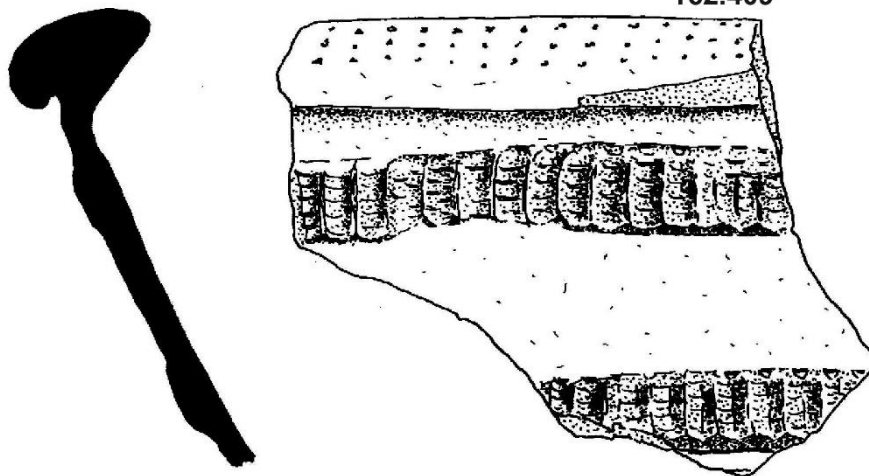

Sáček č. 53

162.408

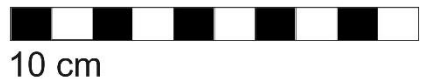

162.409

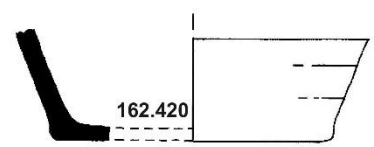
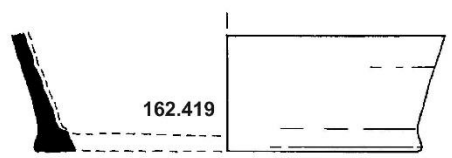
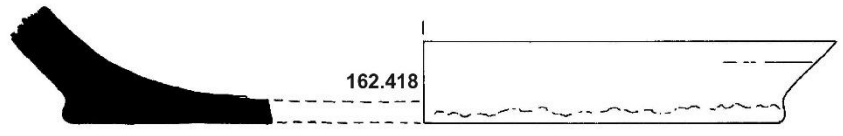
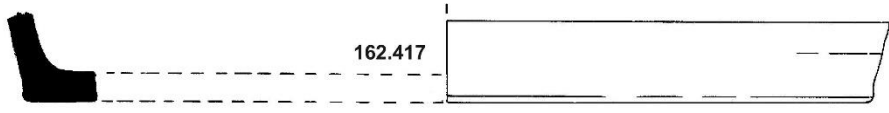
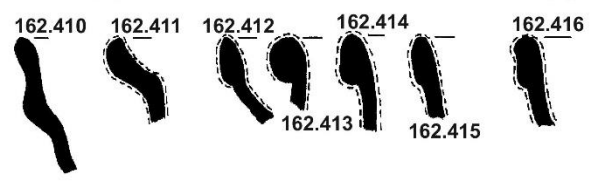

10 cm

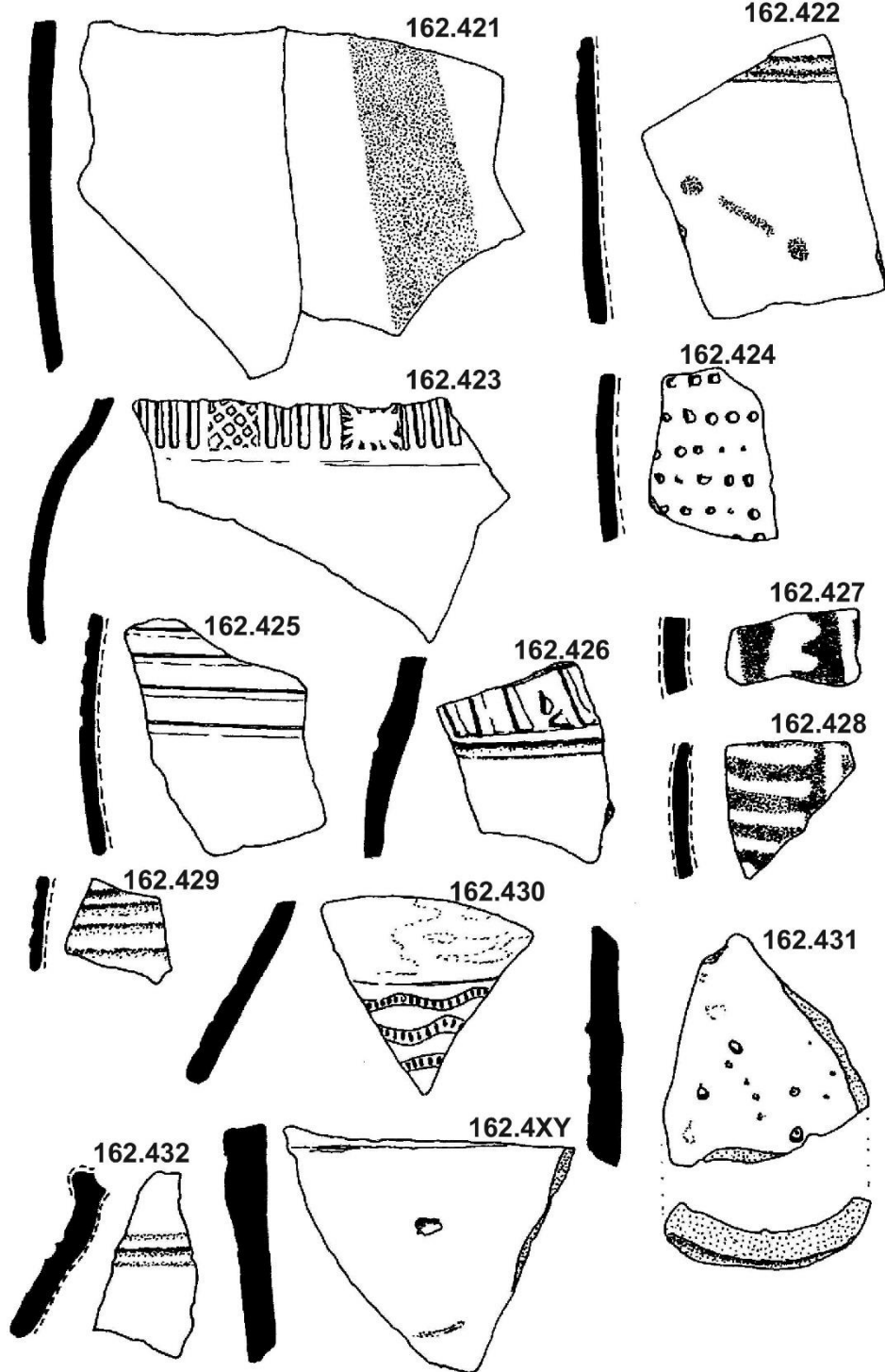
Sáček č. 53

10 cm

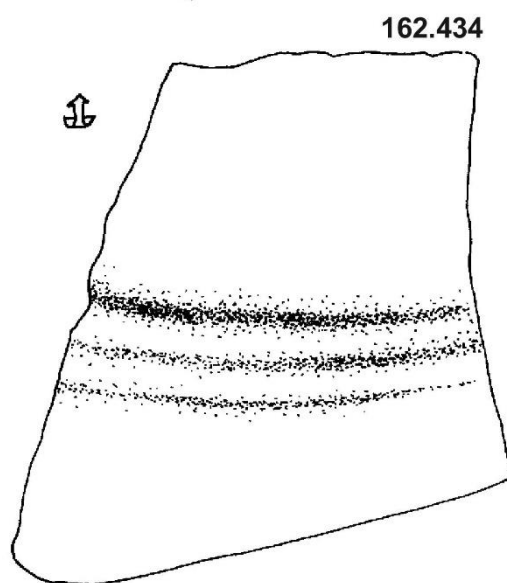
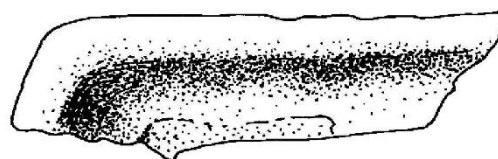
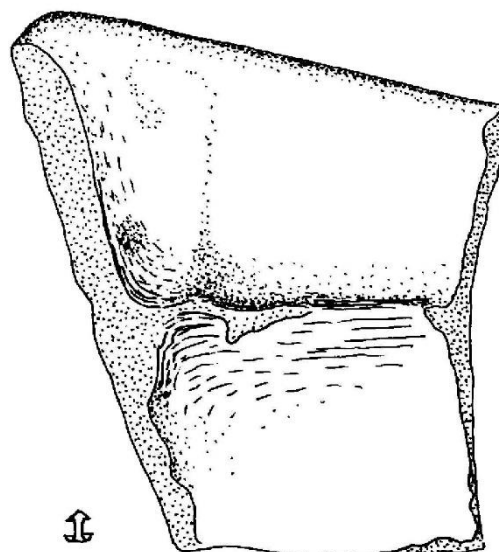
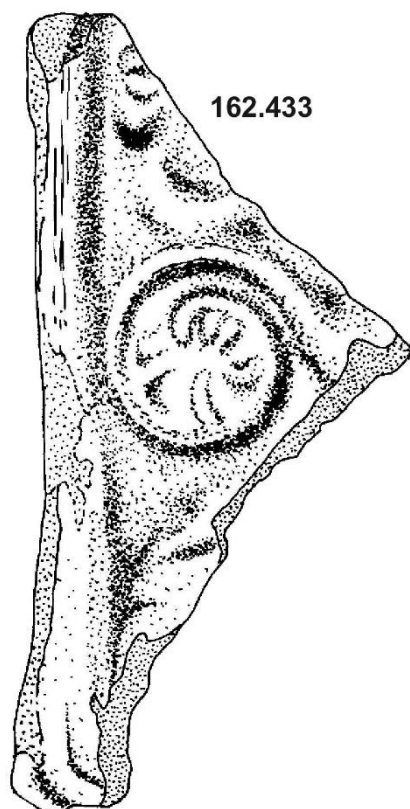

Sáček č. 53

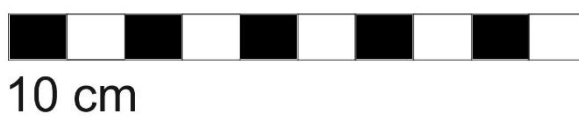
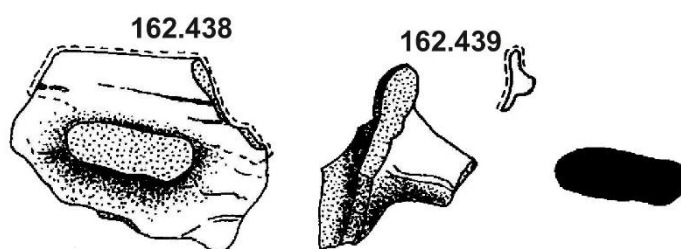
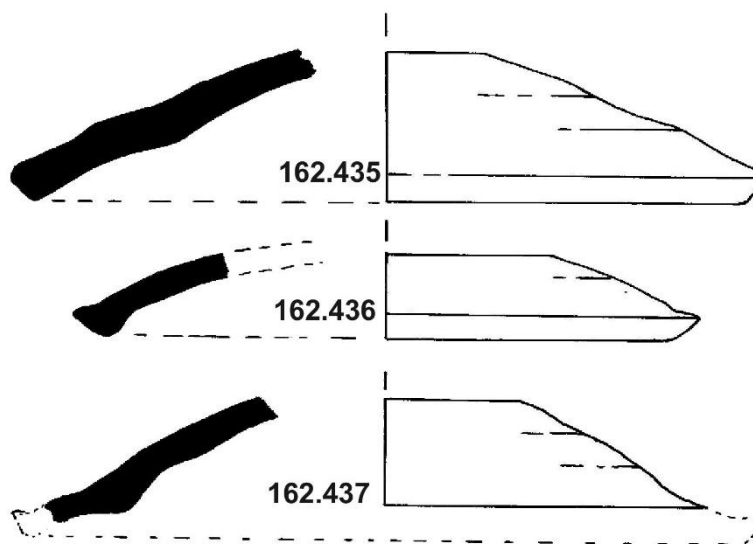
10 cm

Sáček č. 53

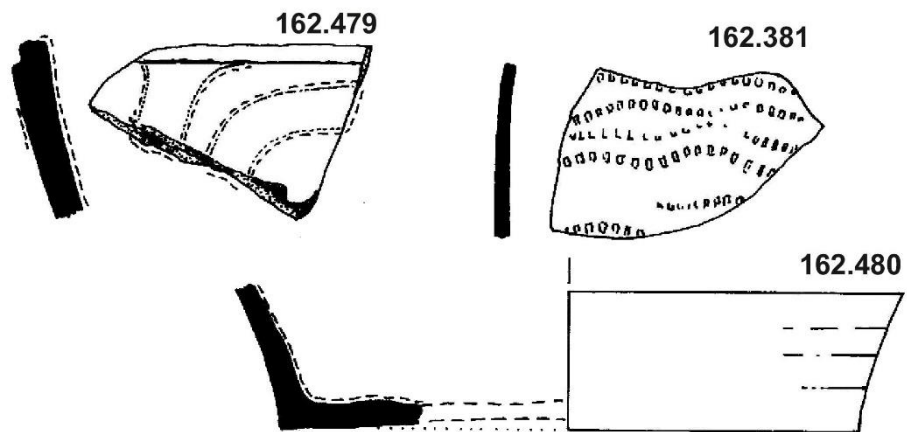

10 cm

Sáček č. 53

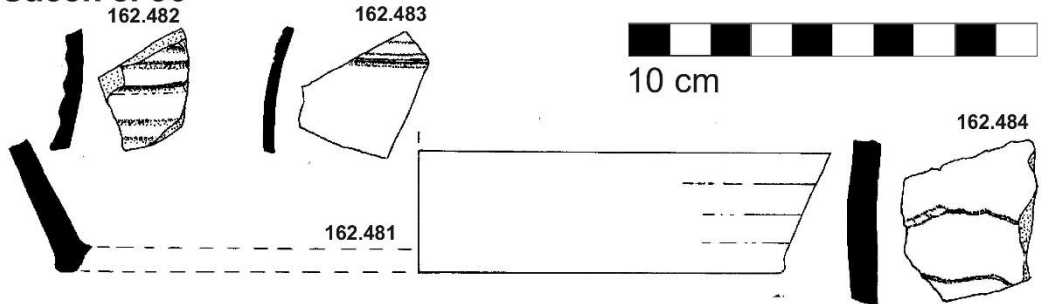

Sáček č. 56

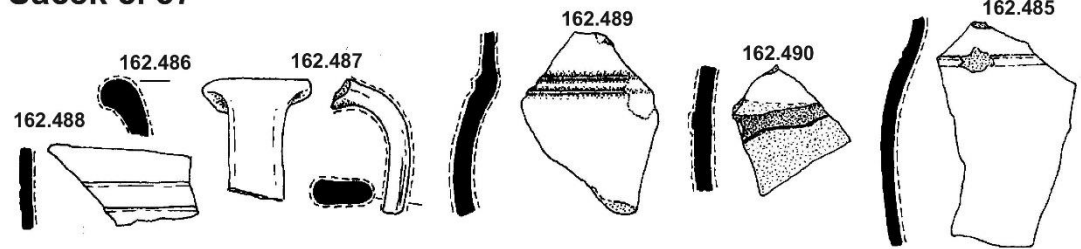

10 cm

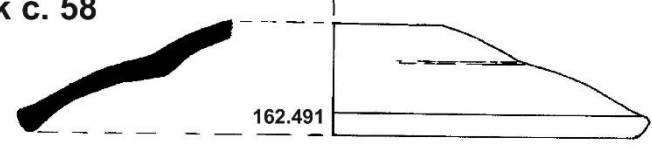
Sáček č. 56

Sáček č. 57

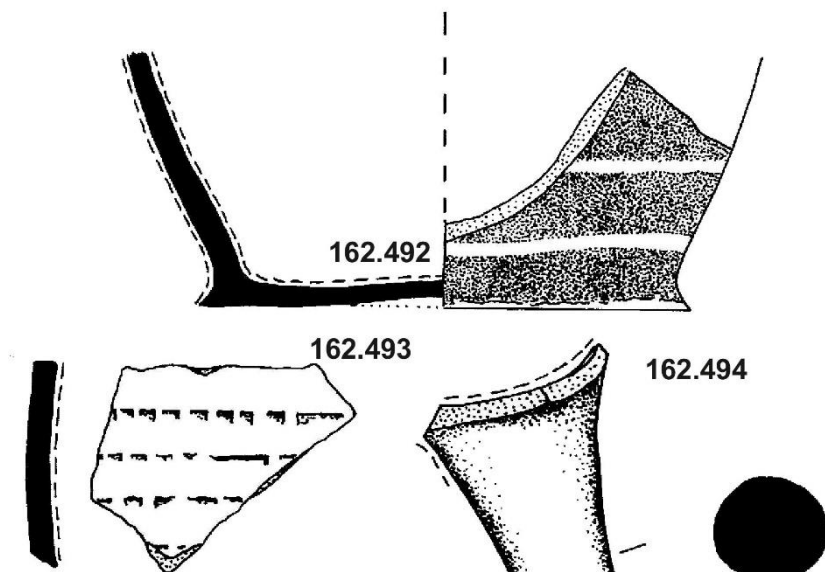
Sáček č. 58

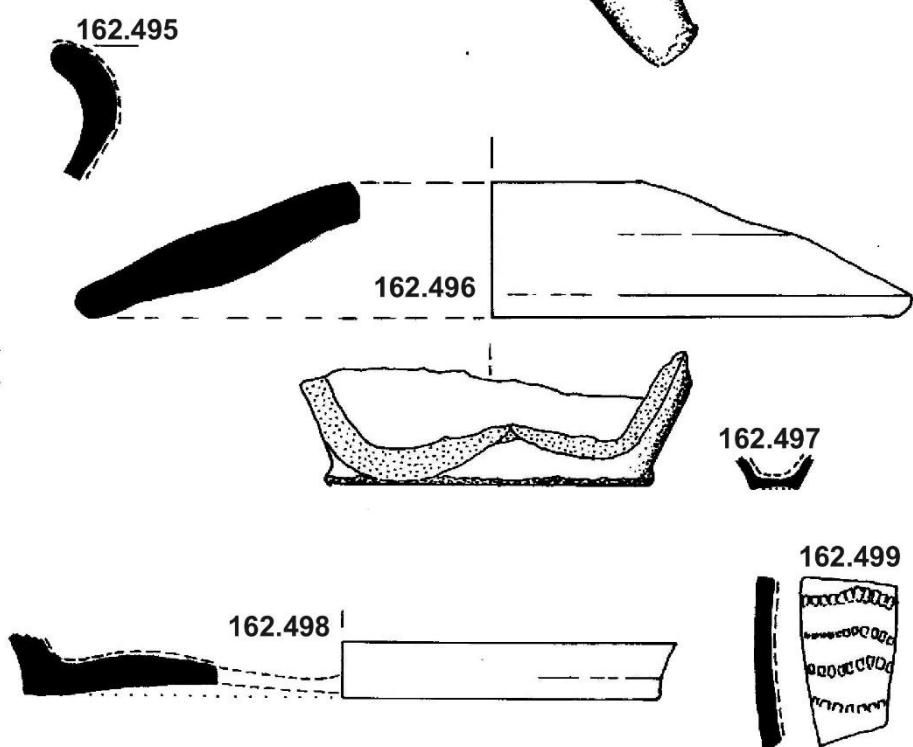
Sáček č. 58

10 cm

Sáček č. 59

Sáček č. 59

162.503

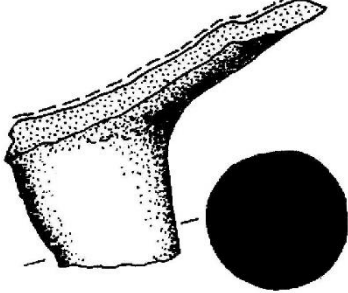
nekresleno

162.505

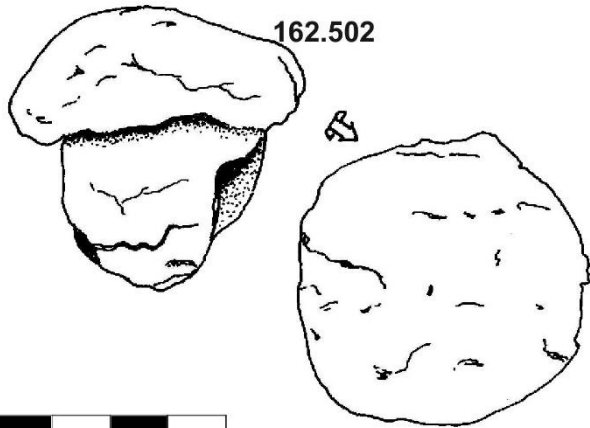
162.500

162.501

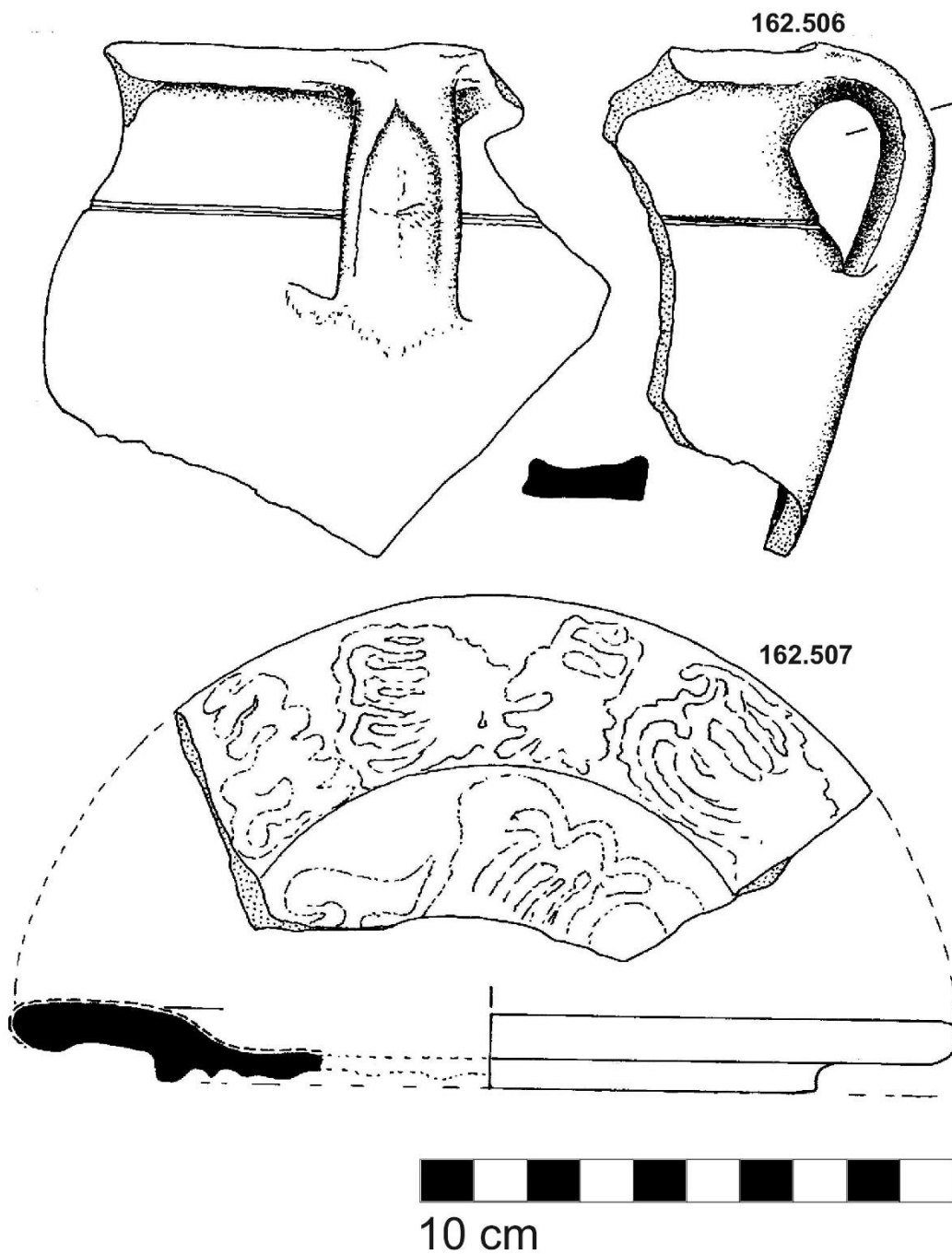

162.502

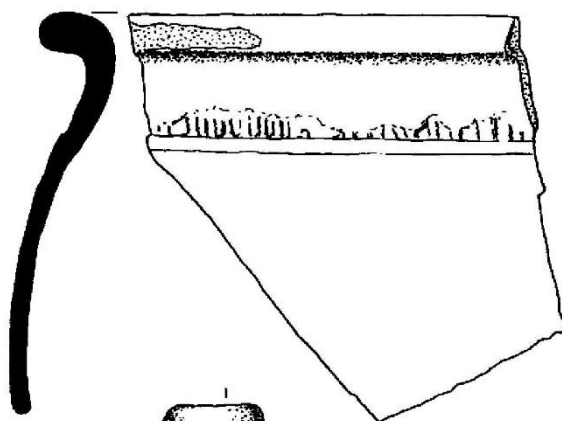
10 cm

Sáček č. 61

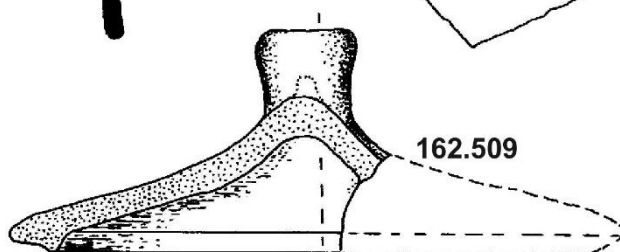

Sáček č. 61

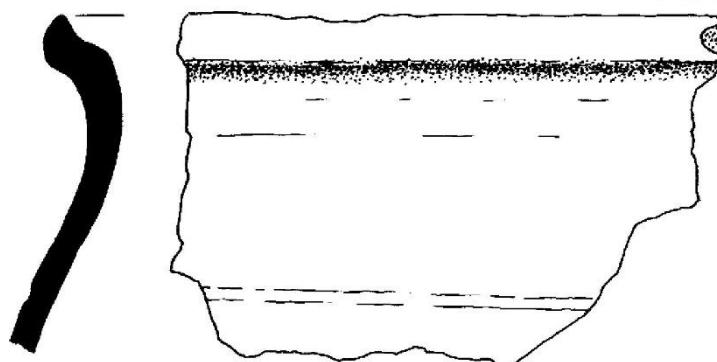
162.508

162.509

162.510

162.511

162.512

162.513

162.514

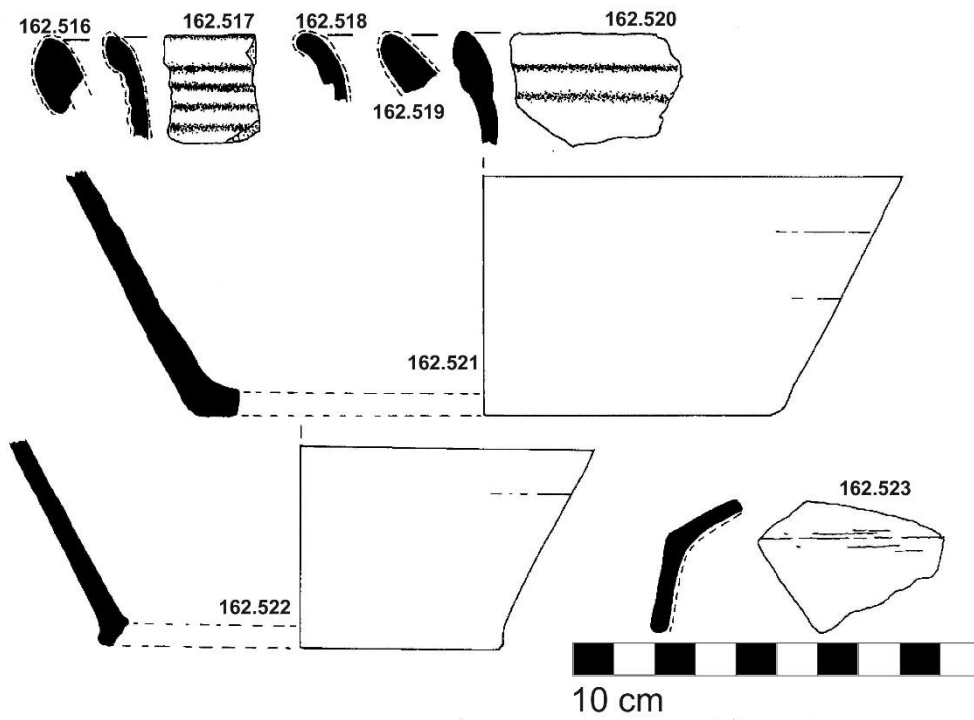

162.515

10 cm

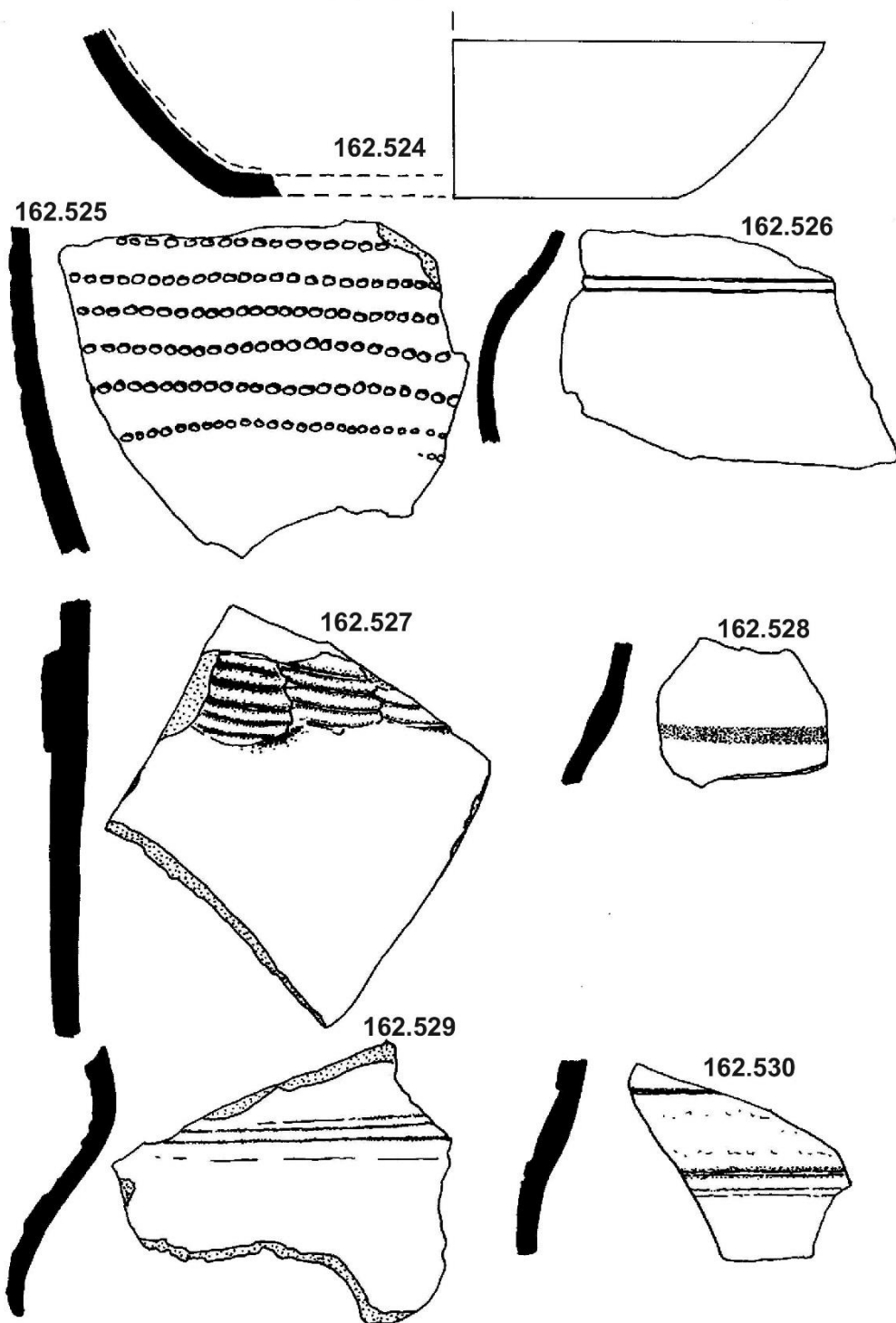
Sáček č. 61

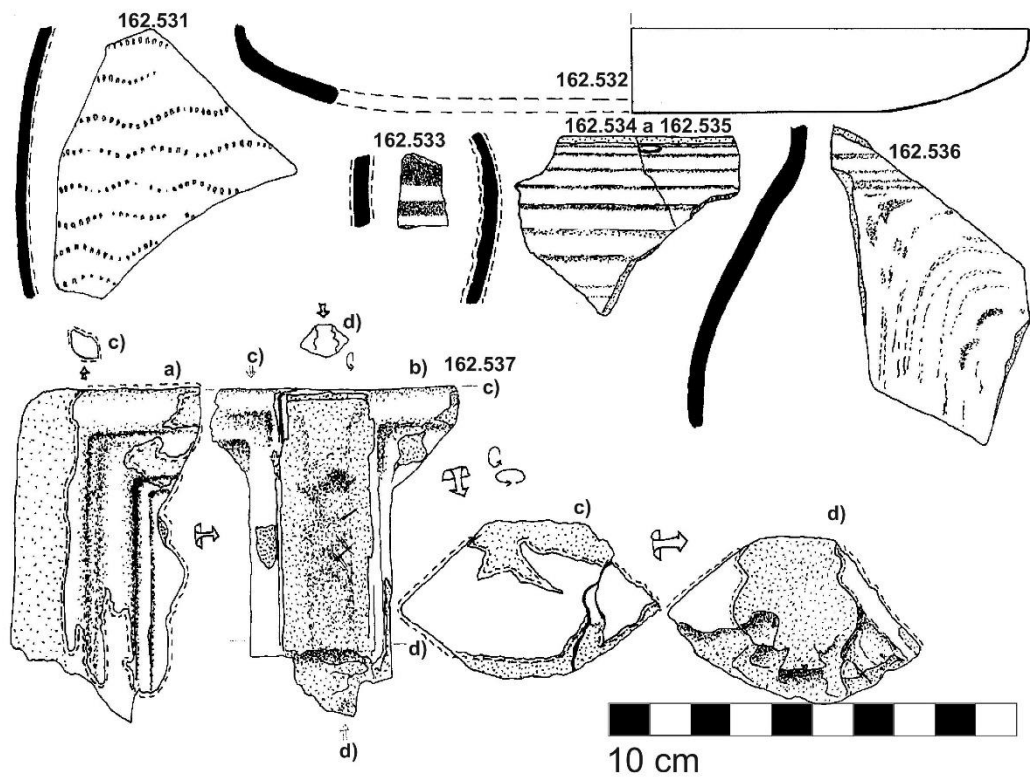
Sáček č. 61

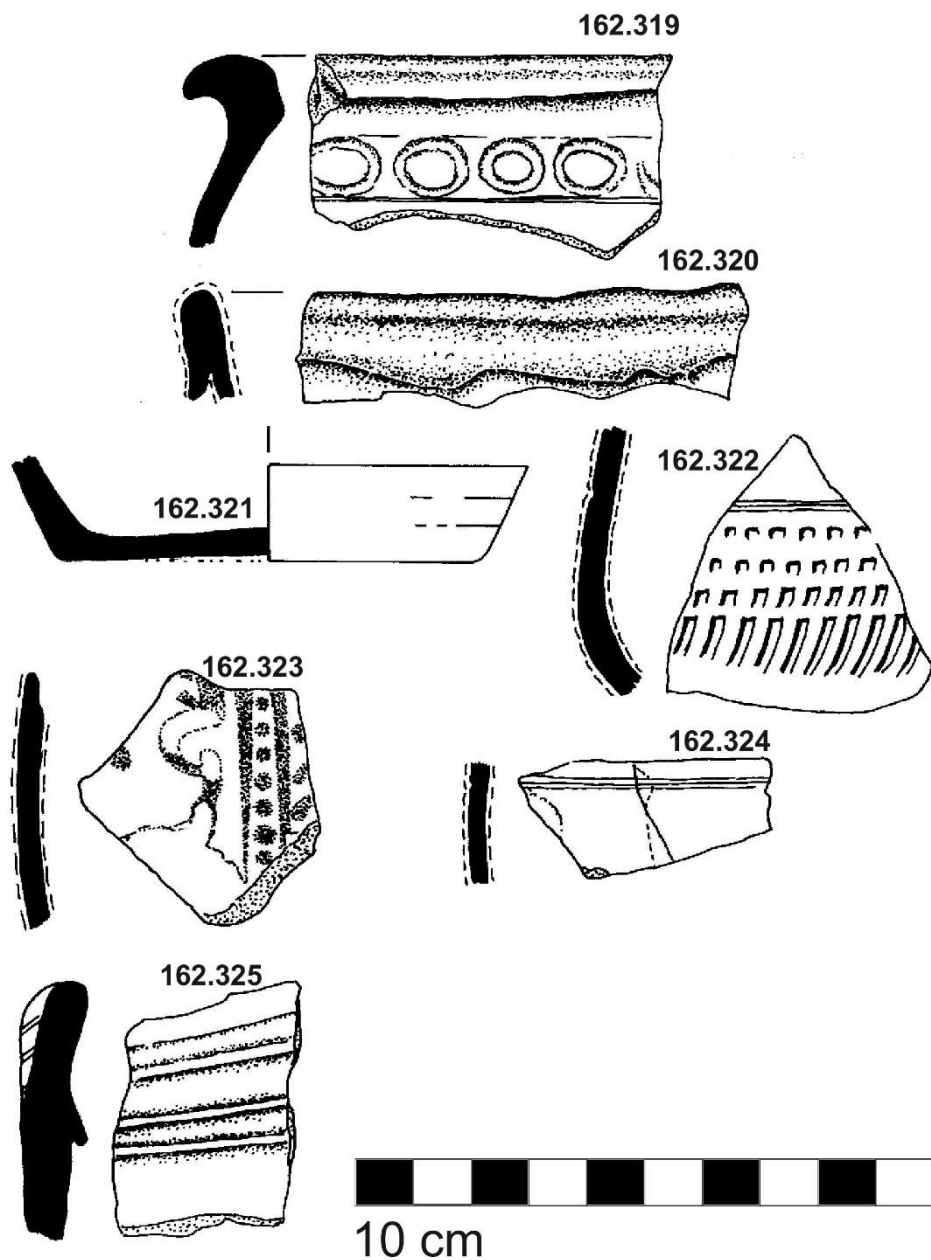
10 cm

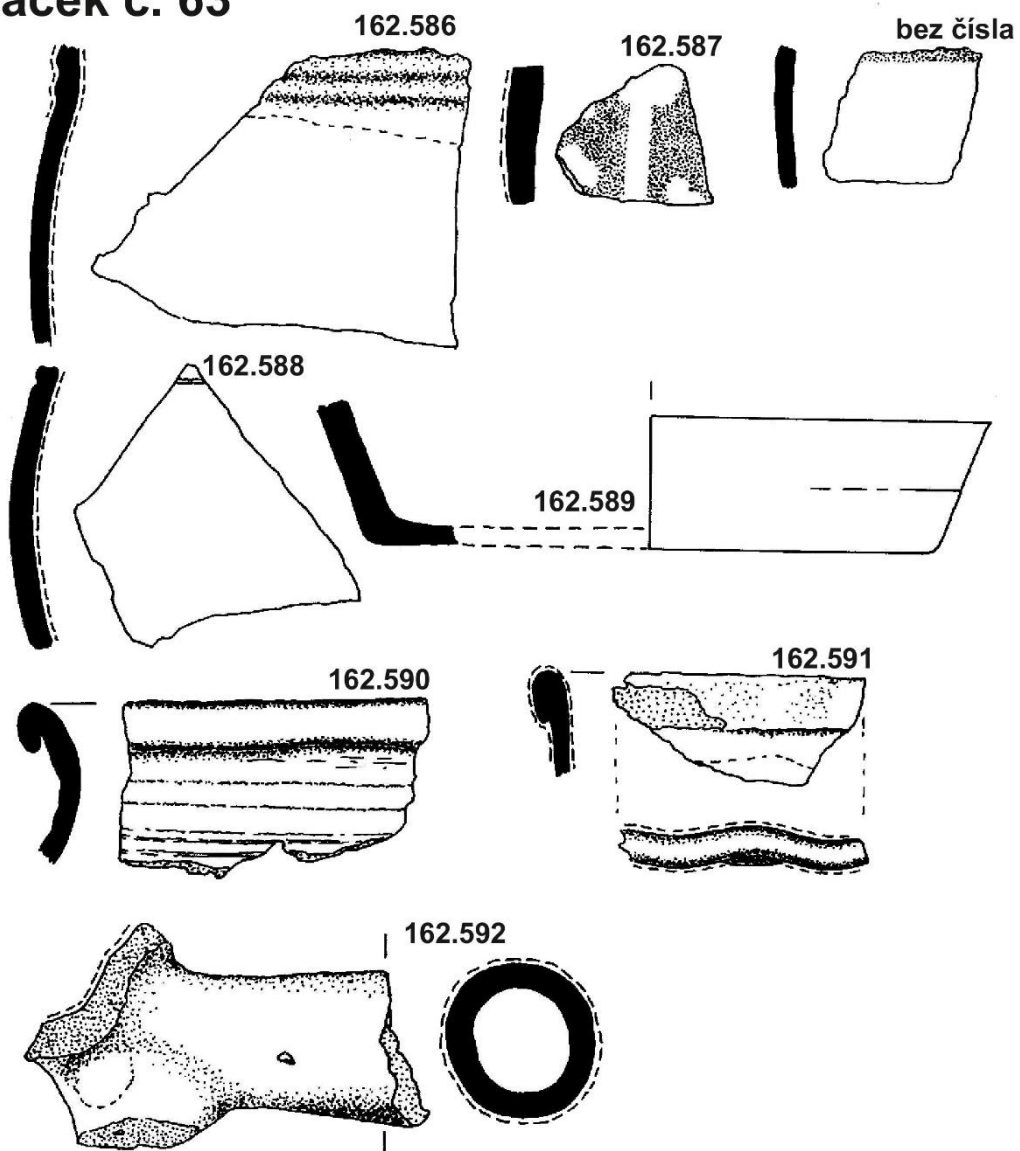
Sáček č. 61

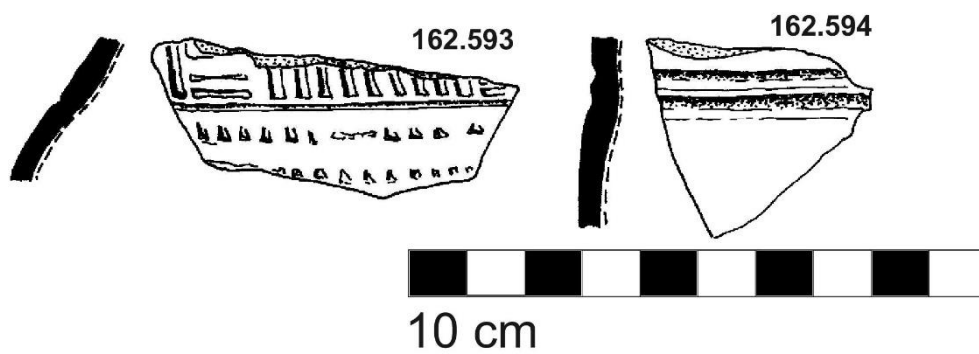
Sáček č. 62

Sáček č. 63

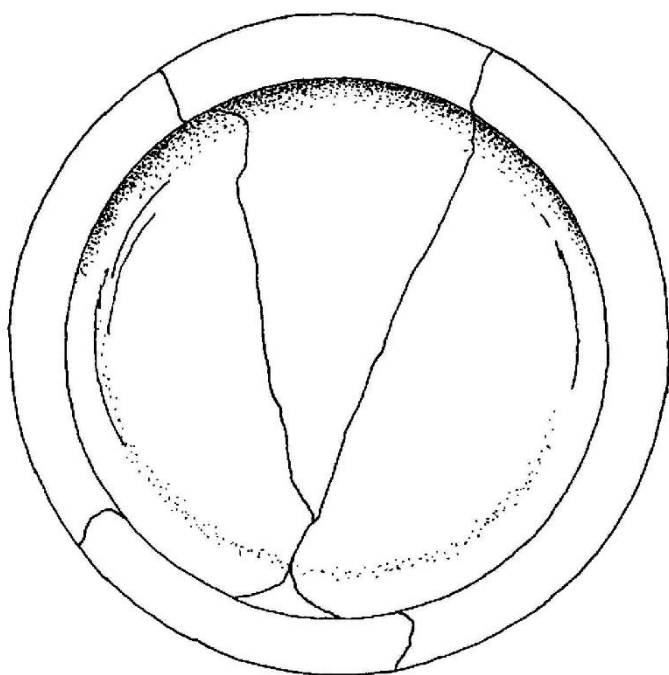
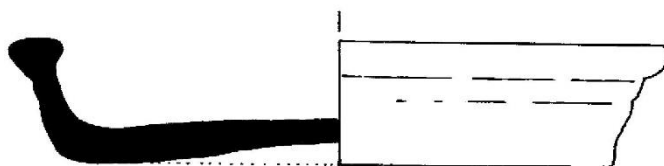

Sáček č. 64

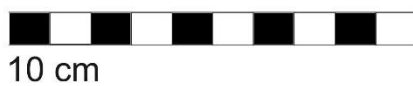
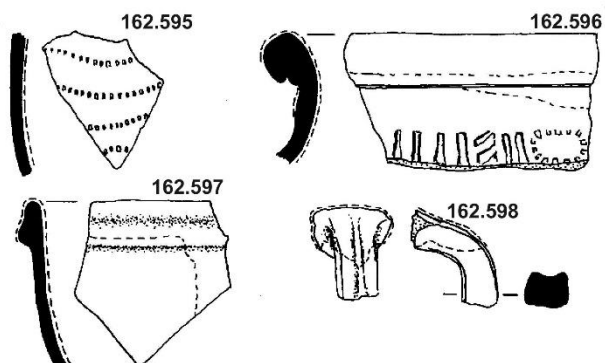
Sáček č. 63

162.588 (duplicitní číslo)

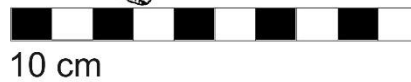
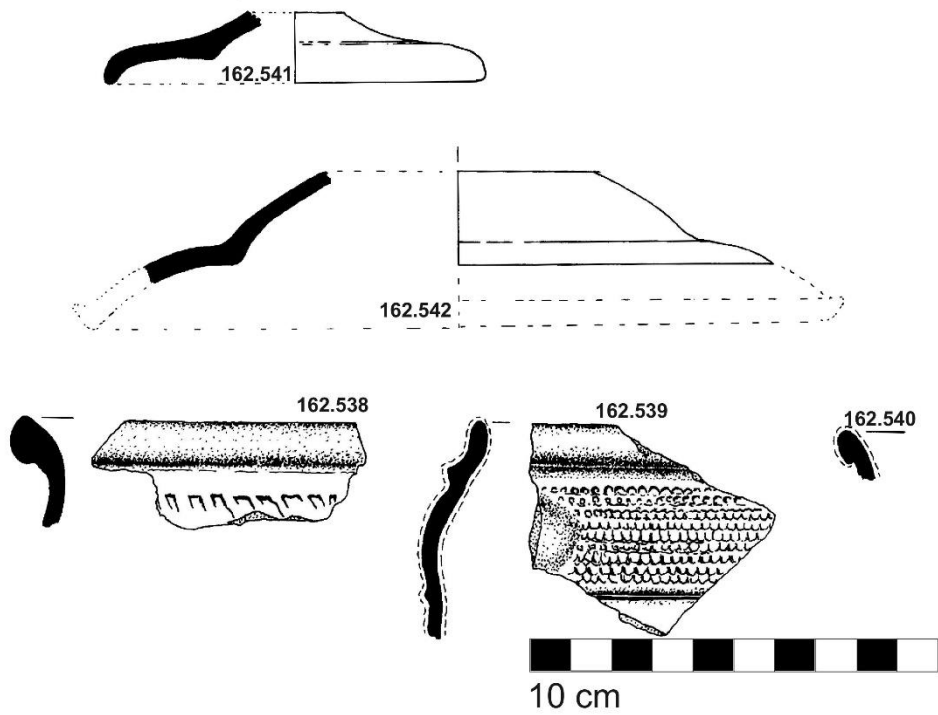

10 cm

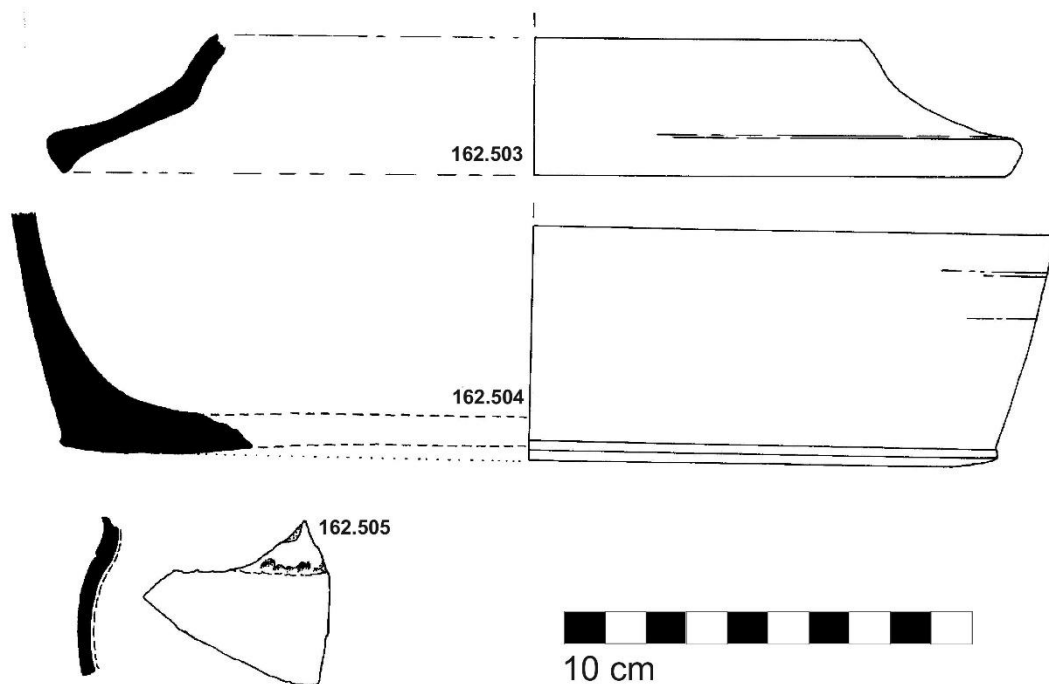
Sáček č. 64

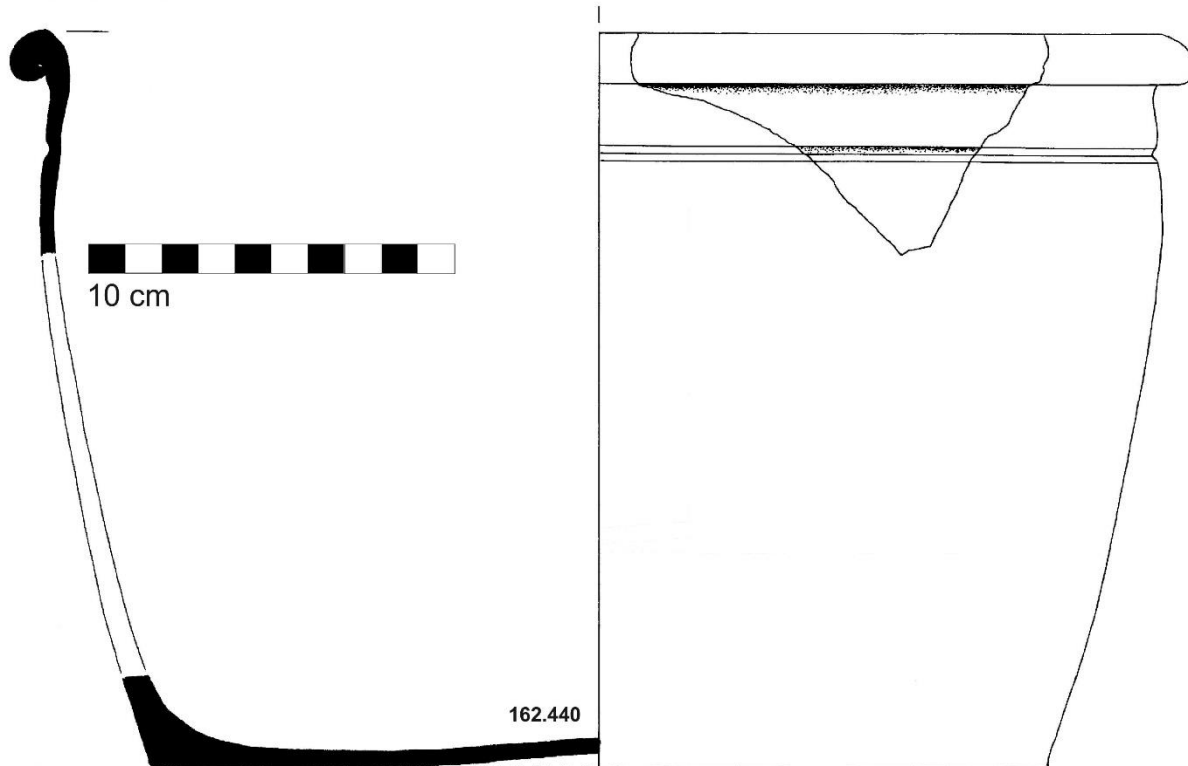
Sáček č. 65

Sáček č. 67

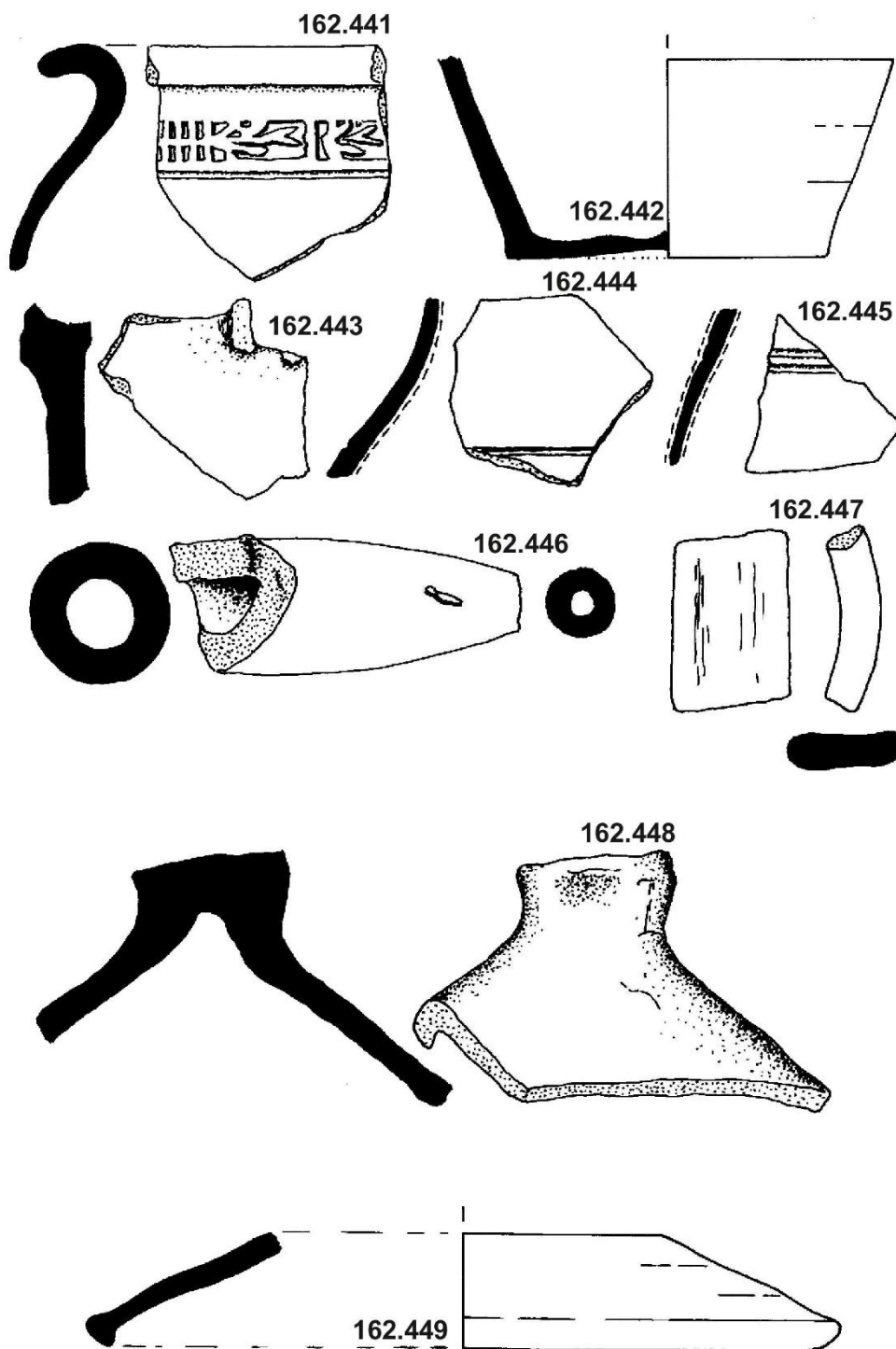
Sáček č. 68

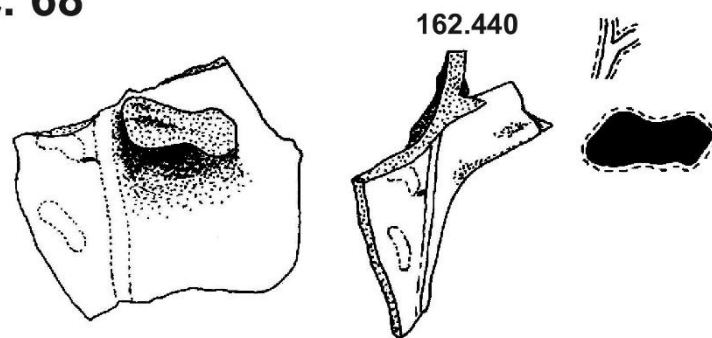
Sáček č. 68

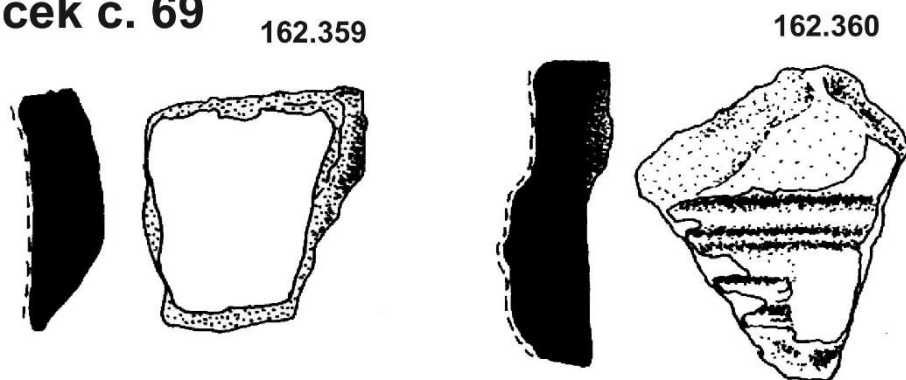
10 cm

Sáček č. 68

Sáček č. 69

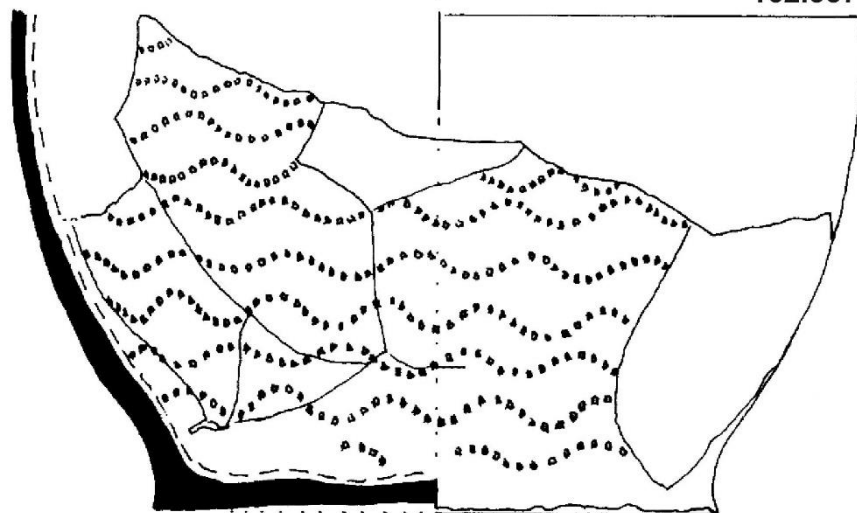

10 cm

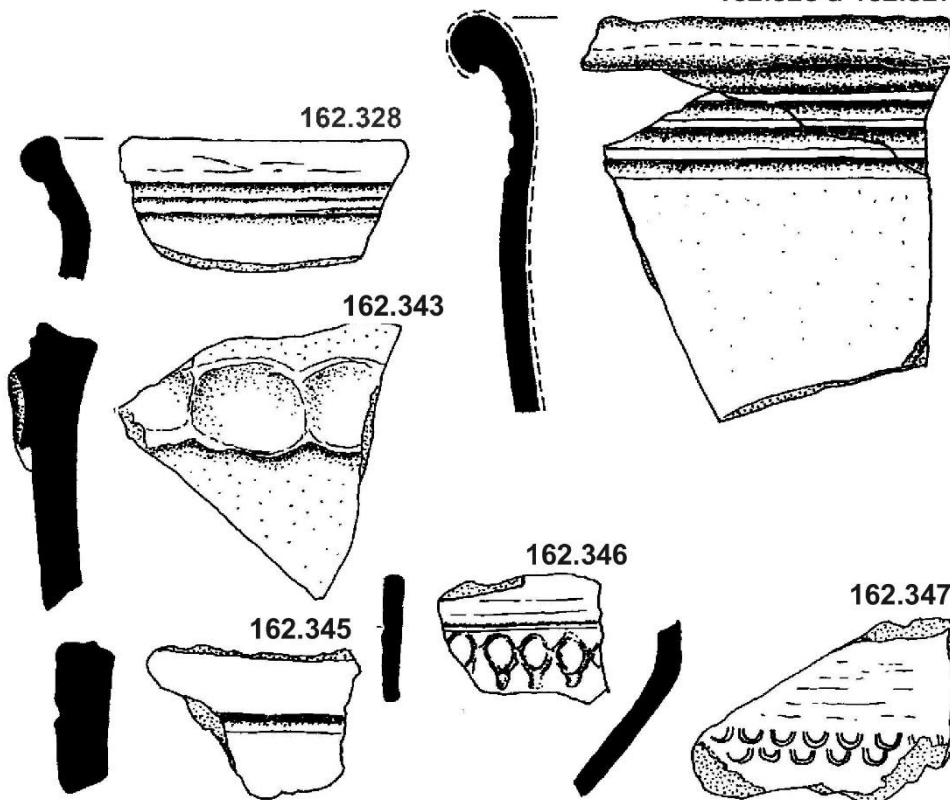
Sáček č. 69/1

10 cm

162.326 a 162.327

Sáček č. 69/1

10 cm

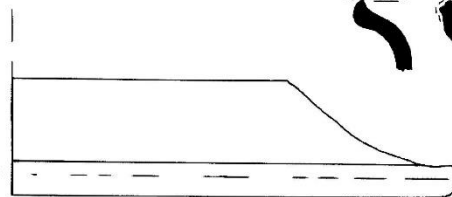
162.329 162.330

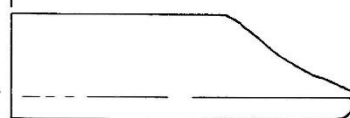
162.331 162.332

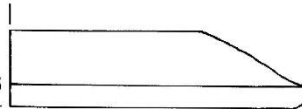
162.333

162.334

162.335

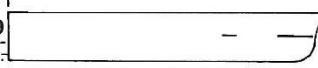
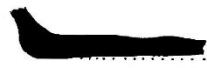

162.336 162.337

162.338

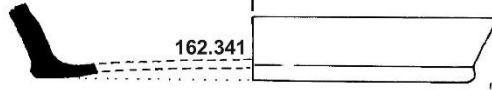

162.339

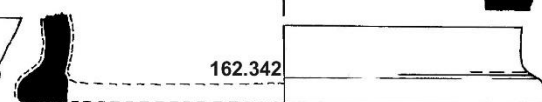

162.340

162.341

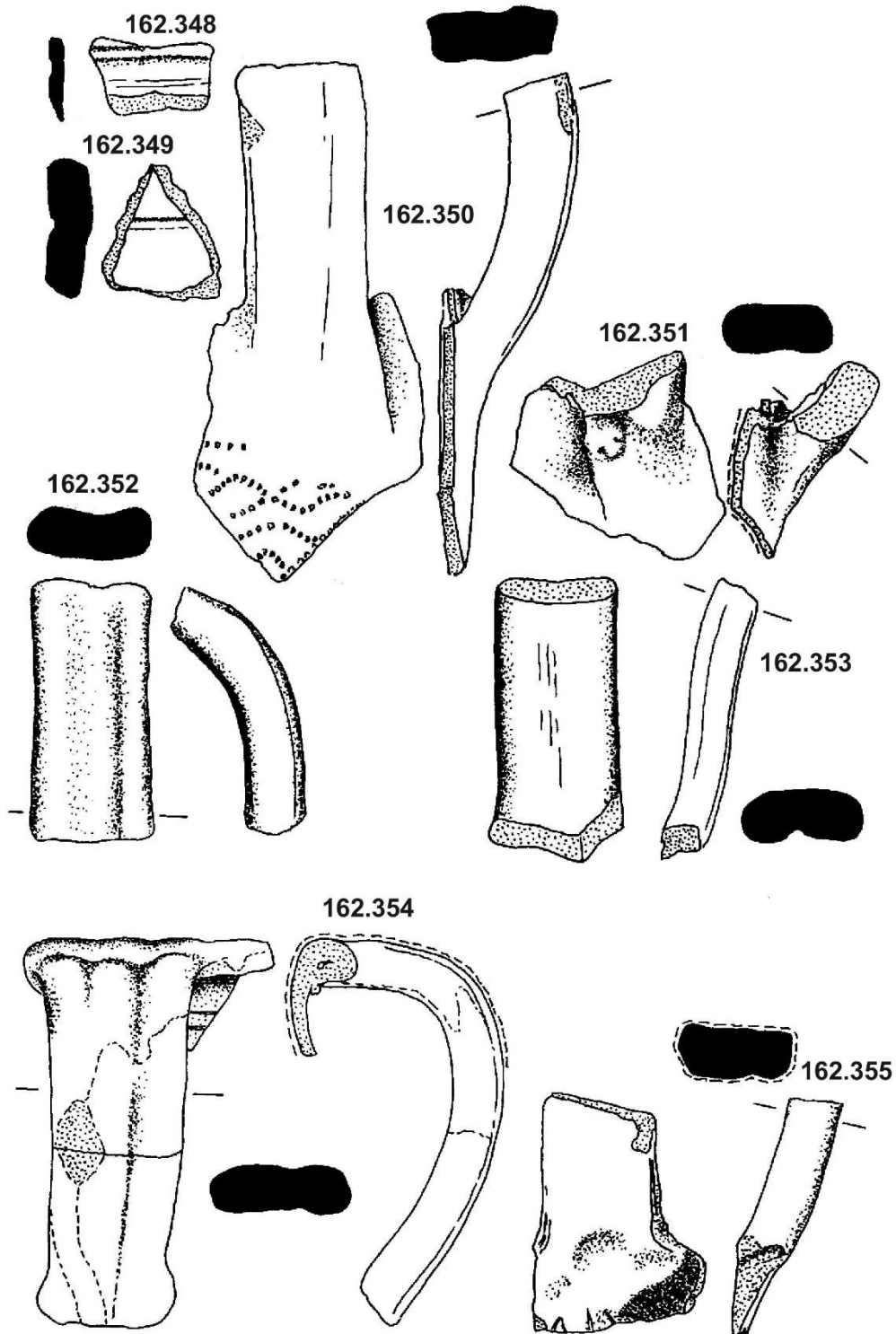
162.342

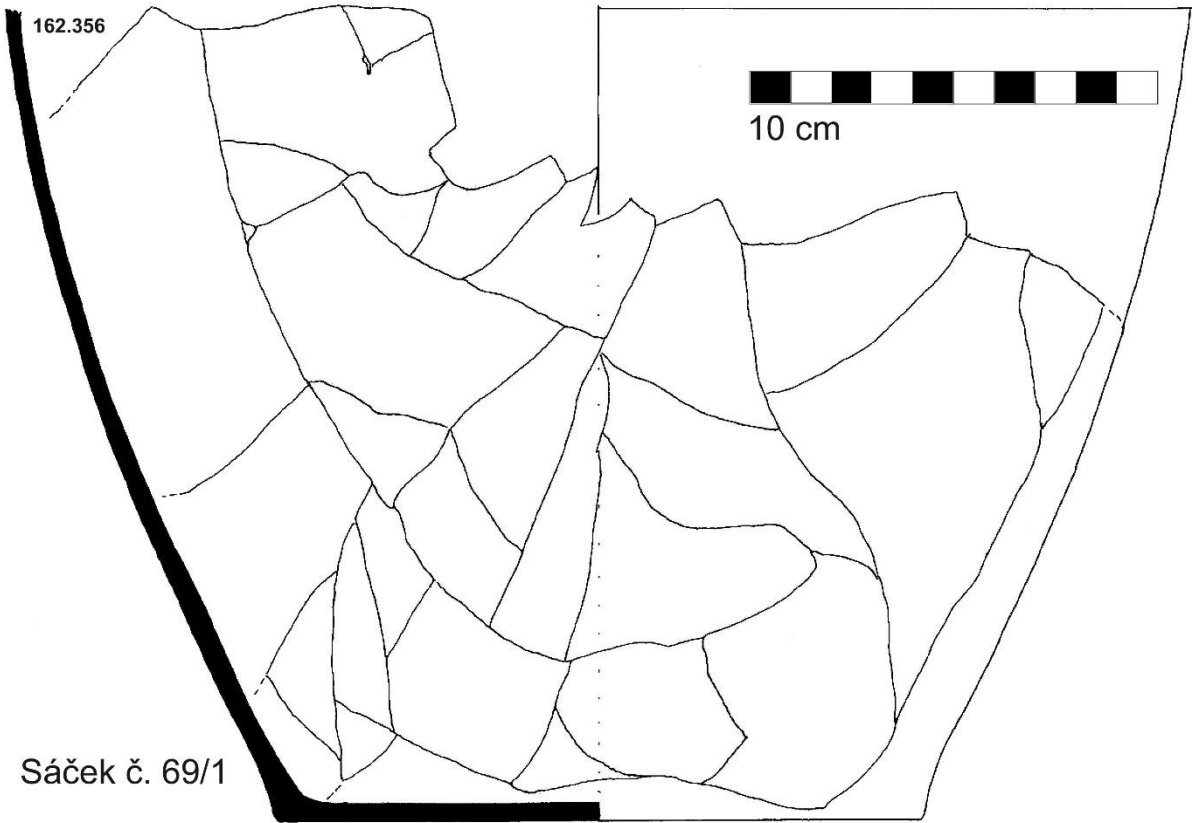

Sáček č. 69/1

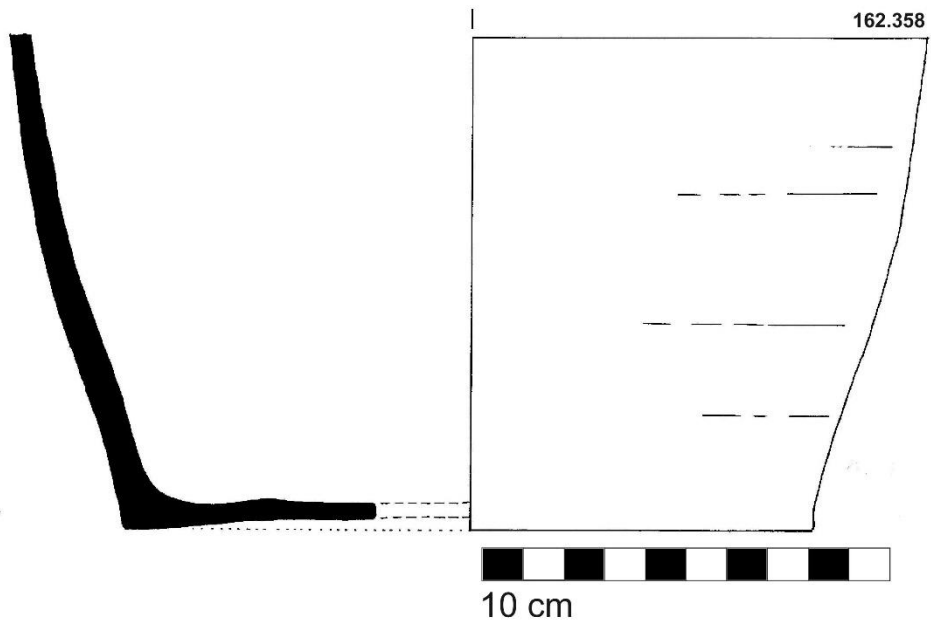

10 cm

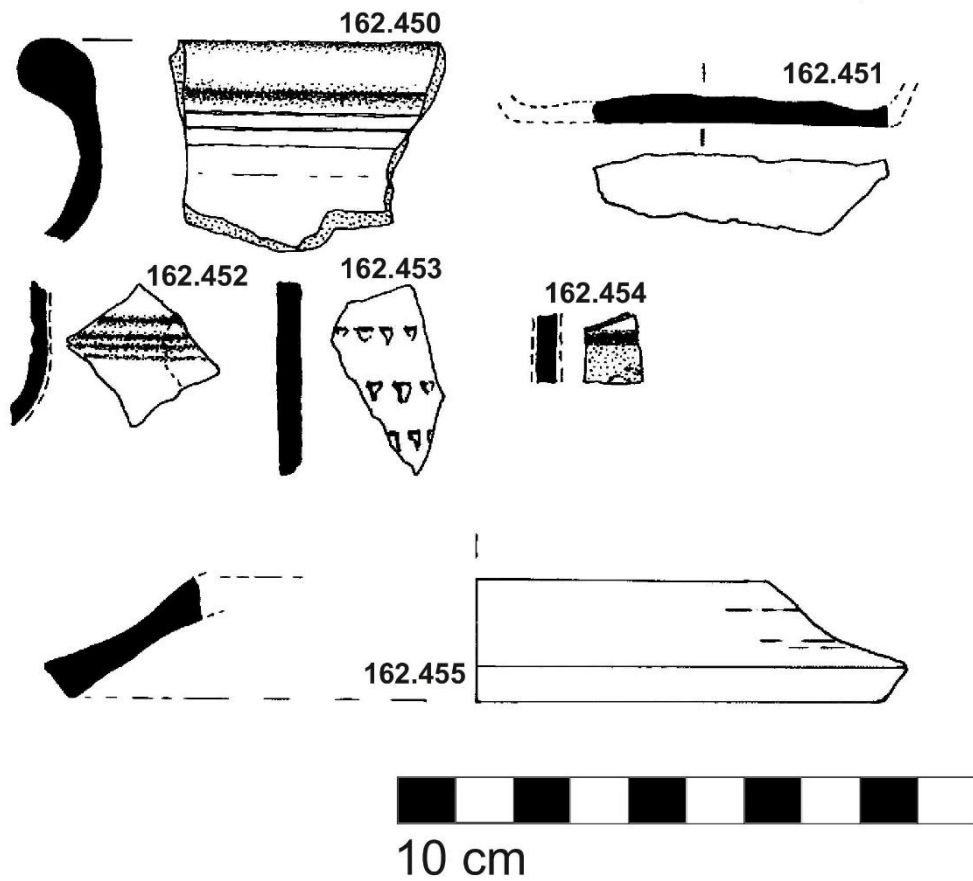

Sáček č. 69/1

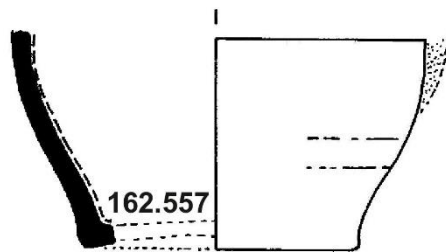
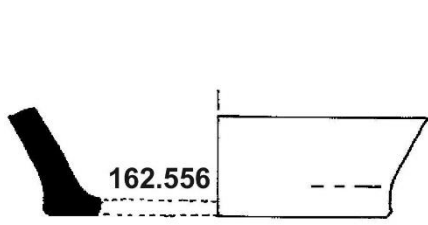
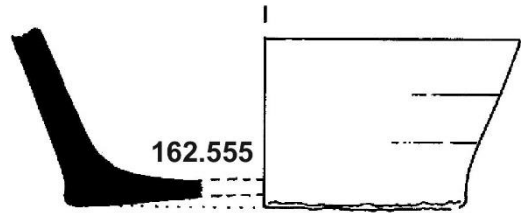
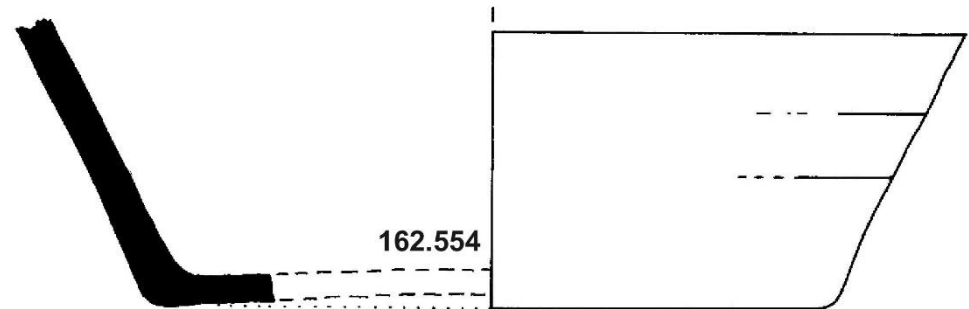
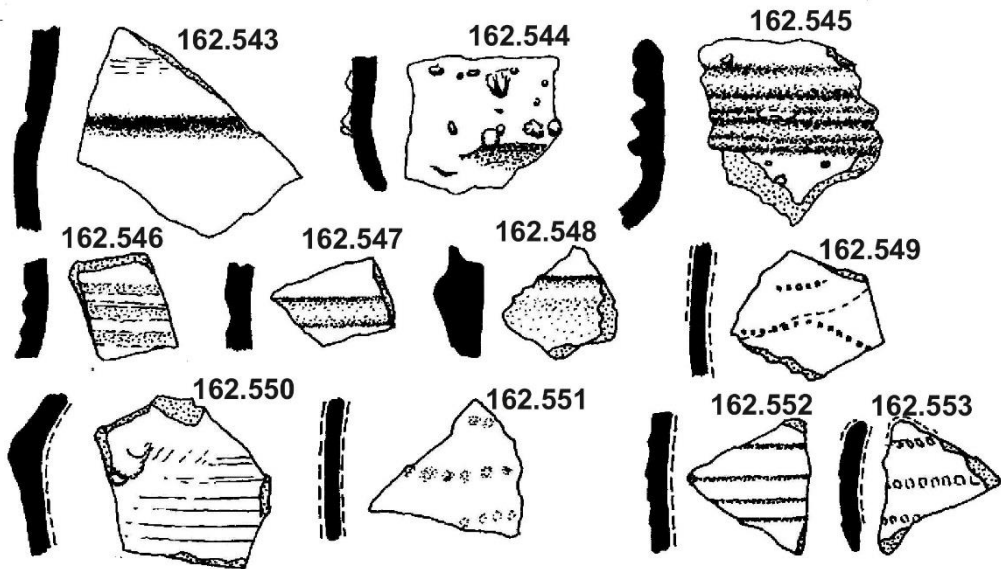

Sáček č. 70

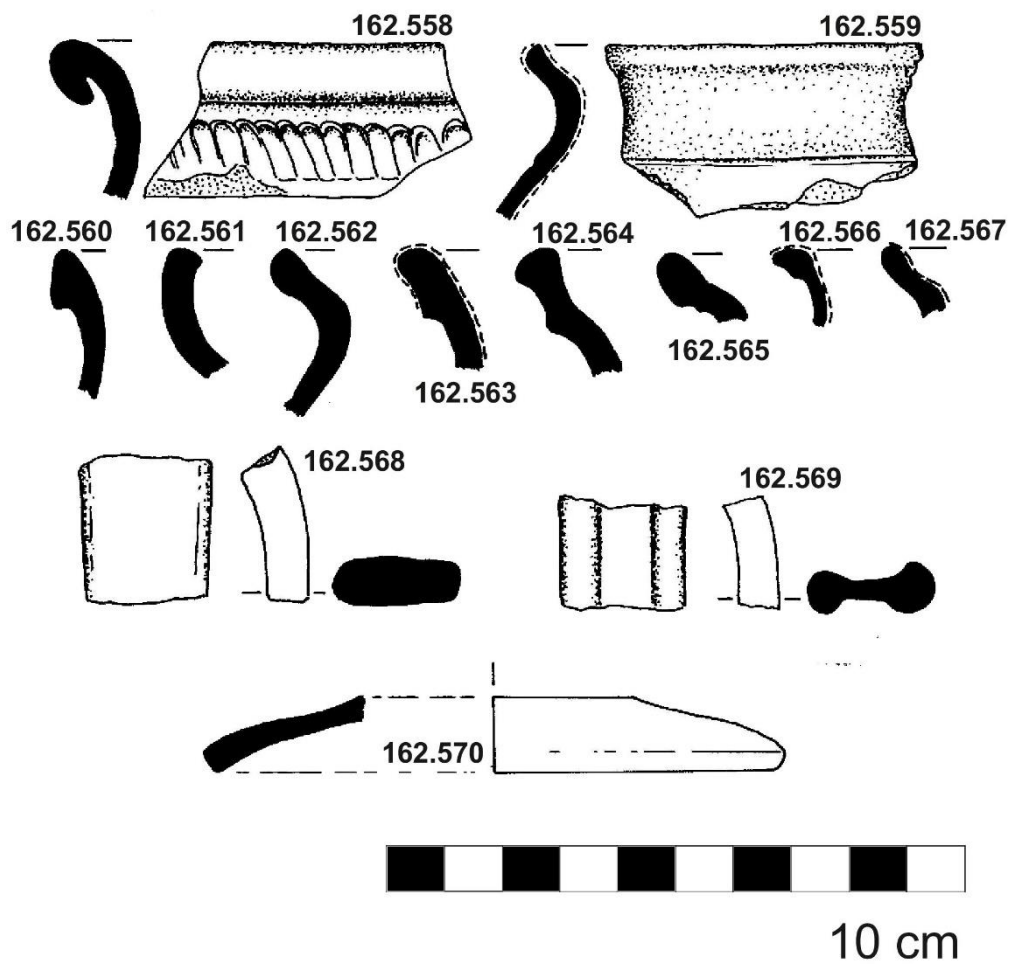

Sáček č. 71

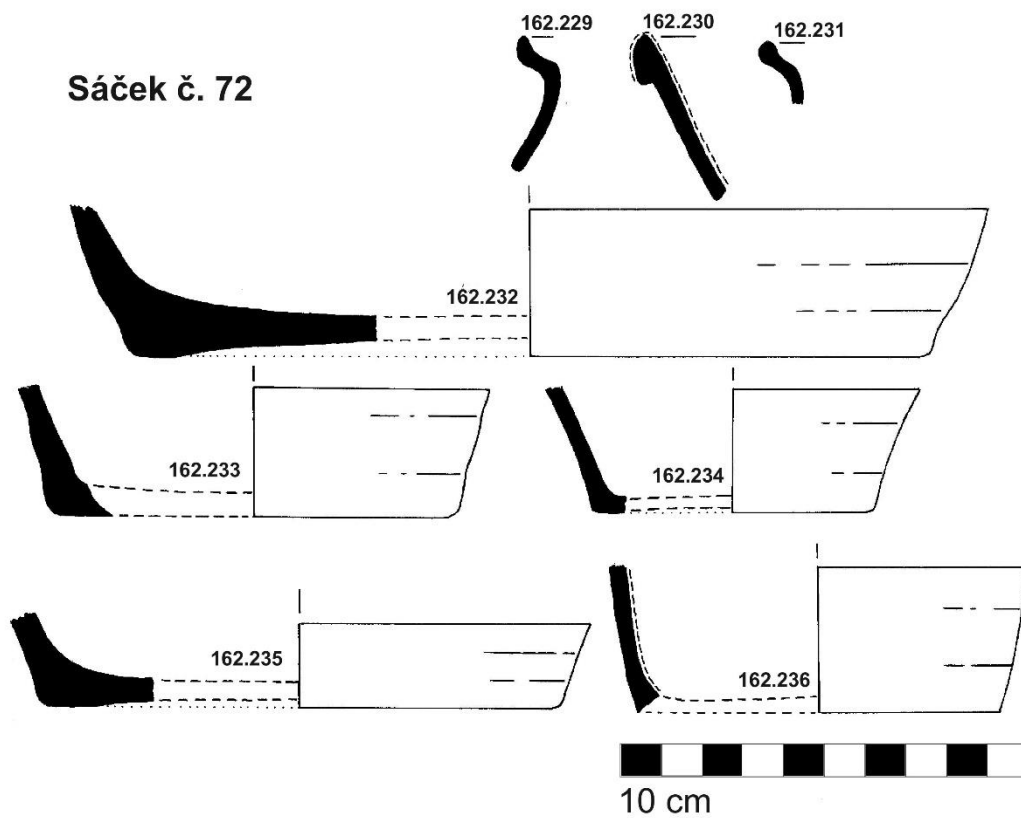
10 cm

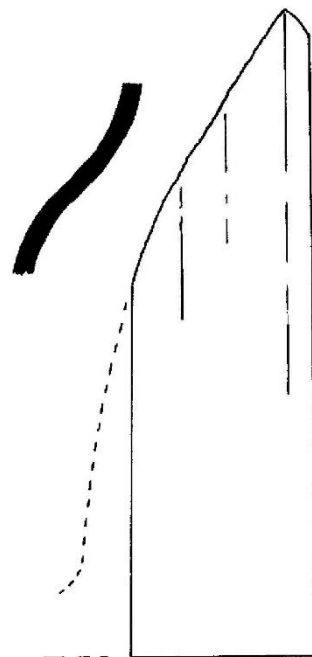
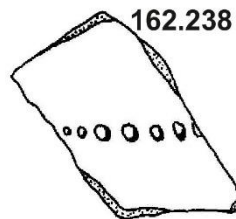
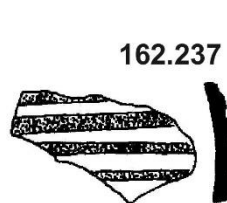
Sáček č. 71

Sáček č. 72

Sáček č. 72

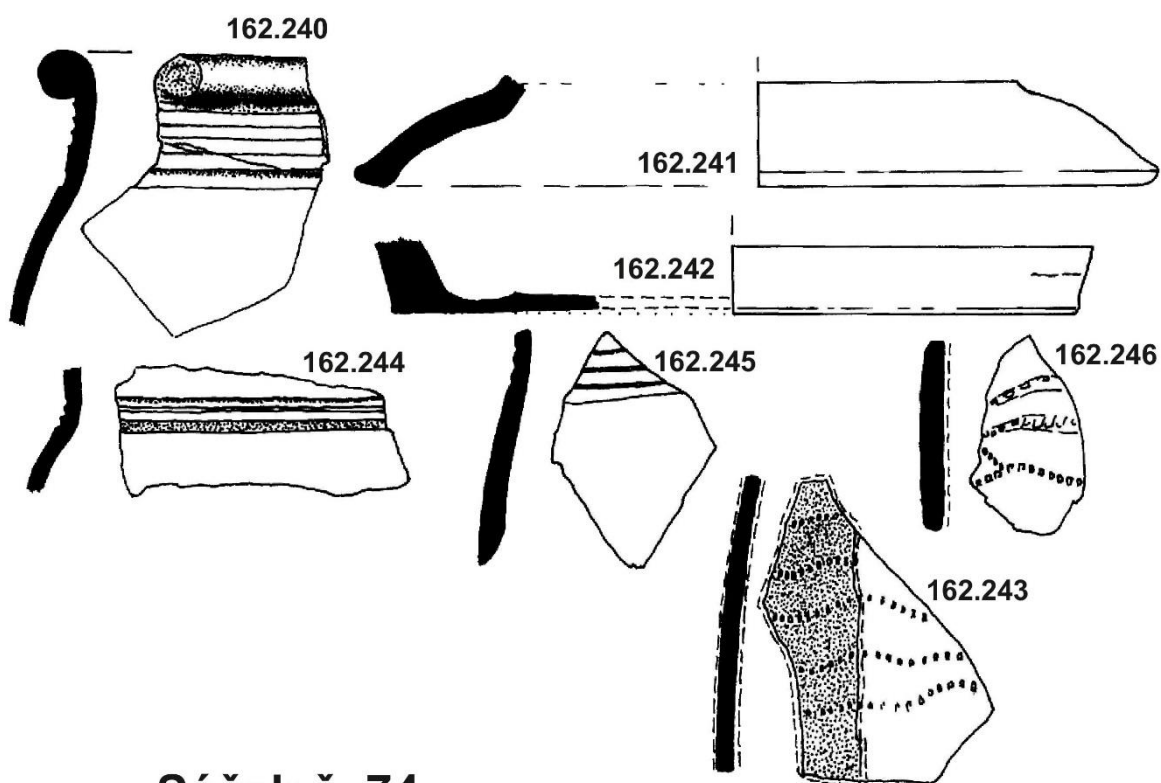

162.239

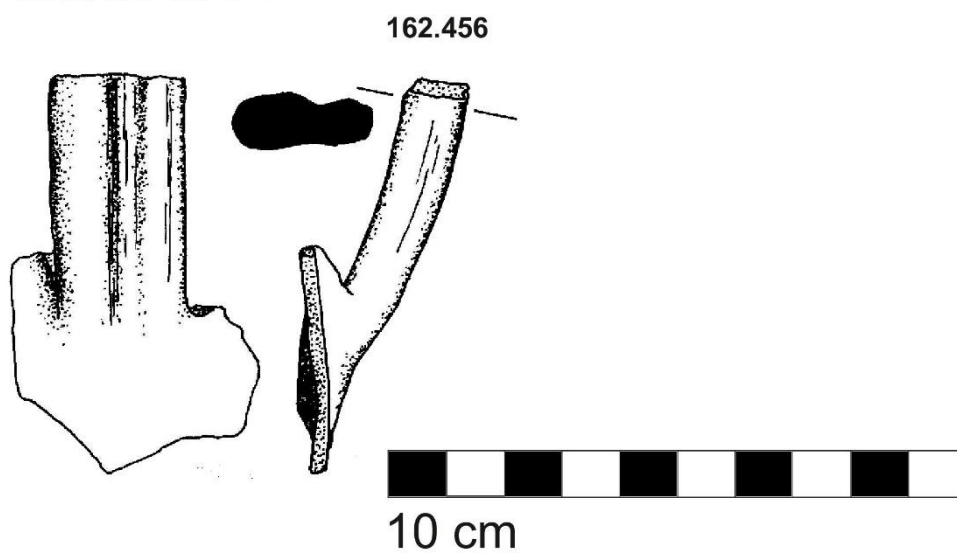

10 cm

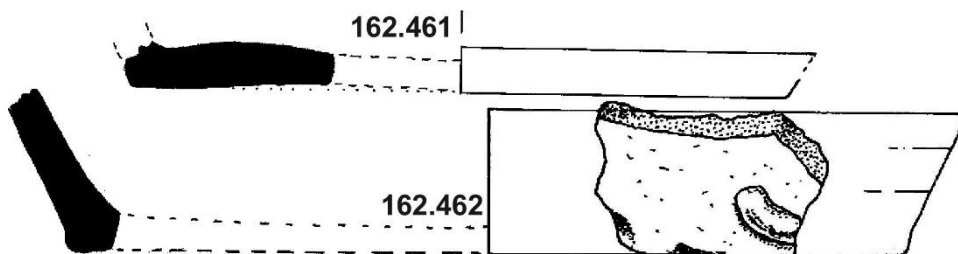
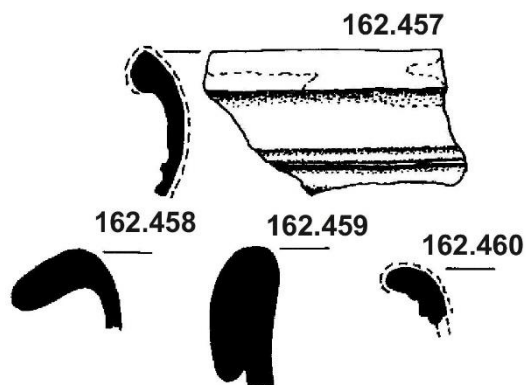
Sáček č. 73

Sáček č. 74

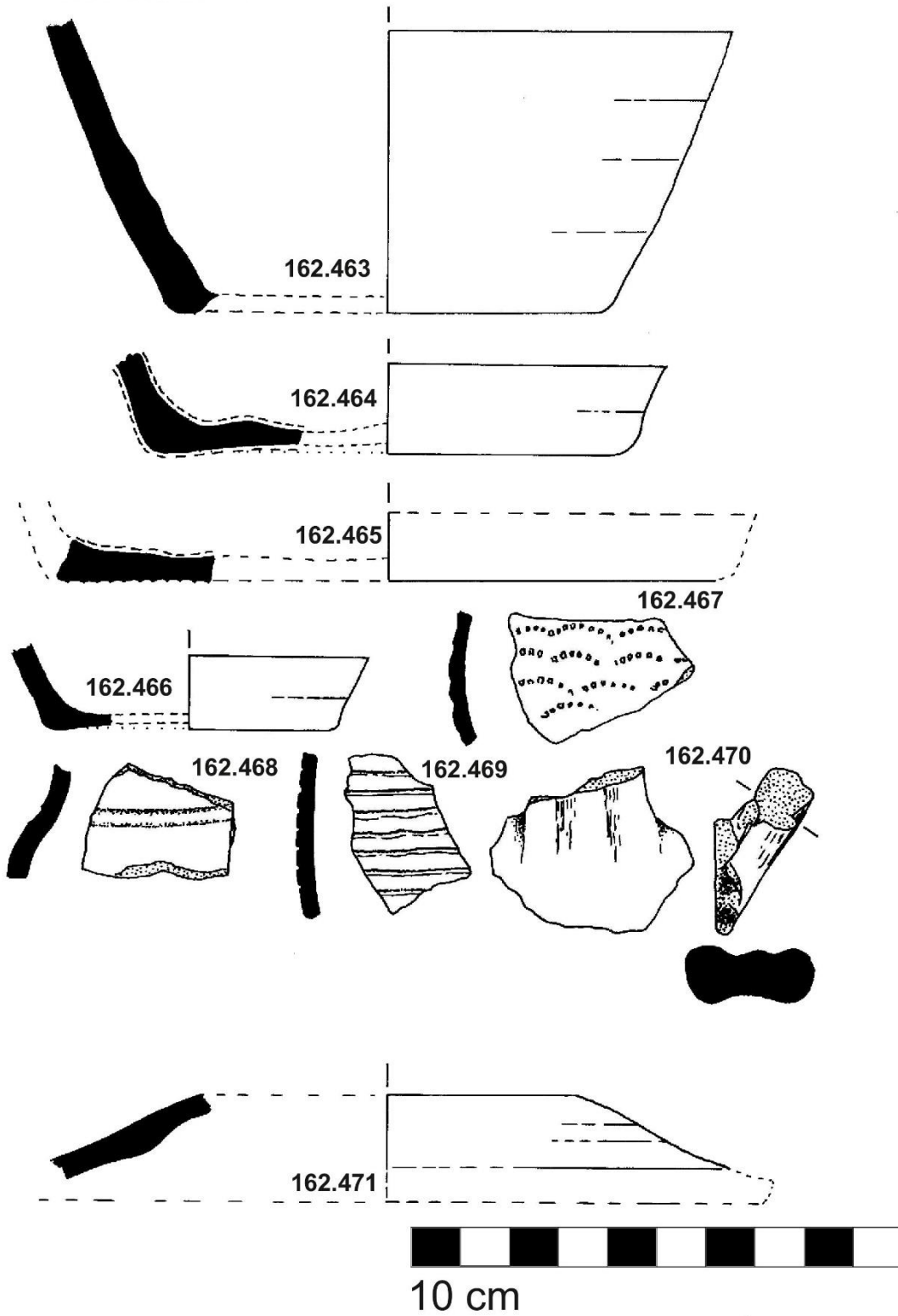

Sáček č. 75

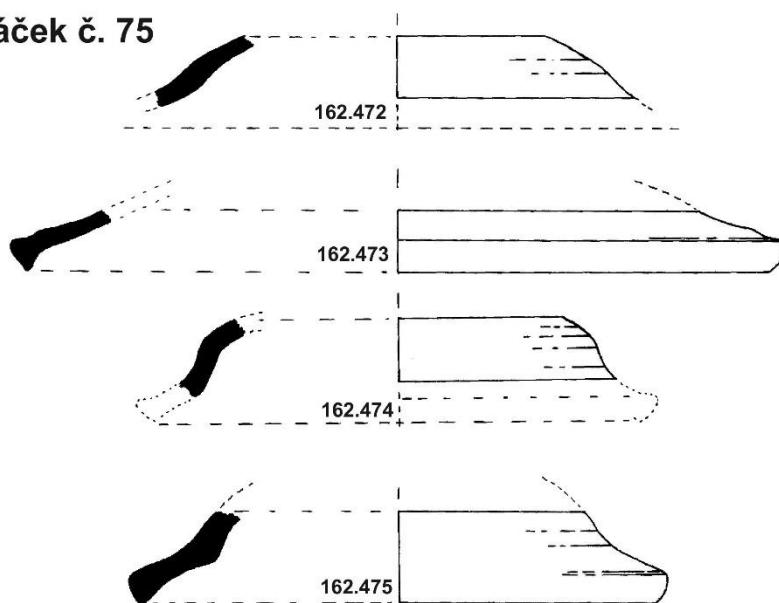

10 cm

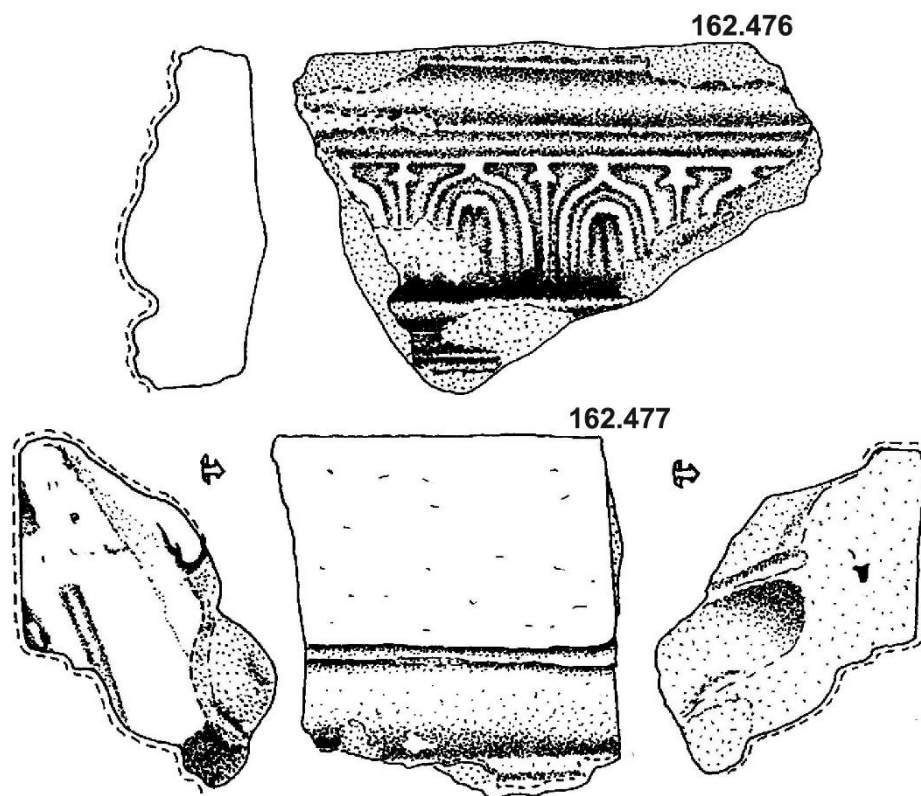
Sáček č. 75

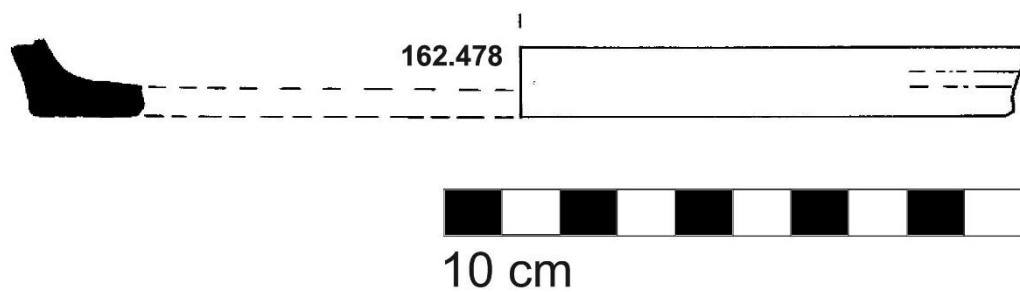
Sáček č. 75

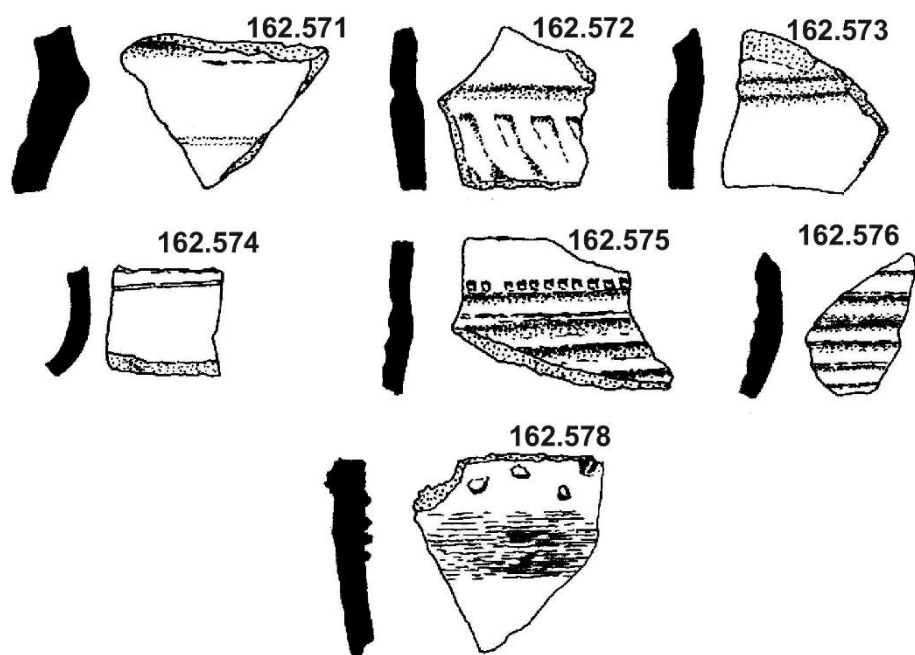
Sáček č. 75

Sáček č. 76

Sáček č. 77

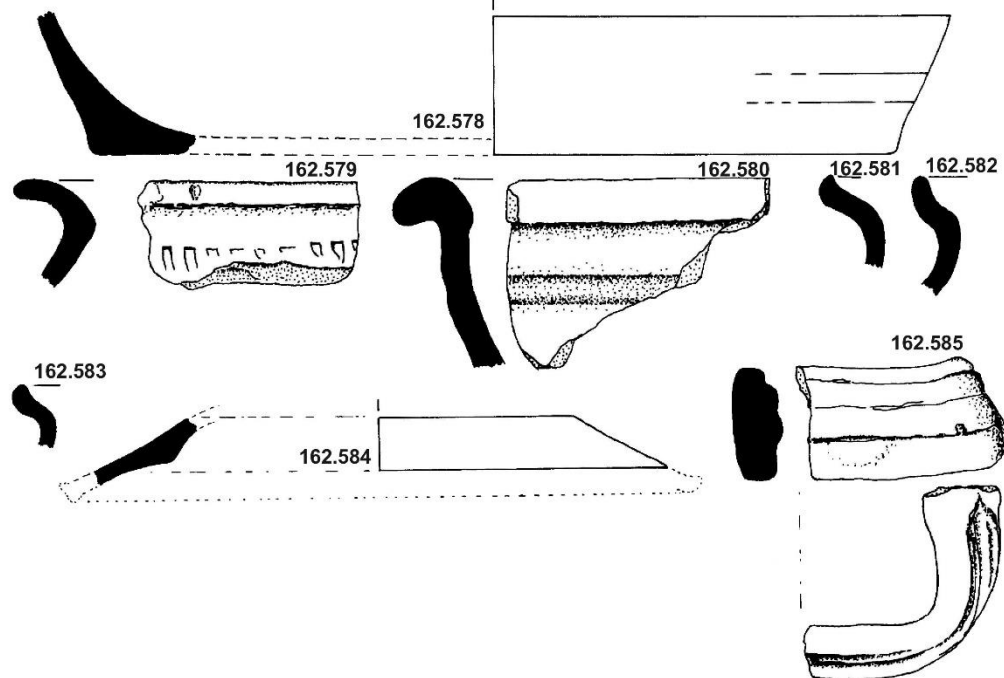

10 cm

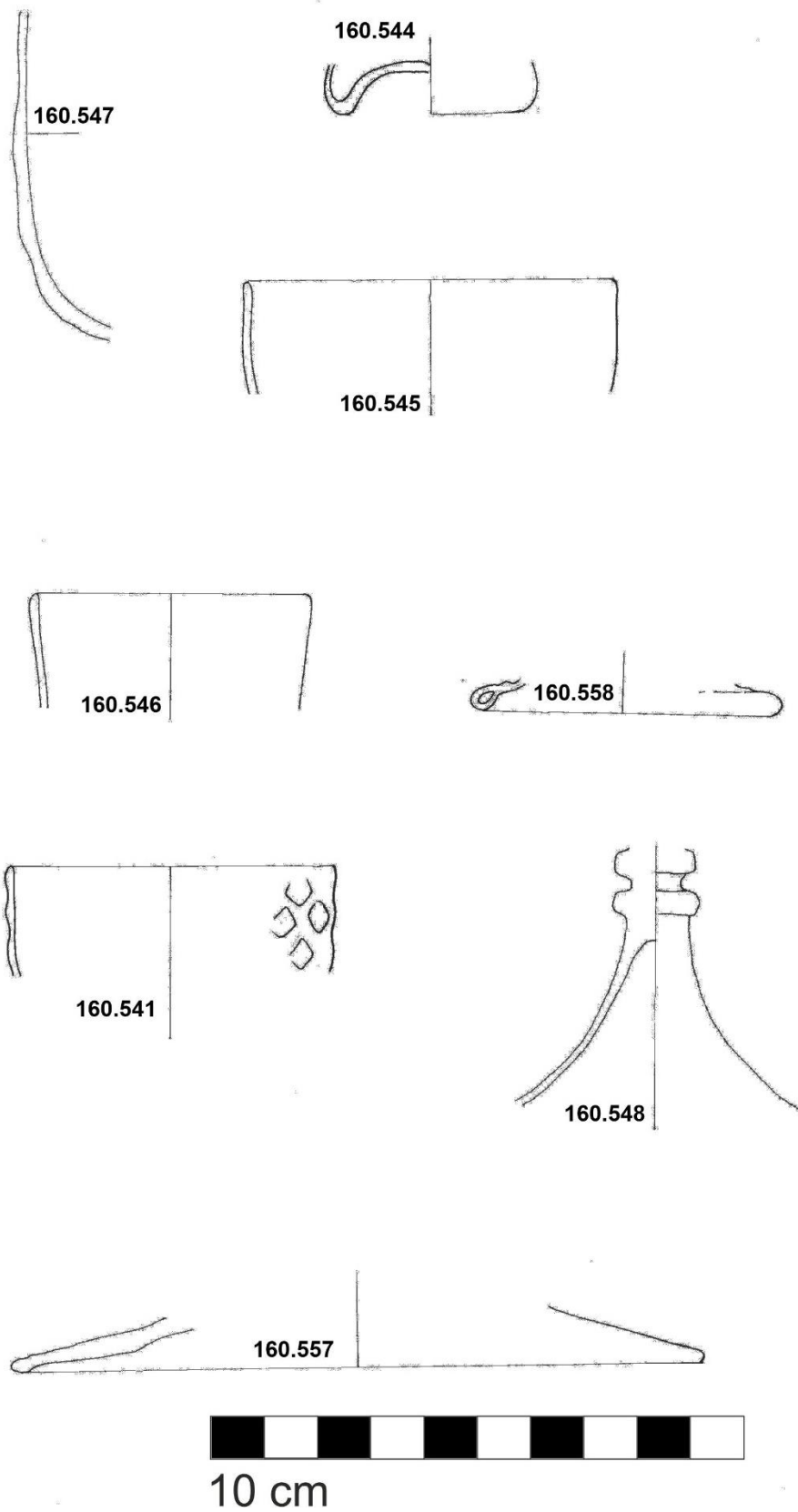
Sáček č. 77

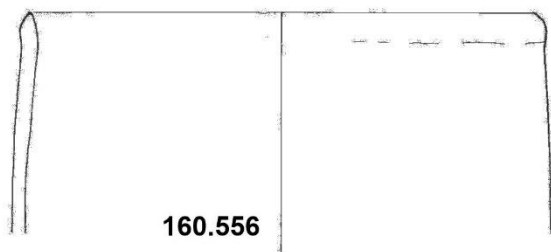
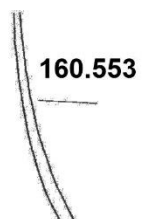
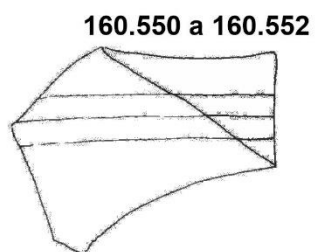
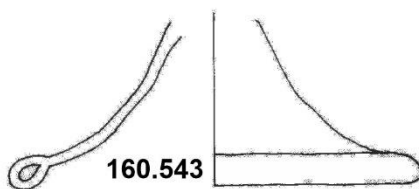
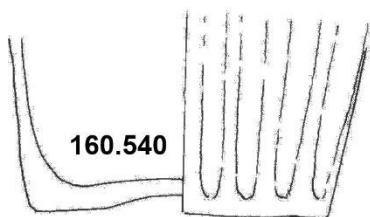
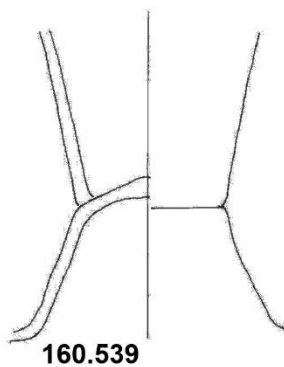
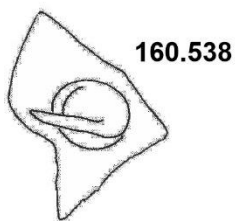

10 cm

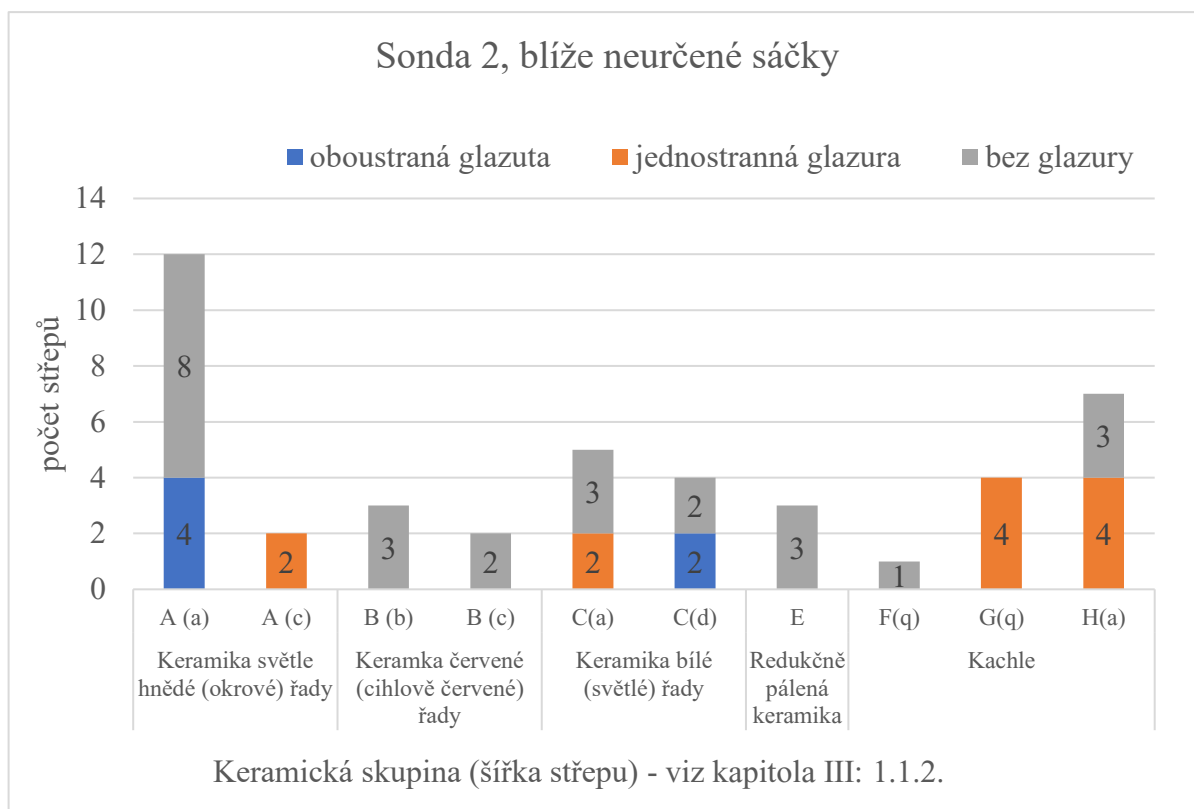
Obr. 20 – Sonda 2, sklo - (Huml 1994, dokumentace)

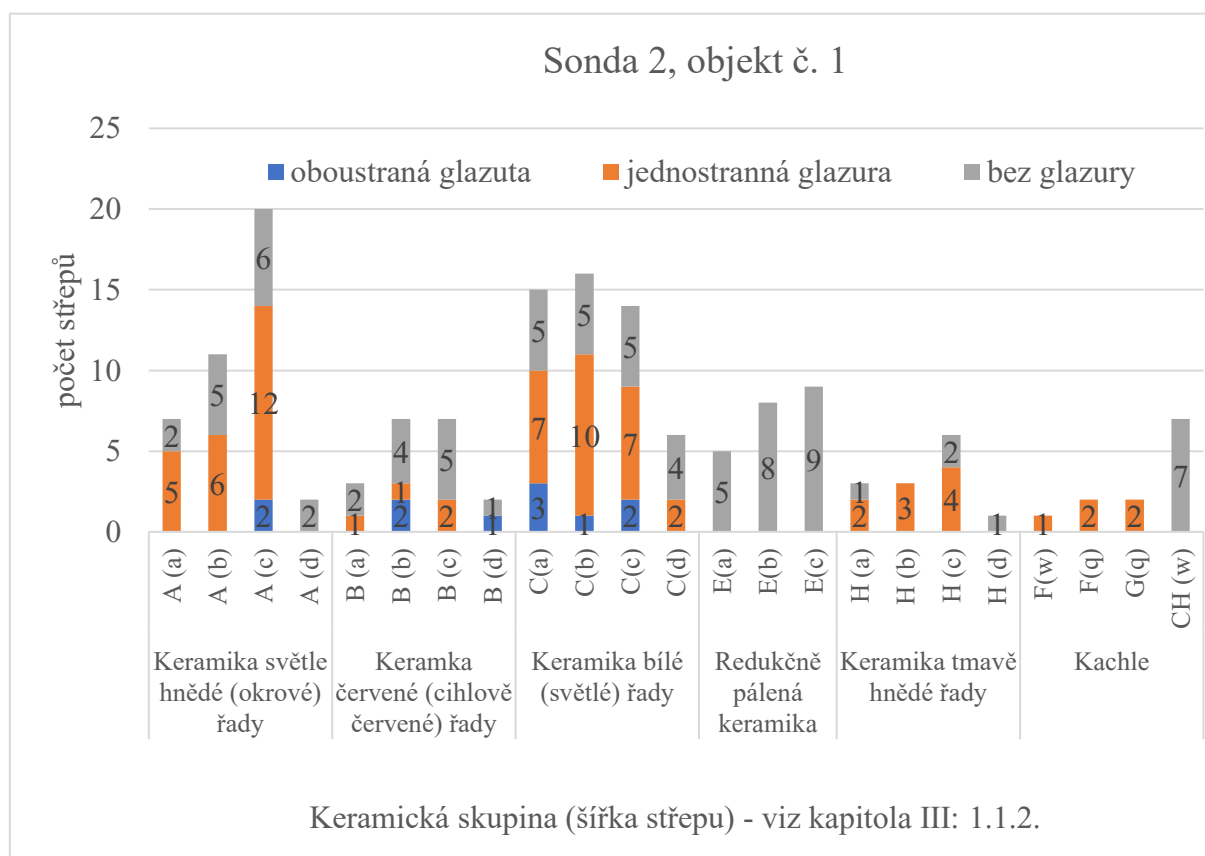

10 cm

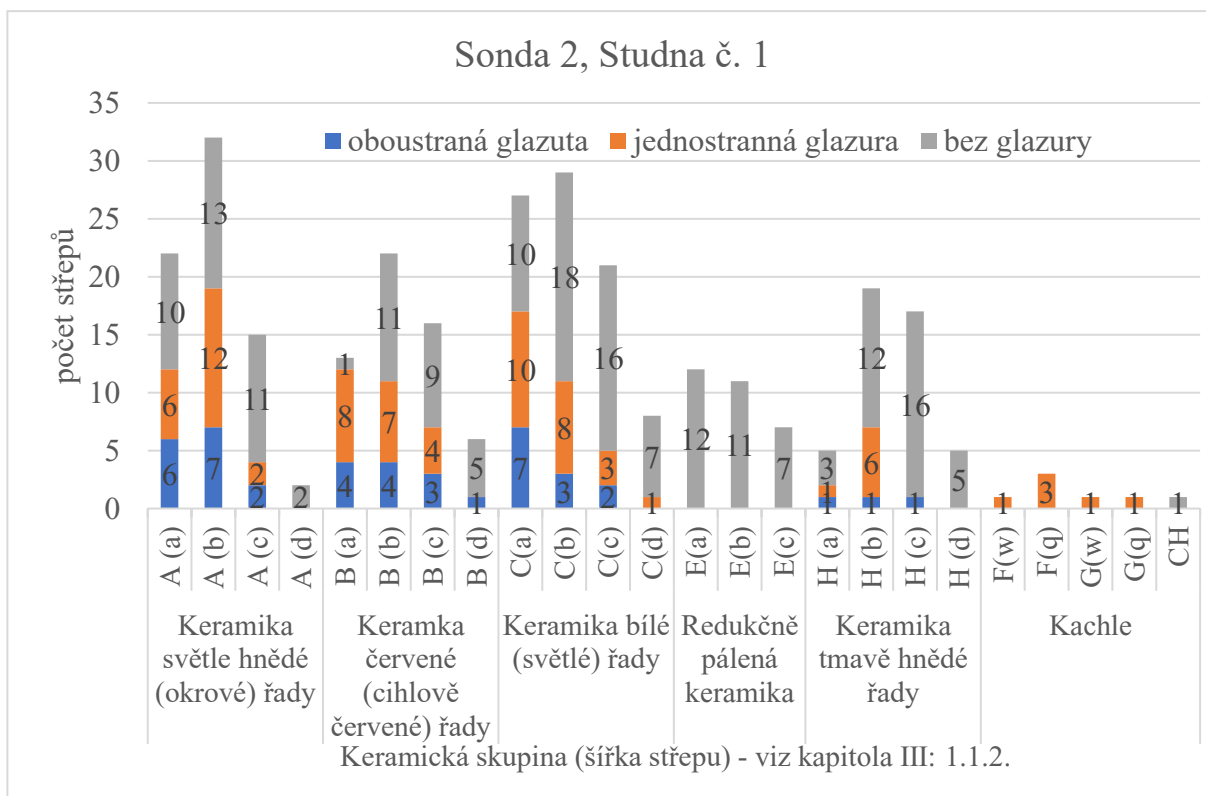
Graf 1 - Sonda 2, bližšie neurčené sáčky – třídy keramických kusů
 Autor: Josef Kubát

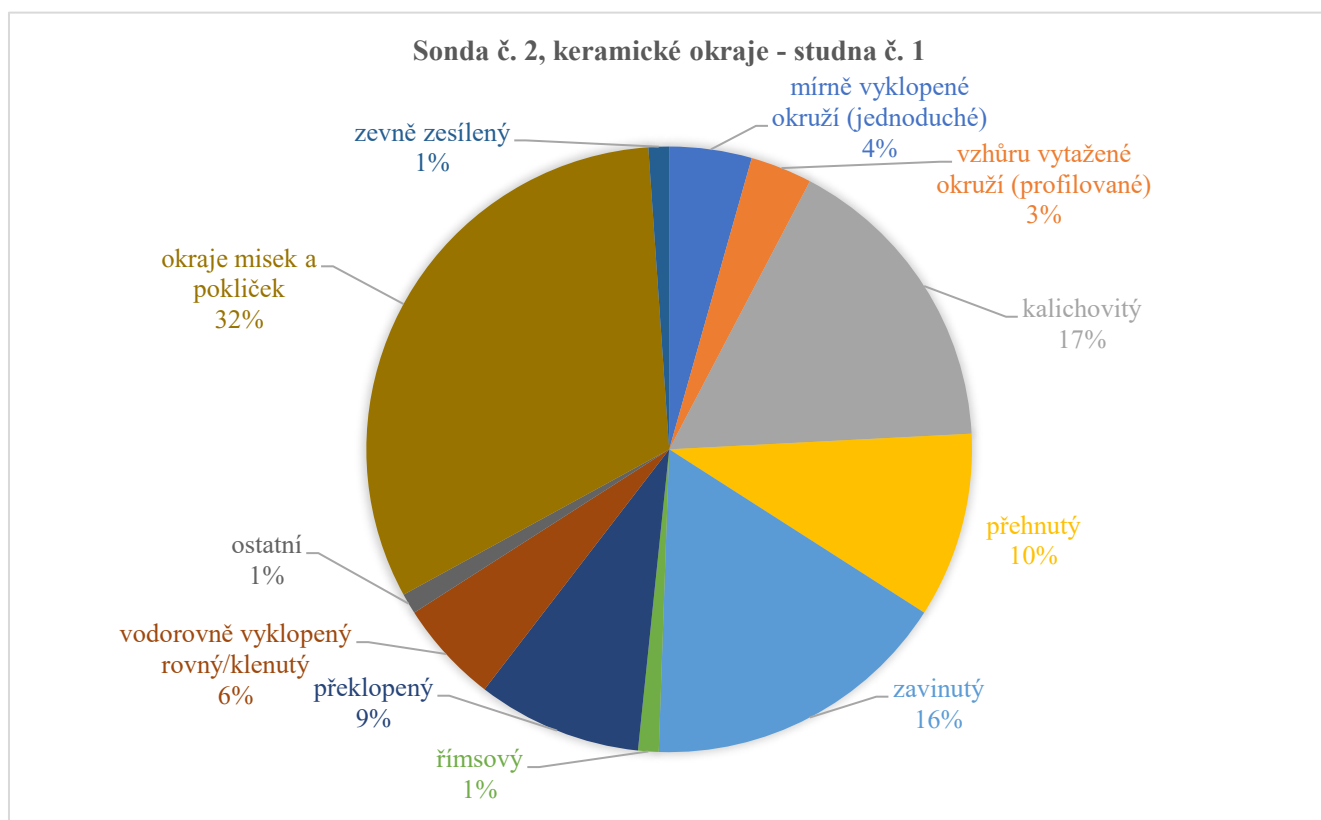
Graf 2 - Sonda 2, objekt č. 1 – třídy keramických kusů
 Autor: Josef Kubát

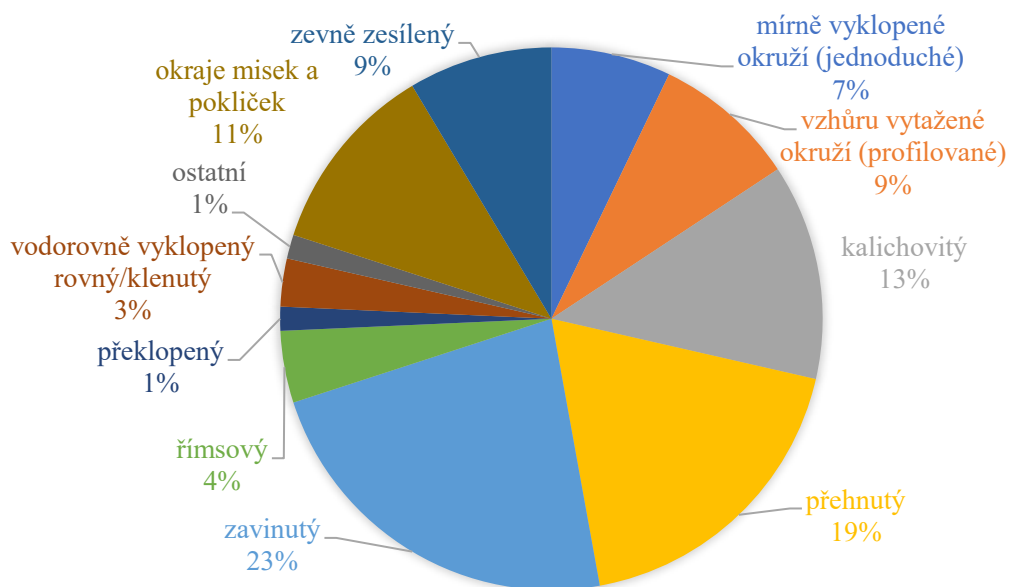
Graf 3 - Sonda 2, Studna č. 1, – třídy keramických kusů
 Autor: Josef Kubát

Graf 4 - Sonda č. 2, studna č. 1 - keramické okraje
 Autor: Josef Kubát

SONDA Č. 2, KERAMICKÉ OKRAJE - OBJEKT Č. 1

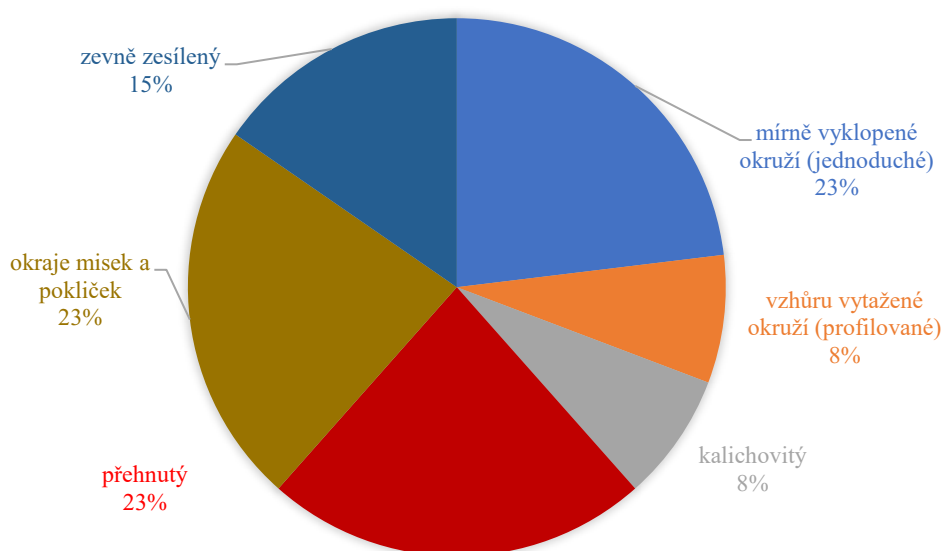
Graf 5 - Sonda č. 2, Objekt č. 1 - keramické okraje

Autor: Josef Kubát

Graf 6 - Sonda č. 2, blíže neurčené sáčky - keramické okraje

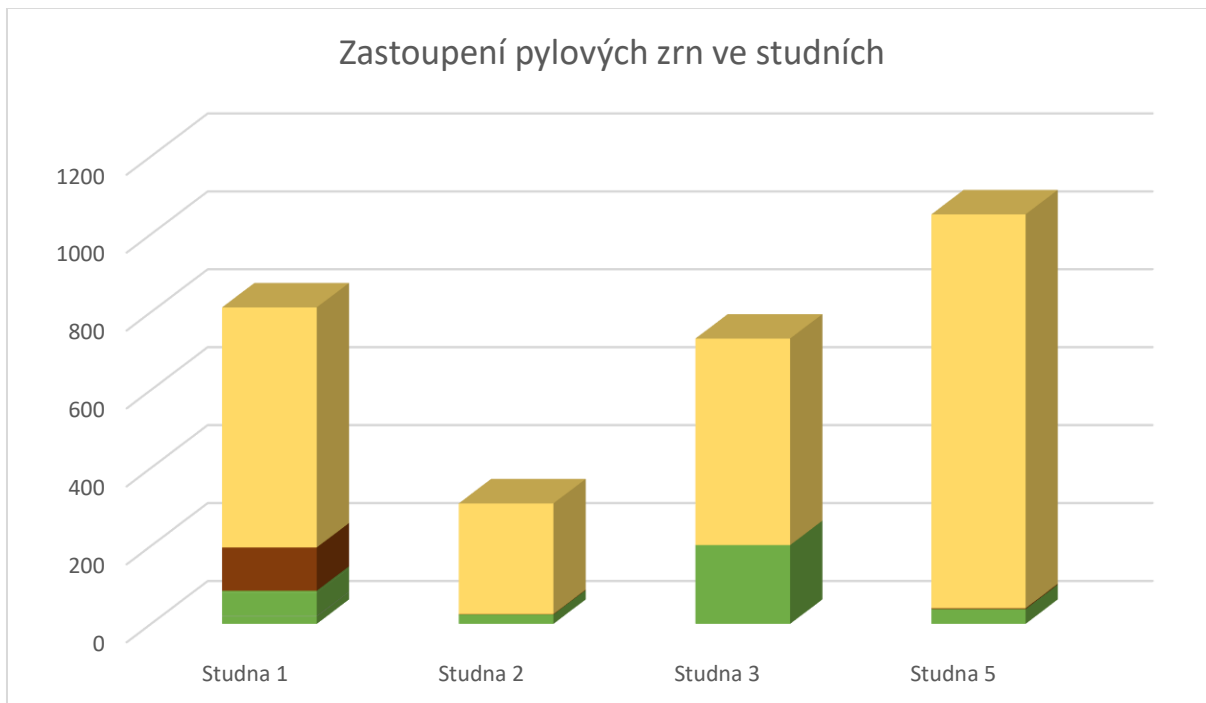
Autor: Josef Kubát

SONDA Č. 2 - BLÍŽE NEURČENÉ SÁČKY

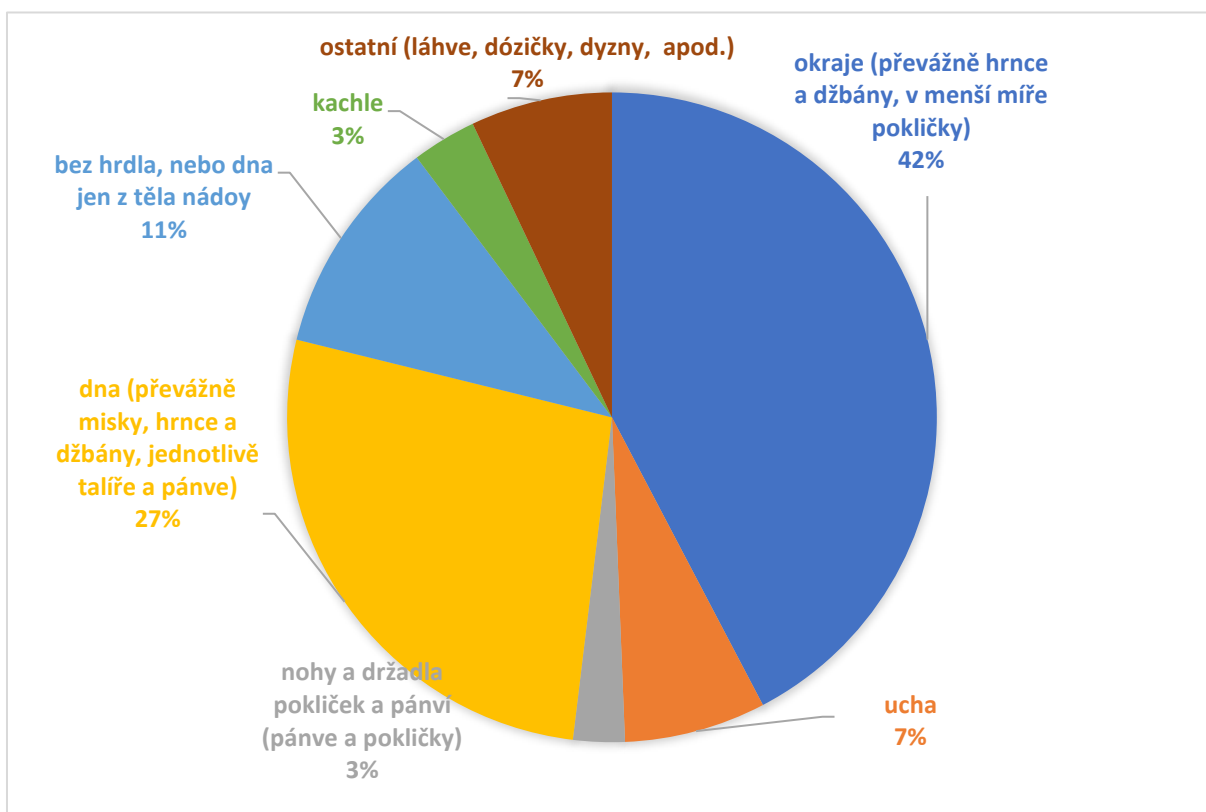

Graf 7 - Zastoupení pylových zrn ve studních
 Autor: Josef Kubát

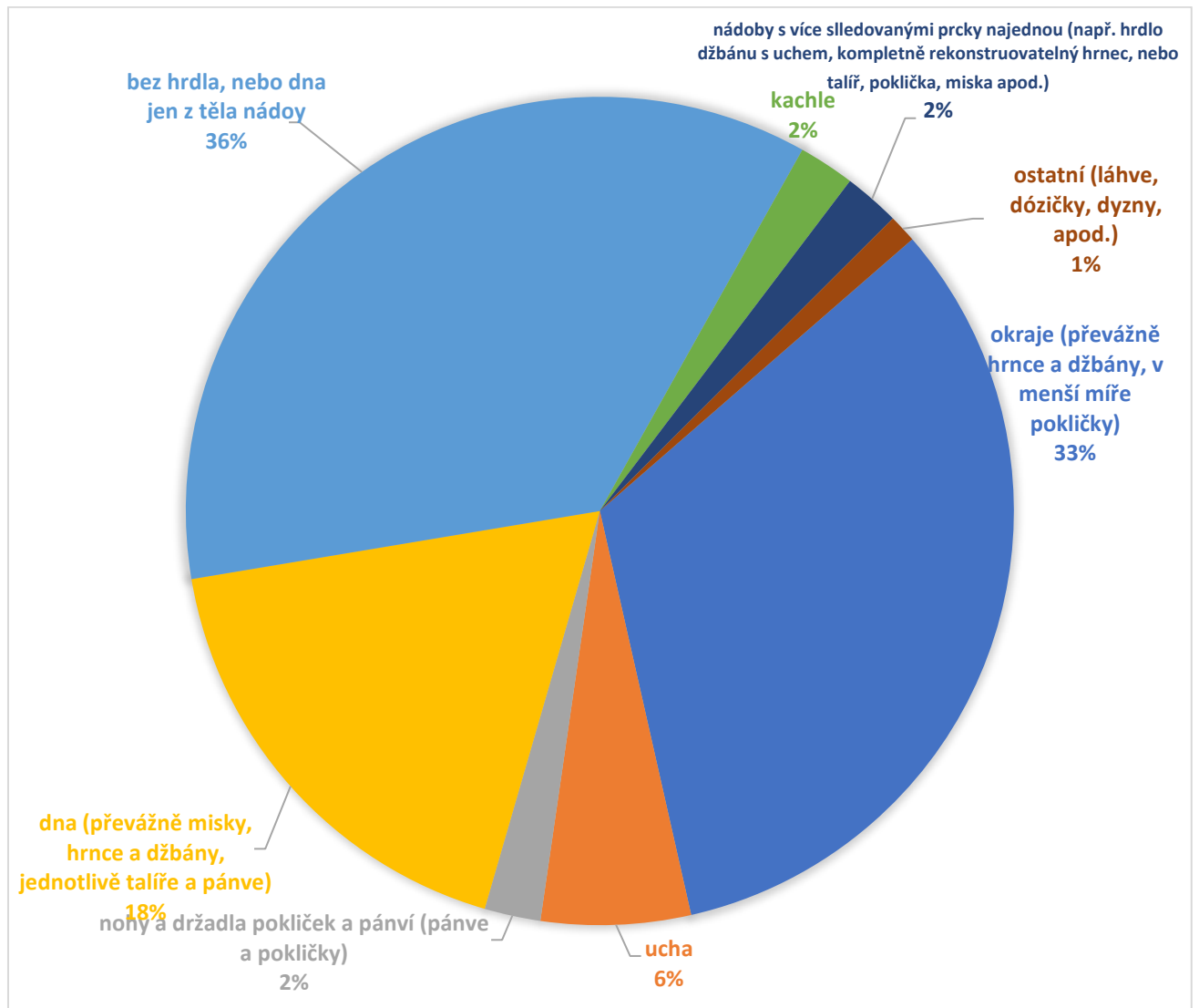
Žlutě jsou byliny, hnědě paraziti a zeleně dřeviny.

Graf 8 - Sonda 2, objekt č. 1 - Zastoupení morfologických druhů keramických kusů
 Autor: Josef Kubát

Graf 9 - Sonda 2, studna č. 1 - Zastoupení morfologických druhů keramických kusů

Tab. 1 – Soupis osteologických nálezů dle zprávy Josefa Beneše

Zvířecí kosti		celkem 1105 kostí ze 117 sáčků		Sonda 1 - objekt č. 2
24 druhů různého účelu využití v domácnosti:		počet kostí v sáčku		73 určitelných kostí v 7 sáčcích
<i>domácí savci:</i>	zřejmě uhynulá zvíř (více, či méně zachované kosterní celky – odhozené do objektu, nebo utopené ve studni)	kočka		x
		pes		x
	zřejmě zbytky po výrobě (suroviny) - střenky, nástroje, ...	kůň		x
		skot		x
		husy		5 kostí
		ovce		18 kostí
	potravinové zbytky (odpad) - stopy řezání a sekání, nebo opálení	skot		36 kostí (dospělí jedinci i telata)
	slepice		2 kosti	
	vepř		11 kostí	
<i>divocí savci:</i>	zřejmě zbytky po výrobě (suroviny) - střenky, nástroje, ...	jelen		x
	potravinové zbytky (odpad) - stopy řezání a sekání	zajíc		1 kost
<i>bezobratlý :</i>	zřejmě jen přímísenina	velevruba (Unio)		x
	potravinové zbytky (odpad)	ústřice (Ostrea)		x
<i>hlodavci:</i>	budou potřebovat další zpracování	drobní hlodavci		x
<i>ryby:</i>	budou potřebovat další zpracování	ryby		x

	Sonda 2 - objekt č. 1	Sonda 3 - objekt č. 4	Sonda 3 - objekt č. 5 2 sáčky (87 a 88) nebyly předány k rozboru
počet kostí v sáčcích	275 určitelných kostí v 39 sáčcích	41 určitelných kostí v 8 sáčcích	
kočka	29 kostí (jeden jedinec – sáček 74A a 76A)	2 kosti (snad jeden jedinec – sáček 85A a 86A)	x
pes	12 kostí (2 až 3 jedinci – jeden větší rasy = stehenní kost v sáčku 38A; 1, nebo 2 menší rasy – sáček 41A a 77A)	x	x
kůň	x	x	x
skot	x	x	x
husy	2 kosti	x	x
ovce	91 kostí	x	x
skot	59 kostí	14 kostí	x
slepice	x	6 kostí	x
vepř	52 kostí	9 kostí (jeden jedinec = 3 kosti v sáčku 80A)	x
jelen	x	x	x
zajíc	23 kostí (jeden jedinec v sáčku 75A = 16 obratlů a 1 fragment stehenní kosti, tento jedinec byl zahozen v kuse zřejmě z důvodů zkažení)	3 kosti	x
velevruba (Unio)	x	x	x
ústřice (Ostrea)	x	2 lastury (sáček 83A (?82A) = spodní a svrchní miska dvou jedinců; vyštípnutí spodní misky ukazuje na záměr konzumace, dovoz ústřic je mimo jiné doložen i z Malého náměstí v Praze, nebo jinde, byl možný zejména v zimních měsících, kdy bylo možné ústřice převážet v ledu a sněhu a "mrazicí směs" průběžně doplňovat)	x
drobní hlodavci	x	x	x
ryby	x	x	x

Sonda 3 - objekt č. 6		Sonda 3 - studna č. 2	Sonda 4 - studna č. 3
počet kostí v sáčcích	12 drobných neurčitelných kostí a více jak 3 určitelné (dva sáčky č. 83A)	174 určitelných kostí v 19 sáčcích, nálezy kostí se sice nacházejí v celém profilu studny, větší nahromadění kostí se však vyskytuje až v hloubkách: 1,9 až 2 m (sáčky 95A), 2,3 - 3,4 m (sáček 112), 4,2 - 4,6 m (121A) a v jednom sáčku bez udání hloubky (sáček 139A)	31 kostí ve 4 sáčcích
kočka	x	25 kostí (sáček 139A, nejméně 3 jedinci, z toho jedno štěně)	x
pes	x	5 kostí (sáček 112, jeden jedinec)	2 kosti
kůň	x	x	x
skot	1 a více (snad nártová kost, zřejmě surovinový odpad pro výrobu malých kostěných koleček – snad knoflíků, nebo intarsií (dekorativní vykládání dřeva jiným dřevem nebo nějakým kontrastním materiálem))	x	x
husy	x	8 kostí	1 kost 7 kostí
ovce	1 kost (fragment žebra)	17 kostí	(dospělí jedinci i jehňata)
skot	x	21 kostí	3 kosti
slepice	x	74 kostí (největší počet v sáčku 112–46 kostí patřících nejméně 10 jedincům)	x
vepř	1 kost (fragment stehenní kosti)	17 kostí	9 kostí
jelen	x	1 kost (sáček 121A, nártová kost je kompletní a nenesé známky řezání, nebo sekání, zároveň je zkřivená = zvíře při chůzi kulhalo)	x
zajíc	x	5 kostí	2 kosti
velevruba (Unio)	x	x	x
ústřice (Ostrea)	x	x	x
drobní hlodavci	x	x	x
ryby	x	x	x

	Sonda 4 - objekt č. 9	Sonda 6 - objekt č. 11	Sonda 7 - objekt č. 10
počet kostí v sáčcích	5 kostí ve 4 sáčcích	25 určitelných kostí ve 3 sáčcích	3 neurčité kosti v 1 sáčku
kočka	x	x	x
pes	1 kost (čelist – zřejmě uhynulé štěně)	x	x
kůň	1 kost (záprstní kost)	x	x
skot	x	x	x
husy	x	1 kost	x
ovce	1 kost	6 kostí	x
skot	x	7 kostí	x
slepice	2 kosti	1 kost	x
vepř	x	10 kostí	x
jelen	x	x	x
zajíc	x	x	x
velevruba (Unio)	x	x	x
ústřice (Ostrea)	x	x	x
drobní hlodavci	x	x	x
ryby	x	x	x

	Sonda 7 - objekt č. 12	Sonda 7 - objekt č. 13	Sonda 7 - objekt č. 14
počet kostí v sáčcích	25 kostí ve 4 sáčcích	4 kosti v 1 sáčku	8 kostí v jednom sáčku
kočka	x	x	x
pes	x	x	x
kůň	x	x	x
skot	x	x	x
husy	x	x	x
ovce	11 kostí	x	2 kosti
skot	4 kosti (včetně kosti telete)	2 kosti (telete)	2 kosti
slepice	2 kosti	1 kost	1 kost
vepř	8 kostí	1 kost	2 kosti
jelen	x	x	x
zajíc	x	x	1 kost
velevruba (Unio)	x	x	x
ústřice (Ostrea)	x	x	x
drobní hlodavci	x	x	x
ryby	x	x	x

Sonda 10 - studna č. 4		Západní část parcely (ZČP) - studna č. 5	ZČP – prostor A
počet kostí v sáčcích	6 kostí ve 3 sáčcích	287 určitelných kostí v 8 sáčcích	4 kosti v 1 sáčku
kočka	x	96 kostí (4 jedinci, nejméně jedno kotě)	x
pes	x	x	x
kůň	x	x	x
skot	x	x	x
husy	x	3 kosti	1 kost
ovce	2 kosti	23 kostí	1 kost
skot	2 kosti	4 kosti	x
slepice	x	61 kostí	1 kost
vepř	2 kosti	12 kostí	x
jelen	x	x	x
zajíc	x	70 kostí	1 kost
velevruba (Unio)	x	1 úlomek lastury	x
ústřice (Ostrea)	x	x	x
drobní hlodavci	x	potřebují další rozbor	x
ryby	x	potřebují další rozbor	x

	ZČP – prostora B	ZČP – prostora C	ZČP – prostora D
počet kostí v sáčcích	žádné kosti	3 kosti ve 2 sáčcích	4 kosti ve 2 sáčcích
kočka	x	x	x
pes	x	x	x
kůň	x	x	x
skot	x	x	x
husy	x	x	x
ovce	x	2 kosti	x
skot	x	x	x
slepice	x	x	1 kost
vepř	x	1 kost	2 kosti
jelen	x	x	x
zajíc	x	x	1 kost
velevruba (Unio)	x	x	x
ústřice (Ostrea)	x	x	x
drobní hlodavci	x	x	x
ryby	x	x	x

počet kostí v sáčcích	ZČP – prostora E	ZČP – prostora F	ZČP – prostora G
	1 kost v 1 sáčku	6 kostí v 1 sáčku	3 kosti v 1 sáčku
kočka	x	x	x
pes	x	x	x
kůň	x	x	x
skot	x	x	x
husy	x	x	x
ovce	x	4 kosti	1 kost
skot	1 kost (fragment vřetenní kosti)	1 kost	1 kost
slepice	x	x	x
vepř	x	1 kost (fragment spodní čelisti mladého jedince)	1 kost
jelen	x	x	x
zajíc	x	x	x
velevruba (Unio)	x	x	x
ústřice (Ostrea)	x	x	x
drobní hlodavci	x	x	x
ryby	x	x	x

počet kostí v sáčcích	ZČP – prostora H	ZČP – prostora K	
	2 kosti ve 2 sáčcích	1 kost v 1 sáčku	
kočka	x	x	1105
pes	x	x	152
kůň	x	x	20
skot	1 kost (žebro) + 1 těžko určitelná	x	1
husy	x	1 kost (stehno)	3
ovce	x	x	17
skot	x	x	202
slepice	x	x	157
vepř	x	x	152
jelen	x	x	141
zajíc	x	x	1
velevruba (Unio)	x	x	110
ústřice (Ostrea)	x	x	1
drobní hlodavci	x	x	2
ryby	x	x	146

Tab. 2 - Výsledky pylové analýzy

Seznam druhů						Celkem	
Latinsky	Česky	Studna 1	Studna 2	Studna 3	Studna 5	počet zrn ve studních	
(AP) Dřeviny	Abies	jedle	1	1	3	1	
	Alnus	olše	0	0	1	3	
	Betula	bříza	19	2	39	3	
	Carpinus	habr	1	0	0	0	
	Corylus	líška	1	1	5	1	
	Fagus	buk	1	0	2	0	
	Juglans	orešák	1	0	7	0	
	Morous	morušovník	1	0	0	0	
	Myrtus-Eugenia	myrta-hřebíček	32	0	1	1	
	Picea	smrk	0	5	6	2	
	Pinus	borovice	10	15	112	17	
	Prunus T.	slivoň T.	2	0	1	1	
	Quercus	dub	1	0	11	1	
	Rhamnus	řešetlák	0	0	1	1	
	Rosa T.	růže T.	3	0	1	0	
	Salix	vrba	4	0	2	1	
	Sambucus Nigra	bez černý	3	0	9	0	
	Tilia	lípa	1	0	1	4	
	Viburnium	kalina	1	0	0	2	
	Vitis	réva	3	0	0	0	
Součet pylů dřevin:			85	24	202	38	349
(NAP) Nedřeviny	Agrimonia T.	řepík T.	1	0	0	0	Celkem
	Agriostemma githago	koukol polní	0	0	1	0	počet zrn ve studních
	Alchemilla	kontryhel	1	0	0	0	
	Artemisia	pelyněk	12	1	12	36	
	Asteraceae Liguliflorae	hvězdnicovité jazykokvěté	1	9	5	3	
	Asteraceae Tubulifloare	hvězdnicovité trubkokvěté	13	6	3	6	
	Astragalus	kozinec	5	0	0	0	
	Borago officinalis	brutnák lékařský	3	0	0	0	
	Brassicaceae	brukvovité	19	2	0	21	

Brassicaceae- Cardamine T.	brukvovité- řeřišnice T.	3	0	6	2
Bupleurum T.	prorostlík T.	2	0	0	0
Calluna	vřes	4	2	3	116
Campanula	zvonek	4	0	0	0
Centaurea cyanus untypical	chrpa modrák netypická	0	0	0	13
Centaurea cyanus	chrpa modrák	60	3	6	59
Centaurea nigra T.	chrpa černá T.	1	2	0	0
Centaurea scabiosa	chrpa čekánek	1	0	0	3
Cerastium T.	rožec T.	0	0	0	1
Cerealia-Secale	obiloviny-žito	2	0	2	20
Cerealia- Triticae	obiloviny	15	8	3	10
Cerealia- Triticum T.	obiloviny-pšenice T.	130	104	177	525
Cerithe	voskovka	4	0	0	0
Cirsium T.	poháč T.	1	1	0	1
Consolida	ostrožka	2	0	0	2
Convolvulus arvensis	svlačec rolní	0	0	0	5
Cuscuta	kokotice	2	0	0	0
Cyperaceae	šáchorovité	1	0	0	0
Daucaceae	mrkvovité	10	3	4	13
Dianthus T.	hvozdík T.	0	0	1	0
Elatine T.	úpor T.	25	0	0	0
Euphorbia	pryšec	2	0	0	0
Euphrasia T.	světlík T.	5	0	0	2
Fagopyrum	pohanka	2	0	0	5
Filipendula	tužebník	4	0	6	1
Humulus- Canabis	chmel-konopě	4	0	0	0
Hypericum T.	třezalka T.	30	0	0	0
Chenopodiaceae	merlíkovité	2	11	9	30
Iris	kosatec	1	0	0	0
Lamiaceae	hluchavkovité	0	0	0	6

Liliaceae	liliovité	4	0	0	0
Lythrum salicaria	kyprej vrbice	1	0	0	0
Mentha T.	máta T.	8	0	0	0
Mercurialis annua T.	bažanka roční T.	0	0	2	2
Oleaceae	olivovité	1	0	0	0
Plantago lanceolata	jitrocel konopný	0	0	2	3
Plantago major-media	jitrocel větší-prostřední	3	0	3	0
Poaceae	lipnicovité	25	66	56	65
Polygonum aviculare	rdesno ptačí	3	1	2	2
Polygonum convolvulus T.	pohanka svlačcovitá T.	1	0	0	0
Polygonum persicaria T.	rdesno červivec T.	1	0	0	0
Potentilla T.	mochna T.	0	0	3	0
Ranunculaceae	pryskyřníkovité	3	1	3	2
Ranunculus T.	pryskyřník T.	0	0	1	2
Rosaceae	růžovité	2	1	0	1
Rubiaceae	mořenovité	2	1	2	3
Rumex acetosella	šťovík menší	1	0	0	0
Sanguisorba officinalis	krvavec toten	1	0	0	0
Scabiosa	hlaváč	0	0	0	1
Scrophularia T.	krtičník T.	5	0	0	0
Silenaceae	silenkovité	0	0	0	2
Silene T.	silenska T.	0	0	0	2
Succia	čertkus	0	0	0	2
Teucrium	ožanka	1	0	0	0
Trifolium pratense T.	jetel luční T.	1	0	0	0
Trifolium T.	jetel T.	3	0	0	1
Urtica	kopřiva	3	0	1	0
Valerianella locusta/dentata T.	kozlíček polníček/zubatý T.	0	0	0	2
Veronica	rozrazil	2	0	0	0

	Vicia T.	vikev T.	4	0	0	1	
	Viciaceae	vikvovité	23	4	7	2	
	Viola	violka	1	0	0	0	
	Varia	neurčená pylová zrna	145	23	14	23	
součet pylů nedřevin			616	249	334	996	2195
(PTERIDIOPHYTA) kaprad'orosty	Polypodiaceae	osladičovité	0	1	0	1	Celkem počet zrn ve studních
součet pylů kaprad'orostů			0	1	0	1	2
(FUNGI) houby	Thecaphora		0	1	0	1	Celkem počet zrn ve studních
součet pylů hub			0	1	0	1	2
(VERMES) červi	Trichuris trichuria	tenkohlavec bičíkový	5	0	0	1	Celkem počet vajíček ve studních
	Ascaris sp.	škrkavka	6	0	0	0	
	Vermes indet.	neurčená vajíčka červů	100	0	0	0	
součet červů			111	0	0	1	112
Celkem analyzovaných zrn a vajíček červů						2660	

Tab. 3 – Souhrn stratigrafických jednotek Sondy č. 2

Datum	Výkres	profil/půdorys celkový půdorys	číslo vrstvy	půda	příměs	keramika
2. 5.	č. 1 č. 2	ploch JV část, jižní profil	x	x		
			1	tm. šedá písčitá hlína		
			2	cihlovo-kamenný zásyp		
			3	jílovo-písčitý zásyp	kousky malty, valounky, kosti	
			4	šedohnědý hlinitý písek		
			5	hnědé jíly	kousky malty	
			6	okrový písek		
			7	tm. šedý písčitý jíl		
			8	hnědý písek	kousky malty	
			9	jílovitý hnědý písek		
			9a	jílovitý žlutohnědý písek	malta	
			10	tm. hnědá naplavenina		
			11	hnědožlutá jílovitá	kousky červené mazanice	
			12	šterčíky		
			13	hnědý písčitý jíl s kousky žlutého písku		
		14	hnědý písek			
		15	hlinitý písek s uhlíky			
29. 4.	č. 3	výkop v JV části, S profil	1	x	beton	
			2	písek		
			3	písek	valounky	
			4	tm. šedá hlína		
			5	x	cihlové zdivo	
			6	x	malta	
			6a	x	malta s kusy cihel	
			7	hnědý jíl	cihly	
		8	hnědá hlinitopísčitá			

		9	písek a jíl			glazované a neglazované středověké trojnožky
		10	x			
		11	hnědá hlinitá náplava			
		12	hnědý písek			
		13	x	cihly		
		13a	x	rozrušené cihly		okraj s vnitřní polevou
		14	x			
19. 5.	č. 4	Zahloubený objekt II v Z části sondy 1	1 tm. černohnědá hlína	uhlíky		
			2 tm. hnědý náplav			
			3 tm. šedý náplav	uhlíky		
			4 bílošedá maltová	vápno		
			5 šedý písčité jíl	malta, kameny		
			6 šedý písčité jíl s kusy žlutého jílu	malta, kameny		
			7 šedá jílovitá hlína	valouny, kovy		keramika
			8 šedohnědý jílovitý písek šedožlutohnědý jílovitý písek s kusy			
			9 šedožlu. jílu	kovy		
			10 tm. hnědý jíl			
			11 žlutohnědé písky			
29. 4.	č. 5	střední část V profilu zdiva	1 x	kamenné základové zdivo		
			2 x	cihlové recentní zdivo		
			3 x	opukové základy		
			4 černá hlína			
			5 jemný písek	zbytky cihel, opukové kameny		
			6 jíl	rovnanina z cihel a opukových kamenů		
			7 jemný tmavěhnědý písek			
			8 písek	stavební suť, kusy malty a cihel		

9	x	popel s uhlíky	
10	blok		
11	šterčíky		
12	šterčíky a šedá malta		
13	hnědý písčitý jíl		
14	šedá písčitá hlína	opukové kameny	
15	světle hnědý písek		
16	žlutý písek	kusy malty, opukové kameny, uhlíky	
17	jemný žlutohnědý písek		
17a	usazenina s pískem a se šterčíky		
17b	hnědý hrubý písek se šterčíky		
18	hnědý písek	zbytky cihel	
19	světlý písek	cihly	
20	hnědá jílovitá ulehlá vrstva		
21	x	opukovo-cihlové boční zdivo	
22	hnědý jíl		
23	x	malta s opukovými kameny a zbytky cihel	
24	x	skupiny kamenů	
25	tmavě šedá písčitá hlína	kaménky	
27	hnědý jíl	kousky malty	
28	x	blok cihel s maltou	
29	světle hnědý jíl	opukové kameny	
30	hnědá hlína		
31	tmavě šedá vrstva		obsypaný střepe keramických nádob s vnitřní i vnější polevou
32	x	kotvicí vrt s betonem	
33	x	žlutá opuková drť	

			34	šedohnědý hlinitý písek	zbytky cihel, opukové kameny	střepy
			35	hrubý šedohnědý písek s jílem		
			36	písčito-jílovitý zásyp	zbytky cihel, malé kaménky	
			37	jílovitá hlína	kameny	
			38	x	malta, opukové kameny	
			39	x	malta	
			40	x	malta, opukové kameny	střepy z 15. stol.
			41	tm. šedohnědá jílovitá usazenina		
			42	hnědý písčitý jíl	zbytky cihel a kusy malty, valounky	
			43	jíl s hlínou a pískem		
			44	malta s kaménky a opukovými kameny		
			45	jíl	kusy malty, kameny a opukové kaménky	
			46	jíl	kusy cihel, opukové kaménky	
			47	jemná tm. hnědá usazenina		
			48	x	základové zdivo pro výkop	
			49	x	dlaždice	
25. 5.	č. 6	půdorys objektu III	1	písek		
6.6.	č. 7	objekt I, J profil	1	x	cihlooopukové zdivo	
			2	x	pozůstatky rozrušeného kamenného zdiva	
			3	x	kamenné zdivo	
			4	hnědé jílovopísčité vltavské sedimenty		
			5	písek	valouny	
			6	x	omítka	
			7	x	opuka	
15.5.	č. 8, část 11, 16	Z stěna SV kvadrantu	1	světle hnědý jemný písek		
			2	tm. šedá jílovohlinitá		
			3	jíl s pískem		
			4	tm. šedý jíl		
			5 - 6	zrnitý písek		

		7	šedý jíł a písek		
		8	šedý jíł		
		9	písek		
		10	zrnitý písek		
		12	šedý jíł		
		13	žlutý písek		
		14	x	řiční kameny	
		15	písek		
		16	hnědý jíł		
		17	šedý jíł		
		18	řiční písek		
		19	tm. šedý hlinitý jíł		
		20	jíł		
18. 5.	č. 9		Púdorys objektu I, sonda 2		
		1	hnědý písek		
		2	písek	kaménky a oblázky	
		3	žlutohnědé písky, šedý jíł	malta a cihly, valounky	
		4	x	malta	
		5	hnědý jíł promísený se žlutohnědým jílem		
		6	šedý hutný jíł		
		7	písek		
6. 6.	č. 10		objekt I, J profil, sonda 2		
		1	žlutohnědý písek	kusy opuky	
		2	tmavě šedý písčítý jíł se žlutohnědým jílem		keramika
		3	x	kusy dřev	
2. 6.	č. 11		objekt I a V profil studny č. 1, sonda 2		
		4	tm. šedý jíł		
		5 - 6	zrnitý písek		
		7	šedý jíł a písek		
		8	šedý jíł		
		9	písek		
		10	zrnitý písek		
		11	tm. šedá hlína		
		12	písek		

			13	mramorovaný jíł	uhlíky
			14	šedý mramorovaný jíł a písek	
			15	šedý písek	
			16	malta	
			17	písek	kusy malty, velké kameny
			18	písek	kameny
8. 6.	č. 12	roubená studna, půdorys dna, Sonda 2		hloubka 2 metry od horní hrany trámu	
22. 7.	č. 13	dřevěná studna v SV části		viz. č. 17	
25. 7.	č. 14	dřevěná studna v SV části, J profil	1	šedý písčítý jíł	uhlíky
			2	písčité sedimenty	
			3	písek	
			4	šedý jíł	
			5	zelený písek s kusy šedohněděho jílu	
			6	hnědý písek	valounky
22. 7.	č. 15	dřevěná studna v SV části, V profil	1	x	dřevěné trámy studny
			2	písčité sedimenty	
			3	písek	
			4	šedý jíł	
			5	zelený písek s kusy šedohněděho jílu	
			6	hnědý písek s valouny	
25. 7.	č. 16	studna č. 1, Z řez		viz. č. 8	
26. 7.	č. 17	studna č. 1, celkový půdorys, Sonda 2	1	x	dřevěné trámy studny
			2	šedý jíł	
			3	hnědý jíł	
			4	žlutý písek	
7. 6.	č. 18	půdorys prostřední části zkoumé plochy			

Tab. 4 – Souhrn keramických nálezů

Přír. číslo:					Praha – Nové Město, bývalý OD Darex			2020		
SJ – Uložení (vrstva/výplň)	Objekt	Sáček	Sonda	Číslo střepu	Keramika kuchyňská a stolní			Keramika	Poznámka	Datování
					R	G	Celkem	Kachel		
1,15 - 1,2		77	2	162.5(71-85)	14	1	15	2		II. Fáze
1 - 1,2					0	1	1			II. Fáze
		76	2	162.478						II. Fáze
		75	2	162.4(57-77)	15	4	19			II. Fáze
1,1 - 1,25							1			II. Fáze
		74	2	162.456	1	0				II. Fáze
0 - 0,8							6			II. Fáze
		73	2	162.24(0-5)	4	2				II. Fáze
0 - 0,9							11			II. Fáze
		72	2	162.2(29-39)	8	3				II. Fáze
1,2		71	2	162.5(43-70)	18	9	27		II. Fáze	
1-1.2 od dosažené úrovně		70	2	162.45(0-5)	4	2	6		II. Fáze	

3,8-4	69	2	162.3(59-60)	0	1	1	1	1K – kuch. Nádoba	II. Fáze
3,8-4	69/1	2	162.358	0	1	1		1K – kuch. Nádoba	II. Fáze
3,8-4	69	2	162.357	0	1	1		č. nádoby ode dna + 8	II. Fáze
3,8-4	69/1	2	162.356	1	0	1		č. nádoby ode dna +14 + 5	II. Fáze
3,8-4	69	2	162.3(26-55)	18	12	30		350 stejná výzdoba jako 357	II. Fáze
1 - 1,25 (3,6 až 3,8)	68	2	162.44(1-9)	7	2	9			II. Fáze
1 - 1,25 (3,6 až 3,8)	68	2	162.440	1	0	1		1K-kuch: nádoba	II. Fáze
2 od spodní hrany kotvení	67	2	162.50(3-5)	2	1	3			II. Fáze
0 - 0,9	66	2	162.246	0	1	1			II. Fáze
3 od „rehledu zeli v rep. profilu“	65	2	162.5(38-42)	3	2	5			II. Fáze
2 - 2,1	64	2	162.59(3-8)	0	6	6		593 a 596 - tenkostěnné , vnitřní glazura, kolková výzdoba 15. stol.	II. Fáze

1,9	63	2	162.5(86-92)	2	5	7		II. Fáze
1,9	63	2	162.588	1	0	1		II. Fáze
3,8	62	2	162.3(19-25)	3	4	7		II. Fáze
2,2 - 2,5	61	2	162.5(25-37)	7	5	12	1	II. Fáze
2,2 - 2,5	61	2	162.5(11-24)	8	6	14		II. Fáze
2,2 - 2,5	61	2	162.5(06-10)	4	1	5		II. Fáze nejedná se o chybu u čísla sáčku – jsou dva střepy a jeden nemá bližší info.
1,95 - 2,15	59	2	162.(495-502)	2	5	7	1	II. Fáze
1,95 - 2,15	58	2	162.49(1-4)	1	3	4		II. Fáze
1,8 - 2	57	2	162.4(85-90)	0	6	6		II. Fáze
1,7 - 1,85	56	2	162.4(79-84)	4	2	6		II. Fáze
0,7 - 1,2	55	2	162.4(46-53)	5	2	7		II. Fáze

1,5-1,6	54	2	162.(299-318)	7	13	20		II. Fáze
1 - 1,5	53	2	162.43(3-9)	3	2	5	2	II. Fáze 1K-kuch: poklička
1 - 1,5	53	2	162.4(08-32)	11	16	27		II. Fáze 409 - výzdoba 1. pol. 15. stol., 410 - okruží 14. stol., 423 tenkostěnná , výzdoba 15. stol., 430 tenkostěnná , leštěná redukční série 15. stol. 431 loštický pohár
0,6 - 1,1	53	2	162.407	1	0	1		II. Fáze 407 velká mísa – tenkostěnná , tvrdě vypálená (lehká) grafitová - 15. stol.
0,5 - 0,9	52	2	162.40(5-6)	1	1	2		II. Fáze
1,1 - 1,5	51	2	162.2(16-28)	8	5	13		IV. fáze 1K-kuch: poklička
1 - 1,3	50	2	162.2(75-89)	2	10	12		III. Fáze 1K-kuch: poklička
1 - 1,3 (od podlahy)	49	2	162.2(63-74)	2	8	10	2	IV. fáze
0,5 - 1 (od dna)	49	2	162.2(54-62)	0	9	9		IV. fáze 254 - kolková výzdoba, tenkostěnný , vnitřní glazura - 15. stol.

0,5 - 1 (1,4 od 0)	47	2	162.21(3-5)	0	3	3	1K – trojnožka (nožky nejsou, vnitřní pytlík špatně označen 213)	IV. fáze
0,45 - 1 (ode dna sondy)	46	2	162.2(05-12)	6	2	8		III. Fáze
0,45 - 1 (ode dna sondy)	45	2	162.(192- 204)	2	11	13		III. Fáze
0 - 0,45 (ode dna)	44	2	162.1(86-91)	1	4	5	1Kach	III. Fáze
0,2 - 1,2	43	2	162.185	1	0	1	část nádoby – ucho okrajem (okruží) a výzdobou	IV. fáze
0,2 - 1	42	2	162.(393- 403)	11	0	11	393 - vzhůru vytažený okraj okruží - 1. pol. 14 stol., 394– 396 - okruží tlustostěnné 14. stol.	IV. fáze
0,2 - 1	41	2	162.3(78-92)	6	9	15		II. Fáze

0 - 0,35	41	2	162.3(61-77)	10	7	17	361 přehnutý okraj s rozmačkávanou lištou na hrdle, 362 vyklopený okraj klenutý, 365 okraj mísy zdobený malovanými linkami, 366 okruží, 367 okraj mísy s jednoduchou vlnicí, na dalších střepech byla četná výzdoba rýhováním, geometrická výzdoba hlinkami a mramorová ní polevou	IV. fáze	
0 - 0,35	37	2	162.1(51-64)	5	9	14	1	158 kachel s ornamentálně ozdobenou přední stranou, 159 nálevkovitá mísa, 164 jednoduchý okraj	III. Fáze
0 - 0,35	37	2	162.150	1	0	1		kulová nádoba pod hrdlem zdobená válečkem	Fáze II,
0,2 - 0,4	37	2	162.14(0-9)	4	6	10		8 okrajů – jednoduché, vyklenuté. Zevně zesílené, nebo zavinuté, výzdoba rýhováním, 146 rádélko	Fáze III,
0,2 - 0,4	36	2	162.18(1-4)	0	0	0	5	181 motiv fontány	Fáze III./IV.

0,4	36	2	162.1(71-80)	6	4	10	171 poklička, 172 vyklenutý zesílený okraj, 175 dno soudkovitých o poháru zdobené písmem, 176 nálevkovitá mísa, 177 nálevkovitá mísa se zataženým okrajem, 178 nálevkovitá mísa	Fáze II.
1,2 (ode dna)	36A/4 0	2	162.1(65-70)	0	3	3	167 dno mělké mísy, 166 - hrnec soudkovitý s profilovaný m okružím a rýhami na hrdle, tenká stěna (méně než 0,5 cm) stěna, 165 hrnec s profilovaný m kalichovitý m okružím	Fáze III./IV.
1,4 - 1,7	35	2	162.404	1	0	1		fáze IV
1,4-1,6	33	2	162.29(2-8)	4	3	7	298 - noha trojnožky, jinak 2 dna, ucho a 2 ryté linie na těle střepe	fáze IV
3,7 - 3,9	32	2	162.29(0-1)	2	0	2	290 mísa, vnitřně zesílený okraj, 291 - dno, stopy struny	fáze IV

3,7 - 3,9	27	2	162.1(18-20)	1	2	3		118 přepálený 119 vývalky na hrdle, 220 plastická lišta	III. Fáze
3,6 - 3,7	26	2	162.13(8-9)	1	1	2			
3,2 - 3,5	25	2	162.1(21-37)	15	2	17		134 plastická výzdoba napodobující šupiny	
3,2 - 3,5	23	2	162.11(4-7)	1	0	1	3		
3,2 - 3,5	23	2	162.1(12-13)	0	0	0	2		
3,2 - 3,5	23	2	162.1(07-11)	1	4	5			
CELKEM				24 7	22 2		22	2	*
CELKEM				469			22	2	493